

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2556

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

บทคัดย่อ
ของ
ทัศนีย์ วงศ์ศรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2556

ทัศนีย์ วงศ์ศรี. (2556). การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนมัธยม
วัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ . สารนิพนธ์ กศ .ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์:
อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง.

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ 1) ศึกษาความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบ ความพอเพียง
ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ
ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความพอเพียงต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม
กลุ่ม สุ่มอย่างง่าย เพื่อเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
ความพอเพียงของนักเรียน และกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน สถิติที่ใช้ใน
การวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง มีค ความพอเพียงสูงขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A USING GROUP ACTIVITY FOR ENHANCE THE SUFFICIENT OF STUDENTS OF
MATTAYOMWAT SRICHANPRADIT SCHOOL IN SAMUTHPRAKARN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

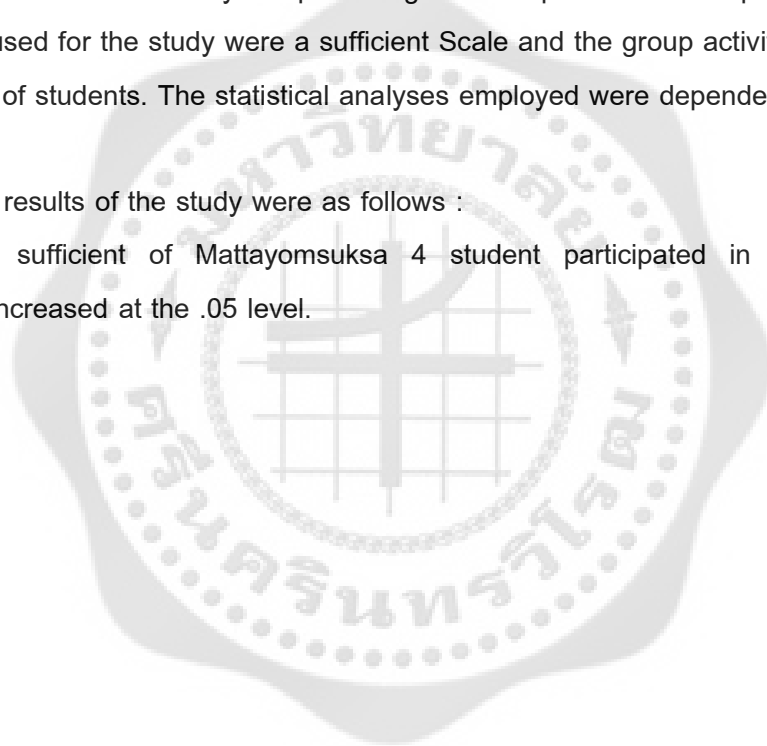
May 2013

Tassanee Wongsri. (2013). *A Using Group Activity for Enhance the Sufficient of Students of Mattayomwatsrichanpradit School in Samuthprakarn*. Master's Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology.) Bangkok, Srinakharinwirot University. Master Project Advisor: Inst. Dr.Monthira Charupheng.

The purpose of this study was 1) to study sufficient of Mattayomsuksa 4 students of Mattayomwatsrichanpradit school in Samuthprakarn ; and 2) to compare sufficient of Mattayomsuksa 4 students of Mattayomwatsrichanpradit school in Samuthprakarn before and after participation in group activities. The samples were selected by whose scores on sufficient were lower than twenty fifth percentage and simple random sampling. The research instruments used for the study were a sufficient Scale and the group activity for enhance the sufficient of students. The statistical analyses employed were dependent t-test.

The results of the study were as follows :

The sufficient of Mattayomsuksa 4 student participated in a group activity significantly increased at the .05 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ของ ทศนีย์ วงศ์ศรี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร. ครรชิต แสนอุบล)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ)
วันที่ ๑๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์เล่มนี้ สมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่
ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ และ อาจารย์ ดร. ครรชิต แสนอุบล
กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอา
ใจใส่อย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล และอาจารย์
พรทิพา พานิชาชวะกุล ที่ได้ให้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
ตลอดจนให้กำลังใจและช่วยเสนอแนะเพิ่มเติมด้วยความเอาใจใส่ เข้าใจและเป็นกำลังใจอย่างดียิ่งแก่
ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณ ดร. บุญจักรวาล รอดบำเรอ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์
ประดิษฐ์ และครู อาจารย์ทุกท่าน และที่สำคัญยิ่งคือนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อรส วงศ์ศรี คุณแม่อัมพร วงศ์ศรี พี่ๆน้องๆ ญาติทุกคน และเพื่อน
ร่วมรุ่นทุกคนที่ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือในขณะเรียน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ
บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

ทัศนีย์ วงศ์ศรี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ประชากร.....	4
กลุ่มตัวอย่าง.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียง.....	8
เอกสารที่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	45
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	45
วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
ความมุ่งหมายของการวิจัย	54
สมมติฐานของการวิจัย	54
ขอบเขตของการวิจัย	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
วิธีดำเนินการทดลอง	55
สรุปผลการวิจัย	55
อภิปรายผลการวิจัย	55
ข้อเสนอแนะ	57
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	64
ภาคผนวก ก	65
ภาคผนวก ข	69
ภาคผนวก ค	71
ภาคผนวก ง	131
ภาคผนวก จ	137
ประวัติย่อผู้วิจัย	140

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างแบบสอบถามความพอเพียง.....	46
2 แบบแผนการทดลอง.....	48
3 กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	48
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพอเพียง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	51
5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียน (n=12 คน).....	53
6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	132
7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	134
8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของแบบสอบถาม ความพอเพียงของนักเรียน.....	135
9 คะแนนความพอเพียงโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	138
10 คะแนนความพอเพียงรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	139

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	13
3 กราฟแท่ง แสดงคะแนนเฉลี่ยความพอเพียง.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และระบบเศรษฐกิจมีความเชื่อมโยงสลับซับซ้อน ประเทศไทยได้ริเริ่มกระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศในแนวใหม่ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนของ สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ วางแผนด้วย และในที่สุดก็ได้นำไปสู่การปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่ที่ไม่มองการพัฒนาประเทศแบบ แยกส่วน แต่หันมาเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อมาใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ขยายกระบวนการมีส่วนร่วมให้ กว้างขวาง ยิ่งขึ้นและทุกฝ่ายยังเห็นพ้องต้องกันให้ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทาง ในการพัฒนาประเทศ และเป็นทิศทางหลักในอนาคต ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นยุทธศาสตร์ที่นำไปสู่การ ปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะ 10-15 ปีข้างหน้า และมุ่งเน้นให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วม นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มาสู่การปฏิบัติ (สุริพร วงศ์สวัสดิ์ สุข. 2551: 1) รวมถึงสุเมธ ตันติเวชกุล (2543: 2-4) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินชีวิตตามแนวทางการพัฒนา เป็นอยู่อย่างพอเพียงนั้นคือความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่ อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพและที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มี อิศรภาพ เสรีภาพไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด ซึ่งการปฏิบัติตนตามความเป็นอยู่อย่างพอเพียงนั้นให้ ยึดความประหยัดตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านที่ไม่จำเป็น ลดละความฟุ้งเฟ้ออย่างจริงจัง ให้ยึดถือ การประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต ให้ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ และแข่งขันกันในการ ประกอบอาชีพอย่างรุนแรง รู้จักขวนขวายใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอและปฏิบัติตนในแนวทาง ที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดไป

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาศัยแนวคิดของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร(2551: 94-97) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไว้ 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานด้านครู และมาตรฐานด้านผู้บริหารซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ศึกษามาตรฐานด้านครู มาตรฐานที่ 10 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวบ่งชี้ ที่ 10.5 คือ ครูมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ความเข้าใจองค์ประกอบและเงื่อนไขตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การปฏิบัติตนปฏิบัติงาน อย่างพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้และคุณธรรม และ 3) การสร้างเสริมให้ นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งกาญจนา บุญเรือง (2542: 20 - 22) ได้

กล่าวว่าเป็น ความสามารถในการดำรงชีวิตเรียบง่ายตามฐานะ มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน รายจ่ายไม่เกินรายรับ รู้จักเก็บออม มีความสามัคคี รู้จักขจัดข้อขัดแย้งทางด้านอารมณ์โดยใช้ การประนีประนอม สอดคล้องกับพิพจน์ ยอดพฤติการ (2550: 34 - 58) กล่าวถึงการดำเนินชีวิต ตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่าประกอบด้วยความพอประมาณหมายถึง ความเหมาะสม ของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของขนาดของที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ใหญ่จนเกินตัว แต่เป็นไปตาม อัตรากับสิ่งแวดล้อม และในแง่ของจังหวะเวลาที่ไม่เร็วเกินไปหรือไม่ช้าจนเกินไป แต่รู้จักทำเป็น ขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้าโดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

จากการสัมภาษณ์เบื้องต้นของ ครูผู้สอนจำนวน 5 คน และนักเรียน จำนวน 15 คน เกี่ยวกับความพอเพียงของนักเรียนพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การดำเนินชีวิตประจำวัน ล้วนมีเรื่องของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องตามกระแสนิยม ไม่พอเพียง อันประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัว ในยุคของการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ทำให้ บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ตลอดจนรูปแบบการดำเนิน ชีวิตของครอบครัวชาวไทย ใน ปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากครอบครัวไทยในอดีต พ่อ แม่ ลูก ห่างเหินกันมากขึ้น แต่ละคนต่าง เป็นอิสระต่อกัน มีทิศทางของตนเอง โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ได้ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อสืบสานงานพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาบูรณาการ กับหลักสูตร สถานศึกษาและท้องถิ่นให้เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต ช่วยเหลือเกื้อกูล รักการทำงาน พึ่งพาตนเองได้ เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งอยู่ บนพื้นฐานความยั่งยืนนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาของตนเองและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ อย่าง เหมาะสมและมีเหตุผล

การเสริมสร้างความพอเพียงสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งการพัฒนาชุดฝึกอบรม ชุดการเรียนรู้ การสอน การจัดโครงการต่างๆ และในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จัดในรูปของกิจกรรมกลุ่ม โดย กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักใช้เหตุผลใน การตัดสินใจ และรู้จักคิดรู้จักสังเกตมากขึ้น ตลอดจนช่วยส่งเสริมให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง อีกทั้งสามารถนำความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาตนเอง รวมถึงช่วยในการฝึกทักษะทาง สังคมต่างๆ เช่น การให้ การรับ การยอมรับ การเคารพรับฟัง ความรับผิดชอบ ดังที่ แทรกเซอร์และ นอร์ท (ประภักดิ์ กัณหาริน. 2544: 4; อ้างอิงจาก Traxler; & Nort. 1957) ได้ให้ความเห็นว่า กิจกรรม กลุ่มช่วยพัฒนาตนเองในด้านการปฏิบัติตน การบำบัดรักษาความเจริญของบุคคลแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังสามารถช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับบุคลิกภาพและการพัฒนาทักษะ ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2545: 146) มีเทคนิคที่นำมาใช้กิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ เกม กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน โดยเทคนิคเหล่านี้จะเน้นการยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม (Active participation) การยึดกลุ่ม เป็นแหล่งความรู้ (Group interaction) นักเรียนได้ค้นพบตนเอง โดยเน้นประสบการณ์เป็นวิธีการ สำคัญในการเรียนรู้ (Experiential learning) เน้นกระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน (Process-oriented) และการเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่มต้องอาศัย

กระบวนการหรือวิธีการที่จะนำมาจัดตลอดจนการ นำเทคนิคต่างๆ มาใช้ในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองออกมาใช้ในกิจกรรมให้ได้มากที่สุด เพราะความต้องการของมนุษย์ทั้งหลายจะมีส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ถ้าหากว่ามีใครก็ตามที่มีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร อาจจะแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นกำลังเริ่มปรับตัวบกพร่องไป แม้แต่นักเรียนในชั้นเรียนก็ตามเมื่อมีใครคนใดคนหนึ่งแยกตัวออกจากกลุ่มไป ครูก็จำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและให้การแก้ไขต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะอยู่ร่วมกัน มีความต้องการจะทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ในสังคม ในกรณีทีบุคคลแต่ละคนมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น ย่อมทำให้มีการทำกิจกรรมบางประการร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อดำเนินกิจกรรม การงานในหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย (คมเพชร ฉัตรสุมาทกุล. 2546: 13 - 15)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการในเรื่องของการใช้จ่ายเงินและการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม ที่ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาพอเพียงของนักเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรความพอเพียงสำหรับโรงเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความพอเพียง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความพอเพียงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทาง ในการส่งเสริมพัฒนาตนเองของนักเรียนให้เกิดความ พอเพียง และยังเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ครูแนะแนว ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนา หลักสูตรความพอเพียงสำหรับโรงเรียนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 70 คน ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความพอใจ ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ ไทล์ที่ 25 ลงมา สัมผัสใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม สุ่มอย่างง่าย เพื่อเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความพอใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ต่อความพอใจอันประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความพอประมาณ หมายถึง การรับรู้พฤติกรรมของนักเรียนที่มีความพอดีของตนเองที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ได้แก่ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ความพอดีในการใช้จ่ายที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป มีรายจ่ายที่สมดุลกับรายรับ สามารถทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเองได้

1.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การรับรู้พฤติกรรมของนักเรียนที่มีการพิจารณาตัดสินใจของตนเองจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล ได้แก่ นักเรียนสามารถพิจารณาถึงสาเหตุที่เกี่ยวข้องและผลที่ตามมาได้ เพื่อให้การพิจารณา ตัดสินใจของตนเองเป็นไปอย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข ไม่ใช่จ่ายตามแฟชั่น ไม่ใช่จ่ายตามเพื่อน ไม่ใช่สิ่งของเกินฐานะ ไม่ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีราคาแพงเพราะถูกชักชวนให้ซื้อ ไม่ซื้อสินค้าเพราะถูกใจมากกว่าเห็นคุณค่า ไม่ซื้อสินค้าเพราะอยากได้ของแถม

1.3 ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การรับรู้พฤติกรรมของ นักเรียนที่มีความสามารถในการป้องกันตนเองและการเตรียมตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ได้แก่ นักเรียนมีเงินออม รู้จักการออมเงินที่ถูกต้อง เมื่อถูกตำหนิสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นได้ เมื่อได้รับการตักเตือนจากผู้ใหญ่ นักเรียนตั้งใจฟังและสามารถนำไปปฏิบัติตามได้ เมื่อประสบปัญหาทางการเรียนสามารถสร้างกำลังใจให้กับตนเองได้ เมื่อได้รับปฏิกริยาต่อต้านจากเพื่อนสามารถรับได้และสามารถรับความเข้าใจกับเพื่อนได้ สามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยความมั่นใจ และสามารถหาทางออกเพื่อจัดการกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ได้

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียน หมายถึง การใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาให้นักเรียนเกิดความพอเพียง โดยเป็นกระบวนการเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติ ได้ในชีวิตประจำวัน เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และประสบการณ์ร่วมกันในเรื่องความพอเพียง ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง มีเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ เกม กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ และการเล่านิทาน โดยแต่ละเทคนิคมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยนำเข้าสู่กิจกรรมโดยมาสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำ อธิบายรายละเอียดขั้นตอนในการทำกิจกรรม เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียน เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มได้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย เมื่อนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว นักเรียนร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันที ซึ่งจะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจการอยู่อย่างพอเพียงดีขึ้น เพราะได้รวบรวมความรู้ ความคิด ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

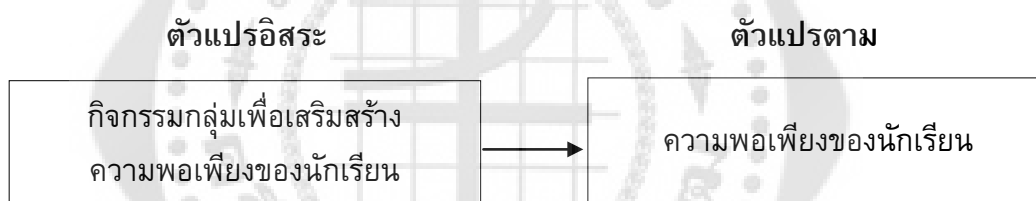
ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้ เมื่อนักเรียนค้นพบสิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง นักเรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบและแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตน ความรู้ที่ได้นี้ นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความเป็นอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นการประเมินผล เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม และจากการสังเกตปฏิกริยาของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม และจากผลการอภิปราย และผลสรุปของนักเรียนว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่

3. โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ หมายถึง โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ เป็นโรงเรียนในกลุ่มพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 4 หมู่ 2 ถนนสุขุมวิท ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2555 มีนักเรียนจำนวน 1,350 คน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง(คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: 17-18) เพื่อศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ โดยกำหนดกรอบแนวคิด ในการศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงหลังการทดลองมีความพอเพียงสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียง
 - 1.1 ความหมายของความพอเพียง
 - 1.2 แนวคิดความพอเพียง
 - 1.3 การดำเนินชีวิตตามแนวทางความพอเพียง
 - 1.4 การนำความพอเพียงไปประยุกต์ใช้
 - 1.5 การปฏิบัติตนตามแนวทางความพอเพียง
 - 1.6 โครงการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อพัฒนาความพอเพียง
 - 1.7 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 1.8 การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ
2. เอกสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มที่จะใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.2 ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 2.3 องค์ประกอบที่สำคัญในการทำงานเป็นกลุ่ม
 - 2.4 หลักการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.5 เทคนิคที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม
 - 2.6 ลักษณะของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.7 ลำดับขั้นการเตรียมการจัดกิจกรรมกลุ่ม
 - 2.8 ขนาดของกลุ่ม
 - 2.9 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม
 - 2.10 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพอเพียง

1.1 ความหมายของความพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543: 2-6) ให้ความหมายความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่า หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด และสุเมธ ตันติเวชกุลยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เป็นการดำรงชีวิตในความพอดี มีชีวิตใหม่ คือหวนกลับมาใช้ชีวิตวิถีไทย เป็นการสร้างรากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ดังที่ได้มีพระราชกระแสตอนหนึ่งว่า “...อาคารบ้านเรือน ตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคงก็เพราะความแข็งแรงของรากฐาน หรือเสาเข็มซึ่งเรามองไม่เห็น และมักจะลืมไปว่าเราอยู่ได้บนรากฐานอะไร...”

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547: 3-4) กล่าวถึงความหมายความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่า เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี และได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤติ และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง

ชาโรณี ล้อมงคล (2549: 26) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติสู่ความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ การลดรายจ่าย การออม การผลิตเพื่อการบริโภค การพึ่งพาตนเองและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจชีวิต รู้จักตนเองมากขึ้น รู้เท่าทันสิ่งเร้าภายนอก ทำให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตและนำไปสู่การขยายการเรียนรู้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549: 9) ได้กล่าวถึงหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่า คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549: 10-11)

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันไดสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ / สังคม / สิ่งแวดล้อม / วัฒนธรรม

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กันดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

รัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2549: 38) เน้นสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็คือการดำเนินชีวิตในทางสายกลางด้วยสติ ความประมาณตน มีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีพอแก่การตั้งรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นไม่ว่าหาความรอบรู้ที่เหมาะสม ใช้ความรอบรู้และความรอบคอบระมัดระวังในการนำวิชาต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน พร้อมๆ ไปด้วยกับความมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ดำเนินสิ่งที่ทำอยู่ด้วยความอดทนพากเพียร

เดชา ศิริสุทธิเดชา (2550: 11) กล่าวว่า หมายถึงการหาวิธีและแนวทางเพื่อที่จะอุปโภคและบริโภคทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่กันอย่างประหยัด พอดี ไม่เกินความจำเป็น

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอดี ความพอประมาณ ความอดทนพากเพียร ความประหยัดและอดออม ฟังตนเอง มีความรอบคอบระมัดระวัง มีภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ ไม่หลงใหลไปกับวัตถุนิยม สามารถใช้ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้ตัวเองรอดพ้นจากภัยวิกฤตอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงขอให้ความหมายของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” และ “ความพอเพียง” เป็นความหมายเดียวกัน

1.2 แนวคิดของความพอเพียง

อภิชาต พันธเสน และคณะ (2546: 13-14) กล่าวว่าหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเมตตาพระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีสถานะที่สำคัญสองประการ

1. สถานะแรกนั้นคือทิศทางสำคัญในการพัฒนาประเทศซึ่งจะต้องประกอบ ด้วยกิจกรรมหลักทางเศรษฐกิจ เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคโดยหน่วยการผลิตเองเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้ไม่จำเป็นต้องผ่านระบบตลาด กิจกรรมดังกล่าวควรประกอบด้วยอย่างน้อยหนึ่งในสี่ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมดของประเทศ แต่ไม่ต้องพยายามที่จะพึ่งตัวเองให้ได้ทั้งหมด เพราะเป็นไปได้ไม่ได้และไม่จำเป็น

2. แนวคิดในการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียง นั่นคือจะต้องมีความพอเพียงหรือพอประมาณ คือไม่ถึงกับฟุ่มเฟือย แต่ก็ไม่จำเป็นต้องกระเบียดกระเสียจนเกิดความเดือดร้อน แต่ที่สำคัญก็จะต้องมีเหตุผลแต่เป็นเหตุผลในพุทธธรรมหรือจ ริยธรรมของทุกศาสนานั้นคือ ความไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริตและไม่เอาเปรียบผู้อื่น สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงหรือพอประมาณ เพราะถ้าทุกคนในสังคมดำเนินชีวิตในลักษณะเช่นนี้ สังคมโดยรวมก็จะมีแต่ความสงบสุข

อภิชาต พันธเสน (2549: 18) ได้กล่าวอีกว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งวิถีในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต แต่ความลึกซึ้งของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่การเป็นวิถีในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงที่จะนำไปสู่ชีวิตที่มีความทุกข์ลดน้อยลง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือชีวิตที่มีความสุขเพิ่มขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 17-18) ได้สรุปความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

จากแนวคิดความพอเพียงข้างต้น กล่าวได้ว่า แนวคิดความพอเพียงนั้น หากคนใดสามารถคิดอย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจถึงความเป็นไปได้และในทุกสิ่งทุกอย่างของชีวิต ก็ จะทำให้คนๆ นั้น สามารถคาดเดาถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้และเตรียมพร้อมรับสถานการณ์เหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

1.3 การดำเนินชีวิตตามแนวทางความพอเพียง

เดชา ศิริสุทธิเดชา (2550: 12) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงนั้น ประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง ต้องรู้จักประมาณตน ต้องรู้จักตนเองก่อน ต้องรู้จักขีดความสามารถของตนในการที่จะประกอบกิจการงานใดๆ ก็แล้วแต่จะต้องมีการรู้จักประมาณตนเอง ความมีเหตุผลหมายถึงรู้จักใช้เหตุผลในการเลือกทางเดิน อย่าใช้กระแสของโลกใบนี้ ต้องดูตัวเองก่อน เช่น ทุกประเทศ ทุกคนมีทางเดินที่แตกต่างกันไปไม่เหมือนกัน ซึ่งทางเดินที่ว่านี้ต้องสอดคล้องกับตัวเอง สอดคล้องกับคนในประเทศ และภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึงต้องมีความระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่ประมาท ไม่ทำอะไรที่เสี่ยงเกินไป

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2550: 34-58) กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่าประกอบด้วยความพอประมาณหมายถึง ความเหมาะสมของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของขนาดที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ใหญ่จนเกินตัว แต่เป็นไปตามอัตรากับสิ่งแวดล้อม และในแง่ของจังหวะเวลาที่ไม่เร็วเกินไปหรือไม่ช้าจนเกินไป แต่รู้จักทำเป็นขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ความมีเหตุผลหมายถึง การพิจารณาที่จะดำเนินงานใดๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข โดยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การมีภูมิคุ้มกันที่ดีหมายถึงการจัดองค์ประกอบของการดำเนินงานให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี

แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย (2550: 128) กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่าประกอบด้วยความพอประมาณหมายถึง การใช้หลักการเดินทางสายกลาง (มัชฌิมา) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง พอมีพอกิน พอมีพอใช้ ทำอะไรพอประมาณไม่น้อยเกินไปหรือมากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตรวจดูศักยภาพของตนก่อนแล้วจึงค่อยพัฒนาข้อสำคัญอย่าทำเกินความพอประมาณ ความมีเหตุผลหมายถึง จะตัดสินใจทำอะไรต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ อย่าตื่นเต้นทำไปเพราะต้องการตามกระแส และภูมิคุ้มกันที่ดีหมายถึง ทำอะไรให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีอยู่ตลอดเวลา เตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และไกล และตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและจริยธรรม

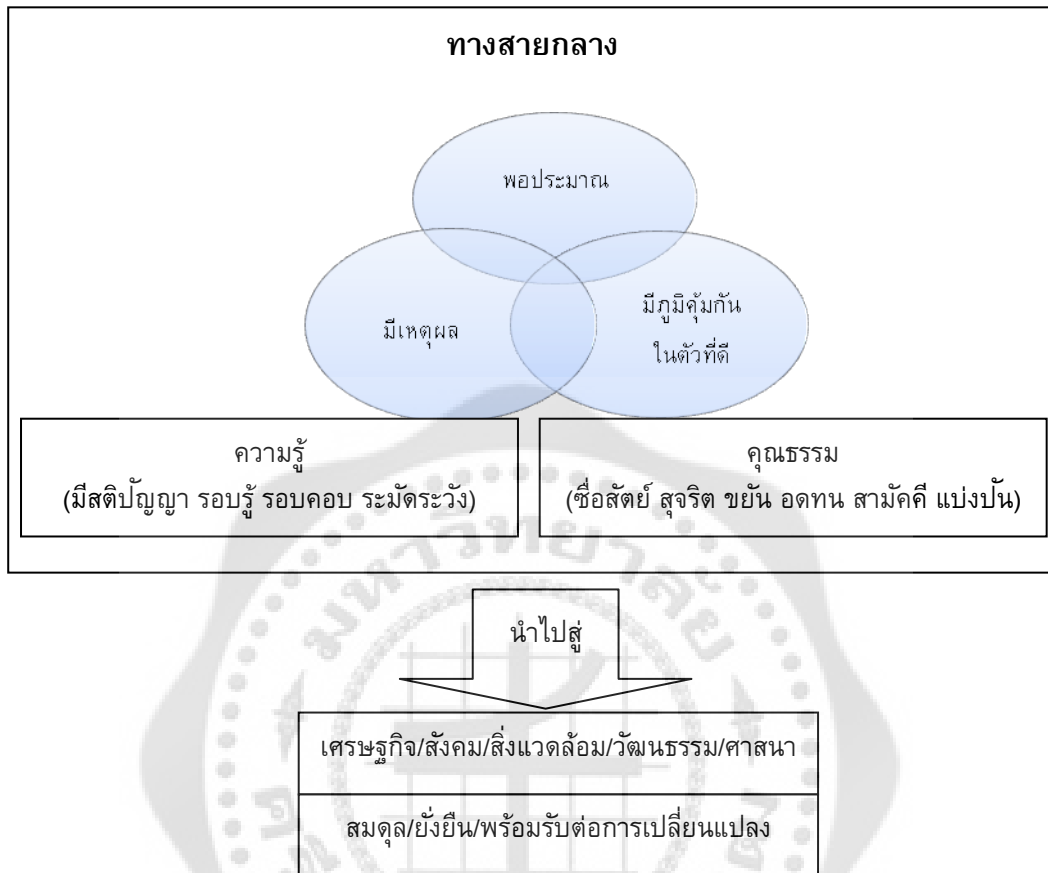
อารีย์ เชื้อเมืองพาน (2550: 66) กล่าวถึงการดำเนินชีวิตตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงว่าประกอบด้วยความพอประมาณหมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผลหมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และภูมิคุ้มกันที่ดีหมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

การดำเนินชีวิตตามแนวทางความพอเพียง อาจกล่าวได้ว่า คนที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้ โดยไม่มีความอยากได้อะไรมาให้เท่าเทียมกับคนอื่นคนๆ นั้นจะต้องรู้จักคิดและเข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นั่นคือ ความมีเหตุผล ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตนตามแนวทางความพอเพียงของชีวิตได้อย่างมีความสุข เช่น ความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป เรียกว่า ความพอประมาณ และสามารถใช้ชีวิตของตนเองได้อย่างระมัดระวัง ระวังจิตใจตัวเองไม่ให้ตีความอยากได้อะไรในสิ่งที่เกินตัว เพียงเท่านั้น บุคคลนั้นก็จะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้มีภูมิคุ้มกันที่ดี

1.4 การนำความพอเพียงไปประยุกต์ใช้

ปรียานุช พิบูลสรวุฑ (2551: 77-78) ได้เรียบเรียงว่าเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจและการกระทำเป็นไปอย่างพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ ดังนี้ 1) เงื่อนไขคุณธรรม ที่ต้องเสริมสร้างให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วยด้านจิตใจ คือ การตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิตและด้านการกระทำ คือ มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่รู้จักแบ่งปันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม 2) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยการฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านมีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่างๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยง เพื่อประกอบการวางแผนและในขั้นปฏิบัติ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพประกอบ 2 สรุปหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2551). คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.

หน้า 78.

ตัวอย่างภาคปฏิบัติที่รู้จักกันแพร่หลายของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ทฤษฎีใหม่ที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการสร้างความมั่นคงพื้นฐานในระดับครัวเรือนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่งก่อน แล้วก้าวเข้าสู่การรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ ในรูปกลุ่มองค์กร หรือชุมชน เพื่อร่วมมือกันสร้างสรรค์ พร้อมรับผลกระทบทางบวกและป้องกันแรงกระแทกทางลบจากภายนอก และทำสุดเป็นการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ ภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆ นอกกลุ่มเพื่อขยายขอบเขตความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ ไปสู่ระดับประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2547: 87-88) กล่าวถึงการนำความพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ในระดับปัจเจกบุคคลหรือครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองสามารถพึ่งพาตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างพอกินพอใช้ โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น ทำให้เกิดความสุข และความพอใจในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงพยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถอยู่อย่างพอเพียงได้ในทุกสถานการณ์

2. ความพอเพียงในระดับชุมชน เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในชุมชนมีความพอเพียงในระดับครอบครัวเป็นพื้นฐานแล้ว สมาชิกสามารถนำหลักความเป็นอยู่อย่างพอเพียงมาขยายผลในทางปฏิบัติไปสู่ระดับชุมชนได้ รวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถที่ตนเองมีอยู่เป็นพื้นฐานประกอบการดำเนินชีวิต มีความช่วยเหลือแบ่งปันกันจนเป็นพื้นฐานให้เกิดการรวมกลุ่ม ในสังคม สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกันต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวมในการดำเนินชีวิตที่สมดุลอย่างแท้จริง

3. ความพอเพียงในระดับรัฐหรือระดับประเทศ เป็นความพอเพียงแบบก้าวหน้าเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งที่มีความพอเพียง มาร่วมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ด้วยหลักแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

การนำความพอเพียงไปประยุกต์ใช้ อาจกล่าวได้ว่า ในชีวิตประจำวันของคนเรา นั้น จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างตลอดเวลา ในการแบ่งปันสิ่งที่เรามีเหลือให้คนอื่นได้รับ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ หรือความรู้ ข่าวสารต่างๆ ก็ถือว่าเป็นความพอเพียง ในเรื่องความไม่โลภ ไม่ตระหนี่ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เราจะสามารถทำได้ ซึ่งนับว่าเป็นการนำความพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เช่นเดียวกัน

1.5 การปฏิบัติตนตามแนวทางความพอเพียง

การปฏิบัติตนตามแนวทางความพอเพียง ประกอบด้วย

1. ความพอประมาณ

ลักษณะของความพอประมาณในการดำรงชีวิตตามหลักของความพอ เพียง มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2549ก: 19-20) ได้กล่าวถึงความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีไม่สุดขั้วไปในทางใดทางหนึ่ง อันเป็นสาเหตุสำคัญของความทุกข์การรับประทานอาหารที่น้อยเกินไปก็จะขาดสารอาหาร ร่างกายได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ทำให้ร่างกายอ่อนแอ เกิดเป็นโรคนง่ายหรือเกิดทุกข์ภาวะ ถ้าหากรับประทานมากเกินไปก็จะมีปัญหาที่ระบบย่อยอาหาร ทำให้ร่างกายสะสมไขมันไว้ในตัวมากเกินไป ทำให้เกิดโรคที่เป็นผลจากมีไขมันมากเกินไป เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ และเบาหวาน เป็นต้น การสะสมไขมันมากเกินไปก็จะไปสร้างกิเลส และก่อให้เกิดความวิตกกังวล อันเป็นลักษณะของความเครียดอีกแบบหนึ่ง การมีไขมันมากเกินไปก็

จะทำให้วิถีชีวิตมีความทุกข์ยากโดยไม่จำเป็น ในทางพุทธธรรมความพอประมาณคือทางสายกลาง หมายถึง ทางที่ไม่ข้งแวกกับสิ่งที่สุดขั้วนั่นคือสุดขั้วไปในทาง โลภียสุข หรือสุดขั้วในทางทรมาณ ร่างกายและจิตใจของตนเอง เพราะทั้งสองทางนี้ไม่ใช่หนทางที่จะทำให้เกิดปัญญาที่จะช่วยลดความทุกข์หรือช่วยให้ชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้น

ปรียานุช พินุลสรารุช (2549ก: 151-152) ที่กล่าวถึงความพอประมาณว่าเป็นการทำอะไรที่พอเหมาะ พอควร สมดุลกับอัตภาพ ศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อมพอประมาณของแต่ละคน ในแต่ละช่วงเวลาก็ต่างกัน อย่างเช่น บางคนในบางวันทานข้าวจานเดียวอ้อม แต่บางวันก็ ไม่อ้อม ต้อง 2 จานถึงจะอ้อม แล้วแต่เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงขณะเวลานั้นๆ ความพอประมาณสามารถพิจารณาได้จาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน พอเหมาะกับความชอบ ศักยภาพและความสามารถของแต่ละคนหรือไม่ และปัจจัยภายนอกคือ พอประมาณกับภูมิสังคม สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ในแต่ละขณะหรือไม่

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2550: 63-64) กล่าวว่า ความพอประมาณ คือการที่ประชาชนและชุมชนเน้นการผลิตและบริโภค โดยยึดถือทางสายกลาง ความพอเพียง ความพอดี และไม่ฟุ่มเฟือย ในเวลาเดียวกัน ก็ก้าวให้ทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์ด้วย ตัวอย่าง ความพอประมาณในระดับบุคคล เช่น เน้นการผลิต การบริโภค และการดำรงชีวิตอย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะตามอัตภาพและไม่หลงใหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพเสรีภาพ ไม่พัวพันกาอยู่กับสิ่งใด สำหรับความประมาณในระดับชุมชน เช่น เน้นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่ส่งเสริมให้ชุมชนและเครือข่ายสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี ประสบการณ์ การแบ่งปัน และการช่วยเหลือกันหากพิจารณาความพอประมาณโดยแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ ด้านจิตใจสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่า 1) ความพอประมาณด้านจิตใจ เน้นที่จิตใจให้ประชาชนในชุมชนรู้จักพอ รู้จักประมาณ และพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียน ยึดมั่นในทางสายกลาง 2) ความพอประมาณด้านสังคมมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสงบสุขประชาชนมีเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามัคคีร่วมมือกันเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากการเบียดเบียนและเอารัดเปรียบกันในชุมชน 3) ความพอประมาณด้านวัฒนธรรม สนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัด อุดออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของอบายมุข วัตถุนิยม และบริโภคนิยม 4) ความพอประมาณด้านเศรษฐกิจสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบสัมมาอาชีพ พึ่งตนเองได้ พ้นจากความยากจน มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นและพ้นจากการเป็นหนี้สิน 5) ความพอประมาณด้านเทคโนโลยี หมายถึง ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพของตนเอง และชุมชน 6) ความพอประมาณด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงการไม่เบียดเบียนธรรมชาติจนเกินไป การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอดีใช้อย่างคุ้มค่า ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พร้อมกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย

2. ความมีเหตุผล

ลักษณะของความมีเหตุผลตามหลักของความพอเพียงมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2551: 14) กล่าวถึงความมีเหตุผล (Reasonableness) ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่มีความพอประมาณในมิติต่างๆ จะต้องมีการไตร่ตรองรู้คิดถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุ ปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำและ ความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ถวัลย์ มาศจรัส (2550: 35) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

สิน พันธุ์พินิจ (2550: 17-18) ได้กล่าวถึงหลักความมีเหตุผลไว้ว่าเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆอย่างรอบคอบ เนื้อหาของหลักสูตรควรจะต้องเกี่ยวข้องกับ “ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุและผล ” (Cause and Effect) การใช้หลักความจริงในเชิงวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่สามัญสำนึก การมุ่งหมายในการบนบานสาธยายและหลงเชื่อในวัตถุมงคลจนไร้เหตุผล ใช้การสังเกต ทดลอง เปรียบเทียบสิ่งที่พบไม่หลงเชื่อก่อนจะได้ศึกษาข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ด้วยตนเอง การดำรงชีวิตต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบและให้เหตุผลกับตนเองและสังคมได้ อาทิ การได้มาซึ่งเงินทอง ความร่ำรวย ต้องมีที่มาหรือที่เรียกว่า “ร่ำรวยอย่างมีเหตุผล” ไม่ใช่เป็นการร่ำรวยโดยไม่มีเหตุผล เช่น ได้มาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง การค้ายาบ้า การใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งของเพื่อสนทนาการ บริโภคอาหารก็ต้องมีเหตุผล ตัวอย่าง คนฐานะไม่ค่อยดีจะไปนั่งดื่มไวน์ (wine) ราคาแพง หูฉลามหม้อละหมื่น เพื่ออะไรกัน หรือดิ้นรนหาเงินซื้อกระเป๋าถือลูกกะห้าหมื่นบาทมาใช้ เป็นต้น

อนันต์ รัตนภานุสร (2550: 19) กล่าวถึงความมีเหตุผลว่า เป็นการกระทำอะไรก็ตามจะต้องมีเหตุผล ต้องมีเหตุผลที่ดี ที่ถูกต้อง ที่จำเป็น ที่เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและไม่มีโทษต่อบุคคลอื่น เหตุผลที่ดี ที่ถูกต้อง ที่จำเป็น ที่เกิดประโยชน์ อาจจะพิจารณาจากคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นต้นว่า ถ้าจะซื้อนาฬิกาสัก 1 เรือน ก็ต้องถามว่าจำเป็นหรือไม่ ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ซื้อ ถ้าจำเป็นก็คิดต่อไปอีกว่า คุณค่าแท้ของนาฬิกาคือ บอกเวลาได้ถูกต้อง เทียงตรง แม่นยำ ส่วนคุณค่าเทียมอยู่ที่ความสวยงาม ราคาแพง ความโก้เก๋ ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ บอกว่าตนเองใช้นาฬิกาเรือนละ 3,000 บาท แล้วก็ใช้มาตลอด ไม่จำเป็นต้องซื้อใหม่ ท่านบอกว่าท่านอยู่แบบพอเพียง นาฬิกาที่ราคาเรือนพันกับราคาเรือนแสนเรือนล้านคุณค่าแท้ก็ไม่ต่างกันจะต่างกันแต่คุณค่าเทียม

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ปรียานูช พิบูลสรารุช (2549: 9) กล่าวว่า การมีภูมิคุ้มกันที่ดีนั้นสุขภาพดีพร้อมรับความเสี่ยงต่างๆ สามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นและสังคม ตลอดจนเรียนรู้และพัฒนาตามอย่างต่อเนื่อง

สิน พันธุ์พินิจ (2550: 18-19) ได้กล่าวถึงการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ถ้าหากพิจารณาจากสภาพสังคมไทย สภาพเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ตลอดจนนวัตกรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต เราจะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนไทยทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ด้านอื่นๆ มากจึงจะสามารถยืนหยัดต่อสู้กับสถานการณ์ได้ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะมีผลมาจาก “ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและความพอดีในด้านต่างๆ ” เพราะถ้าทุกคนได้ เรียนและปฏิบัติตามคุณลักษณะทั้งสองอย่างมาแล้วย่อมมีภูมิคุ้มกันที่ดีโดยอัตโนมัติ ส่วนหนึ่งไว้เป็นต้นทุนของคุณภาพชีวิต แต่เราจะต้องเฝ้าหาความรู้ในเชิงรุก เพิ่มขึ้นโดยใช้ “หลักประเมินสถานการณ์หรือการวิเคราะห์ SWOT) เพื่อทราบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคแล้วสร้างภูมิคุ้มกันด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมทัศนคติใหม่ไม่โลภ และมีความสมดุล ด้านเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ประหยัดการออม ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างจิตสำนึกในการรักษาหวงแหน และการเคารพธรรมชาติ ตลอดจนการอนุรักษ์ อนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อมิให้เกิดมลพิษทางน้ำ อากาศ เสียงฝุ่นละออง และทัศนียภาพ ตลอดจนการไม่ตกเป็นทาสของนวัตกรรมหรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เกินความจำเป็น นอกจากนี้ควรให้การศึกษาเพื่อการปรับตัวในยุคโลกาภิวัตน์ ให้มีภูมิคุ้มกันต่างเป็นเสมือน น้ำมันหล่อลื่น ความยืดหยุ่นและเกราะกำบัง ” ที่จะปกป้องบริบทต่างๆ ที่มีผลกระทบกับวิถีชีวิตและคุ้มครองคุณภาพชีวิตให้ดีตลอดไป

อนันต์ รัตนภาณุศร (2550: 20) ได้ยกสุภาษิตไทย เคยสอนว่า “มีสิ่งพึงบรรจบให้ครบบาทอย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์มีน้อยใช้น้อยค่อยบรรจบ อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน” การประหยัดการอดออมเงินไว้จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีต่อชีวิตเมื่อถึงเวลาจำเป็นจะต้องใช้เงินจับจ่ายซื้อของ เมื่อถึงเวลาเจ็บป่วย แม้กระทั่งตาย จะต้องใช้เงิน พระพุทธองค์ทรงสอนชาวบ้านว่า เงินที่หามาได้ควรแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ เก็บไว้เพื่อความจำเป็นในอนาคต ใช้จ่ายประจำวัน และทำบุญหรือบริจาค

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น การปฏิบัติตนตามแนวทางความพอเพียงนั้น ขอยกตัวอย่างเรื่อง การเลือกซื้อเสื้อผ้าชุดทำงาน นั้น ในด้านความพอประมาณ คือการทำสิ่งใดที่พอควร ไม่มากเกินไปน้อยจนเกินไป เลือกซื้อเท่าที่จะต้องใช้จริง ในด้านความมีเหตุผล คือการคำนึงถึงความจำเป็นที่ควรซื้อ และไม่ซื้อตามแฟชั่น ตามสมัยนิยม และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว คือการหักห้ามใจไม่ อยากได้เสื้อผ้าที่ไม่จำเป็น ไม่ตามใจตัวเอง เป็นต้น

1.6 โครงการที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อพัฒนาความพอเพียง

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา การศึกษาคือเครื่องมือของ การพัฒนา ดังนั้น เมื่อการพัฒนาประเทศกำหนดทิศทางไปสู่สังคมแห่งความพอเพียง ระบบการศึกษา จึงต้องนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้เกิดขึ้นในเด็ก เยาวชน สอนให้นักเรียน นักศึกษาตระหนักถึงความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อความผันผวน ของเหตุการณ์ต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้ เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในด้าน ต่างๆ ฝึกฝนตนเองให้มีความรอบคอบและระมัดระวังโดยใช้สติปัญญาในการทำงานและดำเนินชีวิต ที่สำคัญแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังเน้นให้นักเรียน นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่นแบ่งปันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็น พื้นฐานในการดำเนินชีวิตการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและเยาวชน มีวิสัยทัศน์ของ การขับเคลื่อนคือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์ โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อน 2 ส่วน คือ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการให้บริการ /บริหารสถานศึกษา และ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และส่วนที่เรียนนอกห้องเรียนหรือที่เรียกว่า การพัฒนาทักษะ ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ยกตัวอย่าง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะและการจัดการที่ สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ กับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณ กับภูมิ สังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม กิจกรรมเข้า วัดเสริมสร้างคุณธรรม เป็นต้นโดยมีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็ก เยาวชนรู้จักตัวเองและชุมชน คิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ผ่านการทำงานร่วมกัน กับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝัง จิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทยกล่าวคือให้เด็กและเยาวชน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม สิ่งแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันในด้าน ต่างๆ เช่น ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้อำนวยการแต่กิจกรรมก็ยังดำ เนินอยู่ นอกจากนี้ ยังมีการขับเคลื่อนให้ บุรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในกลุ่มทุกสาระเรียนรู้ต่างๆ เช่น ชีววิทยา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา การงานอาชีพต่างๆ โดยมีการกำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ในระดับต่างๆ ได้แก่ช่วง ชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กพึ่งตนเองได้ หรือใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว ช่วงชั้นที่ 2 สอนให้ เด็กพอเพียงระดับโรงเรียนช่วงชั้นที่ 3 สามารถประยุกต์ใช้ในระดับชุมชนและช่วงชั้นที่ 4 เข้าใจความ พอเพียงระดับประเทศเพื่อเตรียมคนให้เข้าใจบริบทการพัฒนาประเทศสามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2549: 227-230)

อาจกล่าวได้ว่า ความพอเพียง คือการปฏิบัติตนปฏิบัติใจให้มีความสามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันในตนเอง ไม่มีสิ่งใดที่ จะส่งผลกระทบต่อจิตใจเราได้ รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ให้เกิดความอยากได้อะไรเหมือนคนอื่น หรือถึงแม้ไม่มีหรือมีน้อยกว่าคนอื่นก็อยู่ได้ตามอัธยาศัย มีวิถีชีวิตที่พอเพียง มีความสุขมากกว่าความทุกข์ เพราะปัจจุบันนี้ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปมาก มีความอยากได้อะไรที่มี ซึ่งเกิดขึ้นได้กับทุกคน ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลใดจะมีวิธีจัดการความรู้สึกที่ว่านี้ออกไปจากจิตใจได้อย่างไร การที่จะดำเนินชีวิตตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียงนี้ได้ ต้องมีความอดทนต่อสิ่งเร้าจากภายนอก และต้องอาศัยระยะเวลาที่ยาวนานมาก หากบุคคลใดสามารถ ดำเนินชีวิตตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียง ได้ถือว่าบุคคลนั้นจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองเป็นอย่างมาก การเป็นอยู่อย่างพอเพียง นั้นต้องเริ่มต้นที่ตนเอง ดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ แล้วจึงนำไปประยุกต์ใช้กับคนในครอบครัว เมื่อหลายๆ ครอบครัวสามารถทำได้ ก็ จะขยายเป็นชุมชนและระดับประเทศต่อไป

1.7 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ สถานศึกษาเพื่อนำมาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการปฏิบัติ ทางด้านการศึกษา ตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน มีสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปีงบประมาณ 2552) จำนวน 1,261 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสถานศึกษาในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน 999 แห่ง ในปี พ.ศ. 2554 เพื่อเป็นการร่วมเฉลิมพระเกียรติในปี่มหามงคลเนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระชนม์มายุครบ 84 พรรษา กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีนโยบายและเป้าหมายในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในสังกัดให้ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 9,999 แห่ง สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในส ถานศึกษาภายในปี พ .ศ. 2556 กระทรวงศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่ รับผิดชอบการจัดการด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนและประชาชนคนไทยให้มีความสมดุล ทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองเมืองไทยและพลเมืองโลก

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2550: 9) กล่าวถึง การศึกษา คือ เครื่องมือของการพัฒนา ดังนั้น เมื่อ การพัฒนาประเทศกำหนดทิศทางไปสู่สังคมแห่งความพอเพียง ระบบการศึกษาจึงต้องนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาบนพื้นฐาน ของเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้เกิดขึ้นในเด็ก เยาวชน โดยสอนให้นักเรียน นักศึกษา ตระหนักถึงความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการตัดสินใจบน พื้นฐานของเหตุผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า และเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อความผันผวนของ เหตุการณ์ต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในด้ านต่างๆ ฝึกฝนตนเองให้มีความรอบคอบและระมัดระวังโดยใช้สติปัญญาในการทำงานและดำเนินชีวิต

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 30) กล่าวถึง การศึกษาพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักการหรือจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ ความคิดเป็นพื้นฐานอันสำคัญของบุคคล และสังคม ที่จะพัฒนาองค์ความรู้เป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนาที่สูงขึ้น การสร้างองค์ความรู้ ความคิด จะต้องไม่แยกส่วนต้องบูรณาการในความรู้ความคิดของวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาวะการณ์ การพัฒนาองค์ความรู้ความคิดนั้น จะต้องให้ครอบคลุม 1) ความรู้วิชาการ ด้วยการเรียนรู้ หลักการทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ ความรู้ในความคิดของเหตุผลไปสู่การปฏิบัติงานนั้น 2) ความรู้ปฏิบัติการมีทักษะในการทำงานการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 3) ความรู้ในการรู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง องค์ความรู้ความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น ได้รับการสร้างสรรค์พัฒนาจะเป็นองค์ประกอบ พื้นฐานในการพัฒนาตนเองและสังคมต่อไปในอนาคต

2. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นรากฐานที่จำเป็นของบุคคลเพื่อให้มีชีวิต ที่เป็นสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจด้วยการรู้จักการจัดการตนเอง สร้างความรู้ความเข้าใจมีเจตคติ ที่ดี นำความรู้ ทักษะไปพัฒนาส่งเสริมศักยภาพและสมรรถภาพของตน เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพที่ดี ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ เป็นการเตรียมความพร้อมให้บุคคลมีความมั่นใจ ค้นพบตนเองได้มีวิถี ดำเนินชีวิตที่เหมาะสมแก่สภาพและฐานะความแตกต่างของแต่ละบุคคล อย่างเพียงพอและเตรียมความพร้อมปัจจัยด้านความรู้ ความคิด คุณธรรม จริยธรรมและคุณสมบัติที่เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมตามศักยภาพของตนในอนาคต

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ เป็นการเสริมสร้างความสามารถของบุคคล โดยการนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ที่เป็นศักยภาพ มีอยู่ในตัวบุคคลให้รู้จักประยุกต์บูรณาการ ความรู้ ความคิด ทฤษฎี แนวปฏิบัติต่าง ๆ ตลอดทั้งทักษะโดยใช้ความสามารถของคนที่ มีอยู่และ ได้รับการพัฒนามาสู่การปฏิบัติบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรมที่สอดคล้องเหมาะสมเพื่อ ประโยชน์ของส่วนตัวและส่วนรวม

5. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการเสริมสร้าง หล่อหลอม วางรูปแบบให้บุคคลได้มีความรู้ ความคิด ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีเหมาะสมมีเหตุผล เชิงจริยธรรม คัดเลือกแยกปฏิบัติเพื่อแสดงออกทางพฤติกรรมในการควบคุมตนเองปรับตัวได้ เป็นคุณสมบัติของ บุคคลที่ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น อันได้แก่การรู้จักผิดชอบชั่วดี ละอายความชั่วเกรงกลัวต่อบาป มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งทางกาย วาจา ใจ มีความกตัญญูรู้คุณต่อผู้ มีอุปการคุณและแผ่นดิน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความตั้งใจปรารถนาดี มีความอื้อเพื่อ เผื่อแผ่ผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงานด้วยความจริงจังใจจริงจั่ง อย่างต่อเนื่องที่สำคัญแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงยังเน้นให้นักเรียน นักศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมมี ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริตไม่เบียดเบียนผู้อื่น แบ่งปันและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 37-39) กล่าวถึงการจัดการศึกษาพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีหรือเหตุแนวทาง ดังนี้

1. การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมการแก้ปัญหาและแสวงหาข้อเท็จจริง เนื่องด้วยการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานต่างๆ ของบุคคลจะต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ปัญหาเหล่านี้จะมีเหตุเป็นปัจจัยทำให้เกิดผลต่อเนื่องตามมา การแสวงหาข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุและผลของปัญหาจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รู้หลักการวิเคราะห์และแนวทางการแก้ปัญหาด้วยการใช้ปัญญา การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริม ฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยหลักการความรู้ หลักเหตุผลข้อเท็จจริงและหลักธรรมจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผลมีระบบวิธีคิด นำมาปฏิบัติใช้ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ทั้งในการดำรงชีวิต เพื่อความสุข และการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพที่จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด

2. การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ เนื่องด้วยความรู้ต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปตามสภาวการณ์ของโลกมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นแต่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ในพื้นฐานของความรู้เดิม การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ของบุคคลเพื่อส่วนตัวหรือโดยรวมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมการบูรณาการองค์ความรู้ด้วยการให้บุคคลได้ฝึกฝนอบรม การคิดวิเคราะห์ อธิบายความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงของสรรพสิ่งต่าง ๆ ทำให้รู้จักการแสวงหาความรู้ ข้อมูล จัดระบบหมวดหมู่ความสำคัญเป็นองค์ความรู้ที่หลากหลายเป็นสหวิทยาการ บูรณาการแล้วเลือกนำมาประกอบกันใช้อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพบังเกิดผลและประโยชน์ร่วมกันทั้งส่วนตนและโดยรวม

3. การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมการประยุกต์สู่การปฏิบัติ เนื่องด้วยบุคคลเป็นผู้ที่มีความรู้ เป็นคนฉลาดมีปัญหาและเป็นผู้ที่มีความสามารถจะมีแต่ความรู้ทฤษฎีอย่างเดียวไม่ได้ การดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานต่างๆ ได้ดีด้วยการจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมการประยุกต์ แนวคิดทฤษฎีทั้งเก่าและใหม่ด้วยการให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ อย่างหลากหลายแล้วจัดกิจกรรมให้ได้ฝึกคิดพิจารณาเรียนรู้ด้วยตนเองหาเหตุผลความเหมาะสม แล้วฝึกฝนทำการปฏิบัติทดลอง เพื่อพิจารณาเลือกแนวทางที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริมทักษะการปฏิบัติจริง เนื่องด้วยการดำเนินชีวิตหรือการปฏิบัติงานของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องเป็นคนรอบรู้มีความคิดสร้างสรรค์เลือกแนวปฏิบัติที่ถูกต้องมีทักษะดัดแปลงทฤษฎีได้เหมาะสม การจัดการศึกษาด้วยการส่งเสริม ฝึกฝนทักษะการปฏิบัติจริงจะทำให้บุคคลมีประสบการณ์ ความชำนาญ มีความเชื่อมั่น รู้จริง ลึกซึ้งเชื่อมโยงเป็นความสามารถพิเศษที่จะเลือกไปชี้แนะหรือเป็นทักษะการทำงานเป็นระบบที่เหมาะสมเพื่อปฏิบัติให้เกิดผลมากที่สุด

4. การจัดการศึกษาด้วยการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องด้วยบุคคลจะมีชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขไปไม่เป็นภาระต่อสังคม สร้างสรรค์เศรษฐกิจ เสริมสร้างความเจริญมั่นคงของชาติบ้านเมืองได้ การจัดการศึกษาต้องเสริมสร้างคุณสมบัติของบุคคลให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญเกิดขึ้นด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจ ให้เจตคติที่ดีและฝึกฝนการให้เป็นผู้มีเหตุผลเชิงจริยธรรม เกี่ยวกับความรู้ผิดชอบ ละอายความชั่ว ซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญู ไม่เห็นแก่ตัว มีความจริงใจ เอื้อเฟื้อต่อกันและประการที่สำคัญ คือ ความขยันหมั่นเพียรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นคุณธรรม เหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการศึกษาที่สำคัญและจำเป็นยิ่งเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์สร้างคนให้เต็มคนและก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองพัฒนาสังคมประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองในที่สุด

ปรียานุช พิบูลสรวุฑ (2550: 11-13) กล่าวถึง การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับความพอเพียงในระบบการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ทั้งของตนเอง ของสังคมและของมวลมนุษยโลก คือ ธรรมชาติ โดยการบ่มเพาะอุปนิสัยให้คิดและสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับพื้นฐาน ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน โดยไม่คิดเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึกรักษาสິงแวดล้อมตลอดจนเห็นคุณค่าของการมีรากเหง้าวัฒนธรรมและภูมิใจในค่านิยม เอกลักษณ์/ความเป็นไทยที่สืบทอดมายาวนานการจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ได้แก่ 1) การบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ อย่างพอเพียง โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนด นโยบายและแนวทางในการจัดการสถานศึกษา โดยใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการและประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรการบริหารทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ สภาพแวดล้อมอย่างคุ้มค่า เป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ 2) การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน ดังเช่น ในส่วนของการเรียนรู้ในห้องเรียนนั้น เนื่องจากสาระเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการบรรจุอยู่แล้วในสาระเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีมาตรฐานเรียนรู้ที่เน้นให้เข้าใจระบบและวิธีการของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้นอกจากนี้แล้วยังได้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียนจึงเน้นการบูรณาการหลักคิดและหลักปฏิบัติพอเพียงสู่การเรียนการสอน ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนและบุคลากรด้านการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาฯ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้

และในส่วนของ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เน้นการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง ให้เด็กและเยาวชน โดยการผ่านการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมช่วยเหลือสังคม รักษาสีสิ่งแวดล้อม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น อันจะทำให้เด็กและเยาวชนดำเนินชีวิตโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเกิดประโยชน์และมีความสุข และอยู่ร่วมกับนิเวศ วิทยาได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรมีความหลากหลายของเนื้อหา แล้วแต่ตามสภาวะภูมิสังคมของแต่ละโรงเรียน แต่ที่สุดแล้วต้องปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน มีวิธีคิด อุทิศตนและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียน รวมไปถึงผู้สอนตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เห็นประโยชน์ของการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง จึงมุ่งเน้นกิจกรรมที่นำไปสู่ความก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของโรงเรียนและสามารถขยายผลออกสู่ชุมชนได้ในที่สุด และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จึงเน้นกิจกรรมที่ดำเนินการหลักโดยนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้นำหรือผู้สนับสนุน มีนักเรียน ครู ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนบุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน นักเรียนและครูที่ร่วมทำกิจกรรม ควรมีความประพฤติดี สมารถใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับปานกลางถึงดี และลักษณะของกิจกรรมควรสอดคล้องกับหลักการความพอเพียง (3 หลักการ 2 เงื่อนไข) ดังนี้ 1) พอประมาณกับภูมิสังคม สอดคล้องกับความต้องการ/ความจำเป็น ของโรงเรียน / คนในชุมชนและเหมาะสมกับภูมิประเทศ สภาพแวดล้อม และความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต 2) สมเหตุสมผล มีหลักคิดและหลักปฏิบัติของกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องรายละเอียดของกิจกรรมแสดงถึงความรอบคอบของการวางแผนดำเนินกิจกรรม 3) ภูมิคุ้มกันที่ดี การวางแผนกิจกรรมที่ไม่ประมาท คำนึงถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม โดยมีข้อเสนอทางเลือกในการดำเนินการ หากมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆเกิดขึ้น และใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมทุก ขั้นตอน 4) ส่งเสริมความรู้และคุณธรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม : กิจกรรมต่างๆ ต้องส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้ได้มีการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ ส่งเสริมการมีคุณธรรม (เช่น ความมีระเบียบวินัย มีสัมมาคารวะ ซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทิมีสติปัญญาแยกแยะถูกผิด ควรไม่ควร มีความขยันหมั่นเพียร อดทน สนใจใฝ่รู้ มีจิตสำนึกเห็นประโยชน์ของ การช่วยเหลือผู้อื่น และทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม)

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาตามแนวทางความพอเพียง ของกระทรวงศึกษาธิการนั้น เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงทั้งกับตนเอง รวมไปถึงการให้ความรู้และชักชวนให้คนรอบข้าง ร่วมกันปฏิบัติได้อย่างจริงจังในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศต่อไป

1.8 การจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ

โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ได้มีการจัดการศึกษาโดยเริ่มจาก เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2509 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าลูกเธอ ทั้งสองพระองค์ เสด็จลงเรือพระที่นั่งชื่อ “เศษกระดาน” เลียบชายฝั่งปากอ่าวไทยมา ถึงหมู่บ้านคลองคอต้อ ตำบลบางปูใหม่ ทอดพระเนตรเห็นหมู่บ้านชาวประมงซึ่งราษฎรส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ชาวบ้านพากันทูลเกล้าถวายสิ่งของ สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงมีพระราชเสาวนีย์ถามถึงวัดและโรงเรียนของหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงกราบบังคมทูลขอให้สร้างโรงเรียน มัธยมศึกษา และเมื่อ ปี พ.ศ. 2511 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพ ระราชทานเงินทุนเริ่มแรกจำนวน 400,000 บาท โดยมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนได้ร่วมสมทบทุนสร้างอาคารเรียนหลังแรก ชื่อว่า อาคาร ภปร .เปิดทำการสอนครั้งแรกในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต่อมาปี พ .ศ. 2522 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพ ระราชทานเงิน จำนวน 440,400 บาท เป็นทุนสร้างอาคารเรียน สก. สมทบกับเงินของข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน และปี พ .ศ.2547 ได้รับโอนเป็นโรงเรียนรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึ กษาสมุทรปราการเขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และปัจจุบันได้สังกัดสำนักงานเ ขดพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 เปิดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยให้มีสัญลักษณ์ของโรงเรียน เป็น ตราธรรมจักร มีรัศมีแผ่ออกจากยอดพระมหามงกุฏ ซึ่งมีอุณาโลมอยู่ภายใน ด้านล่างเป็นแถบครึ่ง วงกลม จารึกนามโรงเรียนและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีคุณธรรม กิจกรรมเด่น เน้นวิชาการ สืบสาน งานพระราชดำริ ซึ่งนักเรียนต้องมีความรับผิดชอบเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนด ผู้บริหาร ครูและบุคลากรของโรงเรียน เป็นผู้มีจรรยาบรรณความเป็นครู มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ภูมิฐาน สามารถครองตน ครองคน ครองงานได้ เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและผู้อื่น ความเป็น มีอาชีพคุณธรรม และโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายตามความสนใจของ ผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกทั้งด้าน กีฬา ศิลปะ นันทนาการ สังคมและชุมชนทั้งภายใน และภายนอกด้วยศักยภาพที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด โรงเรียนมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องศูนย์การเรียนรู้ที่ทันสมัยเพียบพร้อมด้วยสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมีบรรยากาศการสอนที่ดี ครูผู้สอนเป็น กัลยาณมิตรกับผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรมีทักษะ กระบวนการคิด สามารถใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ นำความรู้ ทางด้านวิชาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส วนรวม สังคมที่ตนอาศัยอยู่ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ ทางวิชาการ รวมทั้งการแข่งขันในระดับสากล และโรงเรียนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อ สืบสานงานพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาบูรณาการกับหลักสูตรสถานศึกษาและ ท้องถิ่นให้เหมาะกับผู้เรียนเพื่อใ ห้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริตช่วยเหลือเกื้อกูล รักการทำงาน พึ่งพาตนเองได้เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความ ยั่งยืนนำเทคโนโลยี ภูมิปัญญาของตนเองและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล

การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์สมุทรปราการ นั้น ถือได้ว่า โรงเรียนได้จัดหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อบูรณาการให้กับผู้เรียน ให้ความรู้ เพียงเท่านั้นก็ถือว่า เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนมีจิตใจที่เข้มแข็ง ก่อนที่จะสำเร็จการศึกษา ออกไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียนต่อไป และสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ไม่หลงต่อสิ่งที่ยั่วยุจากภายนอก เป็นต้น

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

โอลเซน (Ohlsen. 1970: 6-7) สรุปความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ 2 ประการ ประการแรกกิจกรรมกลุ่มที่มีผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ แก่สมาชิก หรือผู้นำอภิปรายเพื่อที่สมาชิกได้บรรลุถึงความมุ่งหมายต่างๆ ของกลุ่ม โดยปกติผู้นำในกลุ่มจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ หรือสังคม และส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายเพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในชั่วโมง เป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนให้กลุ่มสมาชิก ประการที่สองกิจกรรมกลุ่มแบบต่างๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการ คือ นักเรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่างๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

เคมป์และกัลลี (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา . 2542: 3; อ้างอิงจาก Kemp; & Gully. n.d.) ให้ความหมายว่า กลุ่มประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน มีการพึ่งพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีความพึงพอใจมีการยอมรับและเคารพในความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2544: 4) ให้ความหมายว่า บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์กันแบบตัวต่อตัว แต่ละบุคคลตระหนักถึงการพึ่งพากันในการร่วมมือกันทำตามจุดมุ่งหมายมีความรับผิดชอบร่วมกัน แต่ละบุคคลตระหนักถึงความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกภาพของตน และสมาชิกคนอื่นๆ

สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มหมายถึง กระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนที่เข้าร่วม ได้นำไปใช้ในการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2.2 ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 13-15) กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ทั้งหลายจะมีส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความปรารถนาจะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ถ้าหากว่ามีใครก็ตามมีความต้องการอย่างรุนแรงที่จะอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร อาจจะแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นกำลังเริ่มปรับตัวบกพร่องไป แม้แต่นักเรียนในชั้นเรียนก็ตามเมื่อมีใครคนใดคนหนึ่งแยกตัวออกจากกลุ่มไป ครูจำเป็นต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหาและให้การแก้ไขต่อไป ดังนั้น

จะเห็นได้ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะอยู่ร่วมกัน มีความต้องการจะทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม ในกรณีที่บุคคลแต่ละคนมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น ย่อมทำให้มีการทำกิจกรรมบางประการร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อการดำรงชีวิต เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อดำเนินกิจกรรมการงานในหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายสิ่งที่ควรสนใจในกระบวนการกลุ่มสามารถนำมาพิจารณาในแง่ความเป็นจริงและนำมาเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานเป็นกลุ่มดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนจะมีความสามารถพิเศษในตนเองความสามารถดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานกับกลุ่ม
2. ประสพการณ์ที่ได้รับจากกลุ่มจะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มได้พัฒนาความสามารถพิเศษขึ้นมา แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มได้
3. บุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อกัน และในขณะที่เดียวกันกลุ่มก็จะมีอิทธิพลต่อบุคคลแต่ละคนเช่นเดียวกัน
4. กลุ่มจะช่วยส่งเสริมสมาชิกแต่ละคน ให้มีการพัฒนาทัศนคติทางด้านสังคมในทางที่ดีสรุปได้ว่า กลุ่มคือการทำงานร่วมกันเป็นทีม สมาชิกในกลุ่มต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน มีความสามัคคีกันภายในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนมีบทบาทภายในกลุ่ม ถึงจะเรียกว่ากิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะทำให้การทำกิจกรรมกลุ่มประสบความสำเร็จร่วมกัน

2.3 องค์ประกอบที่สำคัญของกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2545: 12-13) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของกิจกรรมกลุ่มซึ่งขาดไม่ได้มี 3 องค์ประกอบหลักดังนี้

1. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม ผู้นำนับเป็นบุคคลที่สำคัญมากในเรื่องของการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มใดขาดผู้นำก็ยากที่จะทำงานให้เป็นผลสำเร็จ หากกลุ่มใดมีผู้นำที่มีคุณสมบัติที่ดี รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และมีทักษะในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่นั้นแล้ว ก็นับได้ว่ากลุ่มนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จสูง
2. องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิกกลุ่ม ในการทำงานเป็นกลุ่ม หากกลุ่มมีผู้นำที่ดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าสมาชิกกลุ่มขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน และไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี กลุ่มนั้นจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ยาก เพราะการทำงานเป็นกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้ร่วมงานทุกคนเป็นสำคัญ
3. องค์ประกอบด้านกระบวนการทำงาน กลุ่มใดก็ตามหากมีผู้นำที่ดี มีสมาชิกกลุ่มที่เข้าใจและช่วยกลุ่มตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มใจแล้ว กลุ่มนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะดำเนินไปได้ดีอย่างไรก็ดีถ้ากระบวนการดำเนินงานไม่เหมาะสม ผลงานของกลุ่มก็อาจไม่ดีเท่าที่ควร เช่น กลุ่มที่ทำงานโดยขาดการวางแผนงานร่วมกัน ความไม่เข้าใจในแผนงานและขั้นตอนการทำงาน อาจเป็นสาเหตุทำให้การดำเนินงานของสมาชิกเป็นไปคนละทิศทางการหนึ่งกระบวนการทำงานที่ไม่ดี พออาจก่อให้เกิดปัญหาระหว่างบุคคลขึ้นมาได้

สรุปได้ว่า กิจกรรม กลุ่มนั้น สมาชิกแต่ละคนต้องมีบทบาทร่วมกัน อาทิเช่น บทบาทของผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มและกระบวนการทำงานกลุ่ม เป็นต้น สมาชิกในกลุ่มต้องมีความเข้าใจถึง บทบาทของตนเองและบทบาทของผู้อื่นในกลุ่ม สามารถทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม วางแผนร่วมกัน อาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกัน กิจกรรมกลุ่มที่ทำนั้นถึงจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.4 หลักการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ทิตานา แคมมณี (2545: 124) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มมีหลักการดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีชีวิตชีวา

2. ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวาง

3. ให้ผู้เรียนได้ค้นพบข้อเรียนรู้ด้วยตัวเองแทนที่จะใช้วิธีการบอกกล่าว เพื่อให้การเรียนรู้ นั้นมีความหมายแก่ผู้เรียนมากขึ้น

4. ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์อภิปรายในเรื่องที่เรียน เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจน

5. ให้มีการโยงสิ่งที่เรียนรู้จากกิจกรรมไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 137-145) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง โดยปกติคนทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจตนเองไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นช่วยเหลือ รู้ว่าตนเป็นคนอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้ว มนุษย์ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจตนเองได้ดีเท่าที่ควร หรือบางครั้งก็เข้าใจตนเอง ผิดพลาดได้ ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนก็มีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลวิธีการป้องกันตัวที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมกลุ่มก็อาจช่วยมนุษย์ได้โดยเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของสมาชิกแต่ละคนแล้ว สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดีจะทำให้การทำงานของกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้น สมาชิกในกลุ่มควรมีการซักถามแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับทุกคนในกลุ่มที่เท่าเทียมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น การทำกิจกรรมกลุ่มจึงจะสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หากเกิดข้อผิดพลาดก็ร่วมกันแก้ไขและดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่อไปให้สำเร็จเท่าที่จะทำได้

2.5 เทคนิคที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

การจัดกิจกรรมกลุ่มให้บรรลุจุดมุ่งหมายและได้รับผลประโยชน์ตามจุดที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มด้วย และได้มีผู้กล่าวถึงเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มที่สำคัญไว้ดังนี้

ก. กระบวนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ กรมวิชาการ (2542: 189) แบ่งขั้นตอนไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนของการกำหนดวัตถุประสงค์ และการจัดเตรียมบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลองให้สอดคล้องกัน จุดเน้นของการใช้บทบาทสมมติจะอยู่ที่ตัวผู้แสดงความรู้สึก ความรู้สึกคิด เหตุผล และวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ทั้งนี้ต้องระบุให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจอะไรบางอย่างจากการแสดง จากนั้นจึงกำหนดสถานการณ์และบทบาทที่จะ นำมาใช้ให้ตรงกับวัตถุประสงค์โดยพิจารณาเรื่องความยากง่าย วัย ระดับวุฒิภาวะ คุณธรรมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง การขัดแย้ง ปัญหา และอุปสรรคที่จะต้องแก้ไข เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสในการวิเคราะห์ และตัดสินใจต่อไป

2. ขั้นตอนการแสดง เป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อม โดยการใช้เทคนิคและวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนในรูปแบบต่างๆกัน การเล่าเรื่องราวสถานการณ์ที่เริ่มเกิดขึ้นการโยงกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน จากนั้นคัดเลือกผู้แสดงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบทบาทที่กำหนดขึ้น เมื่อได้ผู้แสดงตามที่ต้องการแล้ว ต้องให้เวลาสำหรับนักเรียนในการเตรียมการแสดง เพื่อฝึกฝนและทดสอบกับบทบาทที่ตนเองได้รับ เพื่อสร้างความมั่นใจร่วมกัน ต่อจากนั้นจึงช่วยกันจัดฉากการแสดงให้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง นอกจากนี้ ครูต้องเตรียมผู้สังเกตการณ์ เพื่อให้ นักเรียนที่เป็นผู้ได้รู้จักการสังเกต การบันทึกข้อมูลกิจกรรมต่างๆ ด้วย เมื่อห้องเรียนและผู้แสดงอยู่ในสถานการณ์ที่พร้อมแล้วจึงเริ่มต้นให้นักเรียนเริ่มแสดงได้ การแสดงนี้ควรปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ครูหรือผู้ชมไม่ควรขัดขวางคั้น นอกจากในกรณีที่ผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ในขณะที่แสดงครูควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมอย่างใกล้ชิด ข้อควรระวัง คือบางครั้งการแสดงอาจใช้เวลามากเกินไป เยิ่นเย้อ ควรตัดบทด้วยวิธีการที่ดี เพื่อป้องกันการไม่ให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย

3. **ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง** เป็นขั้นที่นักเรียนจะได้เสนอข้อมูลพฤติกรรมต่างๆ ที่สังเกตร่วมกัน รู้จักการแยกแยะประเด็น วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ให้ข้อคิดเห็นอภิปรายจนนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจตามคุณธรรมที่ต้องการ บทบาทที่สำคัญของครู คือการเตรียมคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการอภิปรายกระตุ้นให้นักเรียนรู้ จักการคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น เทคนิคบางประการที่ครูสามารถนำ มาใช้ คือ การสัมภาษณ์ผู้แสดง ผู้ชม ผู้สังเกตการณ์ในเรื่องความรู้สึกรู้สึก ความคิดที่เกิดขึ้น การอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อคำถามที่นำมาใช้ครูต้องระมัดระวังไม่ให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในการทดลอง ติเตียนข้อบกพร่องของผู้แสดง แต่ควรเน้นในเรื่องของเหตุผล และพฤติกรรมที่แสดงออกเท่านั้น

4. **ขั้นแสดงเพิ่มเติม** หลังการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้วนักเรียนอาจจะเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงเพิ่มเติมก็ได้

5. **ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป** ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมที่ศึกษาร่วมกัน การให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม การสรุปสาระสำคัญของเนื้อหา ความคิดรวบยอดของคุณธรรมที่เรียนรู้ การจัดแนวทางและข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไปหลังจากการแสดงบทบาทสมมติแล้ว ครูควรย้ำและทำความเข้าใจกับนักเรียน อีกครั้งหนึ่งว่า การแสดงที่ผ่านมาเป็นเพียงบทบาทสมมติเท่านั้น เพราะนักเรียนบางคนอาจจะติดอยู่กับบทบาท สถานการณ์ และคำอภิปรายของนักเรียนบางคนจนเกินไป อาจก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีเกิดขึ้น ครูจึงต้องชี้แนะและทำความเข้าใจให้ถูกต้องเสมอเมื่อเกิดเหตุการณ์ลักษณะประเภทนี้ขึ้น

ข. แนวทางการจัดการเรียนการสอนกับกรณีตัวอย่าง

1. **ศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอน** เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการ ความคิดรวบยอด และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมที่ช่วยเสริมคุณธรรมที่ต้องการเน้น

2. **คัดเลือกข่าว** ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับคุณธรรมที่สอน ปรับให้เข้ากับวัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

3. **กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้** จุดมุ่งหมายลำดับ ขั้นตอนของกิจกรรม

4. **การแสดงออก** จำนวนกลุ่มและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ บทบาทของนักเรียนบางคนและทั้งหมด สื่อประกอบการสอน ประเด็นที่ใช้อภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติม ปัญหาอุปสรรคต่างๆ และแนวทางแก้ไข

5. **การนำไปใช้ใน ชั้นเรียน** เตรียมห้องเรียน และบรรยากาศให้เหมาะสมกับกรณีตัวอย่าง การอภิปราย การแบ่งกลุ่ม ข้อตกลง หรือกติกาที่นำมาใช้ การมอบหมายงานที่ให้นักศึกษาและให้ศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเอง มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็น การซักถาม การเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่างๆ การกำหนดผู้แสดงบทบาทสมมติ การตอบปัญหา หรือประเด็นพร้อมเหตุผลท้ายกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้

6. การเพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินตนเอง หรือกลุ่มเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการสอนแนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนควรทราบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในสิ่งที่เรียนรู้ความขัดแย้งน้อยลง ครูต้องจัดทำแนวสรุปและตั้งคำถามนำเพื่อให้นักเรียนสรุปแนวคิดสาระสำคัญของคุณธรรมได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะและประเภทของกรณีตัวอย่างสามารถจัดทำได้จาก ข่าวหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ เรื่องสั้น การเล่าเรื่อง รูปภาพ บทสนทนา หรือคำพูด

แนวทางการสร้างกรณีตัวอย่าง

1. กำหนดให้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือมีส่วนใกล้เคียงกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม
2. เรื่องที่สร้างต้องเป็นเรื่องที่ยังหาข้อยุติหรือข้อสรุปไม่ได้ มีประเด็นที่ต้องใช้ความคิดเห็นของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ทางเลือกของคำตอบมีหลายแนวและเปิดกว้าง

3. สอดคล้องกับเนื้อหาทางจริยธรรม เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของนักเรียน

4. ปรับเป็นกิจกรรมที่แสดงออกและเคลื่อนไหว

5. มีสาระน่าสนใจ สนุกสนาน แทรกข้อคิดเห็นเป็นประโยชน์

6. มีคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

ข้อควรพิจารณาในการใช้กรณีตัวอย่าง

1. การสร้างกรณีตัวอย่างไม่ควรเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งใน ชั้น เรียน ควรหลีกเลี่ยงการนำมาใช้โดยตรง แต่ควรดัดแปลงให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้เคียงที่สุดเท่านั้น

2. ครูต้องพยายามคลี่คลายความคิดเห็นขัดแย้งที่แตกต่างกันของนักเรียนได้ โดยยึดแนวข้อสรุปที่ได้จากข้อตกลงของความคิดเห็นของกลุ่มคุณธรรมที่ต้องการเน้นและความคิดรวบยอดของการสอนเป็นแกนสำคัญที่นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งหมด

3. ควรนำกิจกรรม หรือสื่อการสอนบางประเภทเข้าช่วยในการสอนบาง ครั้ง เช่น กิจกรรมบทบาทสมมติ และสถานการณ์จำลอง เป็นต้น

4. จุดประสงค์สำคัญของกรณีตัวอย่างควรมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักสร้างความคิดเห็นของตนเองให้เกิดขึ้น มีความเชื่อ มั่นและกล้าแสดงออกอย่างมี หลักเกณฑ์และเหตุผล การสร้างกฎเกณฑ์ของกลุ่ม การรู้จักเคารพมติหรือผลการตัดสินใจของกลุ่มร่วมกัน

5. ต้องมีเทคนิคเชื่อมโยงกรณีตัวอย่าง ที่นำมาใช้ให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ อย่างสอดคล้องและกลมกลืนกัน เพื่อประโยชน์ในการหาแนวทางและข้อเสนอแนะแก่นักเรียนที่มีข้อบกพร่องทางความประพฤติอยู่

ค. แนวทางการจัดการเรียนการสอนกับสถานการณ์จำลอง ประโยชน์ของการใช้สถานการณ์จำลองในการจัดการเรียนการสอน

1. เป็นรูปแบบและกระบวนการที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น ปัญหาต่างๆ การรู้จักแสวงหาข้อมูลการติดต่อสื่อสารการแก้ปัญหา การค้นพบ การวินิจฉัย การตัดสินใจ เป็นต้น

2. ช่วยสร้างความเข้าใจในการบูรณาการของระบบต่างๆ ในสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมได้ รู้จักการสัมพันธ์ของความคิด ข้อมูลที่ได้รับ และการเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

3. สามารถพัฒนาทักษะนิสัยส่วนบุคคลได้ในเรื่อง ความรู้สึก ความพึงพอใจ การช่วยเหลือ การทำงานกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวดิกรรรม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตในสังคมและผู้อื่น

4. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในการแสวงหาข้อเท็จจริง การทดลองกับระบบข้อมูล ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต การเปรียบเทียบ ข้อเตือนใจ ความระมัดระวัง ละเอียดรอบคอบในเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงกับที่ผู้เรียนเรียนมา กระบวนการวางแผนและการออกแบบสถานการณ์จำลอง

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจและการวิเคราะห์ระบบปัญหา การศึกษาและกำหนดสถานการณ์ที่สอดคล้องกับคุณธรรมที่จะพัฒนา โดยตั้งวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการสอน จากนั้นศึกษาระบบปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม วิเคราะห์และคัดเลือกปัญหาสำคัญที่ต้องการสอนแก่นักเรียน การพิจารณาองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อปัญหาที่ต้องการศึกษา ขั้นตอนนี้ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจ และมีแนวคิดในการวางเค้าโครงของสถานการณ์จำลองให้มีส่วนใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ให้ตรงกับปัญหาจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาในตัวนักเรียน ของเขตของการนำไปใช้ในห้องเรียน สิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ที่จัดขึ้นจะมีความเหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบสถานการณ์จำลอง ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และเฉพาะเจาะจงที่ระบุว่าสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นมุ่งสอนอะไรแก่นักเรียน เน้นเรื่องไหนเป็นหลัก เนื้อหาความจริงมีโนคติหรือทักษะ

2. การคัดเลือกสถานการณ์ในชีวิตที่ต้องการนำมาจำลองไว้ เป็นกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ และทักษะตามที่ต้องการ

3. ออกแบบโครงสร้างทั่วไปของกิจกรรม มีรายละเอียด เช่น

1. บทบาทของผู้ร่วมกิจกรรม
2. เป้าหมายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน
3. ข่าวนสารข้อมูลที่จำเป็น
4. ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
5. ลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์
6. การจบของสถานการณ์จำลอง
7. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมหรือองค์ประกอบภายนอก

4. การสร้างและออกแบบวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม การกำหนดสัญลักษณ์หรือตัวแทนอะไรในสถานการณ์จริง เช่น กระดาษแข็ง ตารางข้อมูล แผนภูมิ กราฟ สถิติต่างๆ ไปบนที่กคะแนน บัตรคำสั่ง เหรียญ รูปภาพ เป็นต้น

5. การเขียนกฎเกณฑ์ กติกาของกิจกรรมการสอน โดยคำนึง ขั้นตอนของกิจกรรม การเตรียมตัวของนักเรียน การอธิบายสื่อการสอนที่นำมาใช้เพื่ออะไร การเริ่มต้นของกิจกรรม ลำดับเหตุการณ์ ข้อตกลง เงื่อนไขแต่ละตอน กฎเกณฑ์ของการทำกิจกรรมร่วมกัน การระบุคะแนนที่ควรได้รับ

6. การทดลองใช้ ครุภัณฑ์สถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เพื่อปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการเบื้องต้นก่อนการนำไปใช้จริง
ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบและการปรับปรุงคุณภาพของสถานการณ์จำลองดำเนินการ 2 ประการคือ

1. ลักษณะที่เป็นจริงของสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นในแง่ของความตรงกับสถานการณ์จำลอง ความเข้าใจและความน่าเชื่อถือที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2. ความสามารถในการนำมาเล่น ในด้านของความยากง่าย ความสนุกสนาน ความเหมาะสม กับระดับความสามารถของนักเรียน

วิธีการใช้สถานการณ์จำลองในชั้นเรียน มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นนำการสอน เป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน โดยให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักเรียนการเล่าเรื่องสรุปของสถานการณ์ที่นำมาใช้ วัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ การแนะนำรูปแบบสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้น ความเข้าใจเบื้องต้น การแบ่งกลุ่ม การทำความเข้าใจกับกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ บทบาทของนักเรียนบางคน เป็นต้น

2. ขั้นดำเนินกิจกรรม นักเรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม เริ่มปฏิบัติตามกิจกรรมที่ระบุไว้ในบทบาทหน้าที่ การศึกษาข่าวสารข้อมูลจากวัสดุอุปกรณ์ที่กำหนดให้ การวิเคราะห์ การตัดสินใจ การหาข้อมูลเพิ่มเติม การได้รับผลคะแนนตามกระบวนการแต่ละขั้นตอน การอภิปรายร่วมกัน การหาข้อตกลงและวิธีการ การกำหนดแผนการดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ ครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ กำหนดกติกา กฎเกณฑ์การใช้ การให้คะแนนตามคำถาม หรือผลที่ปรากฏออกมา ครูไม่ควรไปขัดหรือห้ามกระบวนการศึกษาของนักเรียน แต่ควรสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลในชั้นเรียนขั้นต่อไป

3. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล เมื่อกิจกรรมสิ้นสุด ครุภัณฑ์นักเรียนบทบาทและวิเคราะห์ประสบการณ์ต่างๆ ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม ถามเหตุและผลที่เกิดขึ้นของกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ กติกา การวางแผน เงื่อนไขที่นำมาใช้ การตัดสินใจ โอกาสของสิ่งที่จะเกิดขึ้น การเปรียบเทียบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาาร่วมกัน ครูควรเพิ่มเติมข้อสังเกตหรือบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการอภิปรายในขั้นนี้ด้วย

4. ขั้นการสรุปกิจกรรมการเรียนรู้ ถ้าครูได้สร้างสถานการณ์จำลองขึ้นมาเป็นตัวแทนของสถานการณ์จริงอย่างถูกต้อง สามารถดำเนินการสอนไปตาม ขั้นตอนที่กำหนดจะทำให้นักเรียนรู้ได้อย่างมาก การสรุปจึงมักมุ่งในเรื่องของบูรณาการ การเปรียบเทียบกับเนื้อหาของสิ่งที่เรียนรู้กับการดำเนินชีวิตจริง การประยุกต์เชื่อมโยงของสถานการณ์จริง กับสถานการณ์จำลองให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป

ง. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้ เกม นักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ยังอยู่ในวัยที่ชอบเล่น ชอบเคลื่อนไหว หากครูได้นำเกมมาจัดกิจกรรมการสอนด้านพัฒนาคุณลักษณะทางจริยธรรมโดยจัดเป็นกิจกรรมสลับ คือ จัดสลับกับกิจกรรมหลักที่ใช้ในเวลาสอนนานๆ เช่น สลับกับการอธิบายของครู สลับกับการอ่าน คำนวณรายงาน หรือสลับกับการแบ่งกลุ่มปรึกษาหารือ เป็นต้น เกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีข้อตกลงหรือกติกาเฉพาะเรื่อง ซึ่งผู้เล่นต้องแสดงความสามารถเฉพาะตน หรือความสามารถในการร่วมใจกันของกลุ่มเพื่อแข่งขันให้ได้ชัยชนะ การสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อนั้นช่วยให้ครูและนักเรียนมีความสัมพันธ์สนิทสนมกัน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ความคิด และคุณธรรมในจิตใจของตน นักเรียนเกิดอารมณ์สนุกสนาน ตื่นเต้นการสอนโดยใช้เกมจึงทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ลักษณะของเกมที่ดีควรมีขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนด้วยเกม มีดังนี้

1. เกมที่นำมาจัดกิจกรรม ควรเป็นเกมที่แฝงด้วยคุณธรรม และสอดคล้องกับบทเรียน และมุ่งให้เกมเป็นสื่อ มิใช่มุ่งแข่งขันเพื่อเอาชนะอย่างเดียว

2. เป็นเกมที่มีวิธีการเล่นไม่ซับซ้อน และไม่ใช้เวลานานเกินไป

3. นักเรียนมีโอกาสเล่นเกมนั้นหลายคน หรือผลัดกันเล่นได้ทั่วถึง

4. ครูอธิบายและสาธิตวิธีการเล่นอย่างชัดเจน นักเรียนเข้าใจกติกา วัตถุประสงค์ของบทเรียน และใช้อุปกรณ์การเล่นได้ถูกต้อง

5. นักเรียนเล่นเกมตามกติกา และเวลาที่กำหนดให้ มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบ

6. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลและอภิปรายผลของการเล่นเกมที่เล่น รวมทั้งจัดเก็บอุปกรณ์ และจัดสถานที่ให้เรียบร้อย

7. ครูสรุป และเชื่อมโยงไปสู่คุณธรรมที่สอนในบทเรียน

ทิตานา แชมมณี (2545: 152) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มมีหลายเทคนิควิธีดังต่อไปนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการวิธีหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอนกิจกรรมกลุ่มได้ ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะมีผลออกมาในรูปแบบของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ

2. บทบาทสมมติ (Role-play) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้น วิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหาที่กรณีตัวอย่างนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูล

ที่ตนได้รับอย่างถ่องแท้ และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อ มูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญหน้าและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไป อยู่ในสถานการณ์นั้น และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มี โอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะ เป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาท ตาม บทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยให้ผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมตามบทที่กำหนดไว้โดยไม่ นำเอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับอันจะมีส่วนทำให้เกิดผลเสียต่อ การแสดงบทบาทนั้นๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระโดยการช่วยกันนำสาระ มาแสดงให้เห็นชัด การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกันจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความซบผัดชอบ ในการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small group discussion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมี หลายแบบต่างๆ กันแล้วแต่วัตถุประสงค์ผู้จัด เช่น การอภิปรายกลุ่มแบบระดมสมอง(Brainstorming) การอภิปรายกลุ่มแบบฟิลลิป 66 (Phillip 66) หรือแบบกลุ่มหนึ่ง (Buzz group) การอภิปรายกลุ่ม แบบเวียนรอบวง(Circular response) และอภิปรายกลุ่มและกลุ่มซ้อน(Fishbow technique) เป็นต้น

สรุปได้ว่า เทคนิคที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มนั้น มีหลากหลายวิธี ได้แก่ บทบาทสมมติ กรณี ตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เกม ละคร และการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมกลุ่มๆ หนึ่งอาจนำเทคนิค มากกว่าหนึ่ง ไปใช้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนว่าจะมีความชำนาญ มีประสบการณ์ และความสามารถในการจั ดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดประสงค์ของกิจกรรม จึงเห็นควรที่จะต้องจัดการฝึกอบรม และสอนการนำเทคนิคกิจกรรม กลุ่มแก่ครูผู้สอนอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้เทคนิคกิจกรรมกลุ่มข้างต้น

2.6 ลักษณะของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ลักษณะของกิจกรรมที่นำมาจัดให้ผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงพฤติกรรม ดังนี้ (ชัยัญญา อภิบาลกุล. 2542: 17)

1. กิจกรรมนั้นต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม
2. กิจกรรมนั้น ทำให้มีการร่วมกันได้มั่นคงแน่นแฟ้น
3. กิจกรรมนั้นต้องช่วยลดความเครียด สร้างอารมณ์ขัน
4. กิจกรรมนั้นต้องสร้างความเข้าใจ มีใช้ก่อให้เกิดความแตกฉาน

5. กิจกรรมนั้นต้องใช้ความคิด มีการประเมินผล มีการวิเคราะห์
 6. กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น มีการซักถาม อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง
 7. กิจกรรมนั้นมีส่วนให้ความรู้ มีการย้ำให้เข้าใจเนื้อหาที่ซ่อนเร้นอยู่
 8. กิจกรรมนั้นช่วยชี้แนะแนวทางให้สมาชิกรู้จักตนเองและกล้าที่จะยอมรับความบกพร่องของตนเอง
 9. กิจกรรมนั้นช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้น
 10. กิจกรรมนั้นต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันได้
- การนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้เป็นพื้นฐานในการสนับสนุนให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการสามารถนำมาเป็นวิธีการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ 3 ประการ ดังนี้ (บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์. 2531: 567-599)

1. เป็นตัวกลางในการเปลี่ยนแปลง หมายถึงว่า กลุ่มเป็นตัวการสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก และสามารถทำให้สมาชิกในกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
2. เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง หมายถึงว่า ต้องการให้สมาชิกของกลุ่มนั้นทั้งกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั่นเอง
3. เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง หมายถึงว่า พฤติกรรมหลายอย่างของมนุษย์เปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของกิจกรรมกลุ่มที่นำมาใช้นั้น ผู้จัดกิจกรรมกลุ่มควรเลือกลักษณะการจัดกิจกรรมกลุ่มที่เน้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและ แสดงพฤติกรรม เพราะลักษณะของการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ดีนั้น มีอิทธิพลต่อสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างมาก ต้องทำให้สมาชิกทุกคนเกิดความสนใจและอยากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อันจะส่งผลต่อ การเรียนรู้ การเข้าอกเข้าใจตนเองและผู้อื่นผู้จัดกิจกรรมกลุ่มจึงควรจัดให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงกัน

2.7 ลำดับขั้นการจัดกิจกรรมกลุ่ม

กรมวิชาการ (2542: 187) ได้เขียนตำราการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยมี ขั้นตอนที่ใช้ในกระบวนการกิจกรรมกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ

1. **ขั้นนำ** เป็นการเริ่มบทเรียนให้น่าสนใจ มีสาระ แทรกความสนุกสนานและตื่นเต้นในบางครั้ง เพื่อช่วยให้นักเรียนตื่นตัว มีสมาธิ เกิดความต้องการในสิ่งที่จะเรียนรู้ กิจกรรมในขั้นนำจะเป็นกิจกรรมสั้นๆ อาจใช้สื่อการสอนบางอย่างประกอบด้วย เช่น การเสนอข่าว การเชิดหุ่น การแสดง การเล่านิทาน ฯลฯ อาจเพิ่มเติมเรื่องคำแนะนำ กติกา คำสั่งต่างๆ การแบ่งกลุ่มการรับมอบหมายที่กำหนดให้ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมใน ขั้นต่อไปเกิดความเข้าใจตรงกัน ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษา ทบทวน และซักถามความเข้าใจด้วย

2. ขั้นกิจกรรม นักเรียนทุกคนจะได้รับบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย การแยกย้ายตามกลุ่ม การกำหนดและเลือกประธาน เลขานุการสมาชิกกลุ่มเพื่อประชุมปรึกษาหารือ การวางแผน การเสนอความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคน การหาข้อสรุปคำตอบที่ต้องการ การกำหนดการเสนอผลงาน การแสดงออก การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดไว้ ครูต้องคอยให้ความช่วยเหลือแนะนำ และดูแลนักเรียนทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกระยะการจัดเตรียมอุปกรณ์บางอย่างให้พอเพียง พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมแต่ละกลุ่ม คอยช่วยเหลือกลุ่มที่ออกมาเสนอที่ก่อกำเนิดปัญหาและข้ออุปสรรคในบางครั้ง

3. ขั้นอภิปราย ขั้นตอนนี้จะต้องจัดโอกาสให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การซักถาม การอภิปรายในแง่คิดประเด็นต่างๆ การวิพากษ์วิจารณ์ การให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม การตอบปัญหา การเสนอแนะวิธีการต่างๆ ได้พูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นประสบการณ์ของตนเองกับผู้อื่น รู้จักยอมรับฟังและให้เกียรติความคิดเห็นของผู้อื่นที่ แตกต่างจากตนเองเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดของตนเอง ขั้นการอภิปรายจะบรรลุผลสำเร็จ ครูควรจะต้อง ตั้งประเด็นท้าทายให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และให้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์ การตั้งคำถามที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักการหาคำตอบที่ใช้ความคิดในระดับสูง มีความเชื่อมั่นในการพูด และการแสดงออกในสิ่งที่คิดขึ้นได้ ครูต้องเตรียมตัวอย่างเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง น่าสนใจประกอบเสมอ เพื่อทำให้ข้อคิดประเด็นต่างๆ ที่นักเรียนได้รับตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมสิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตของบุคคลต่างๆ

4. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ในขั้นนี้นักเรียนจะประมวลเนื้อหากิจกรรมและประสบการณ์ด้วยความคิดเห็นต่างๆ ใน 2 ลักษณะ คือ การสรุปสิ่งที่เรียนมา ทั้งหมดได้อย่างถูกต้องได้รับหลักการแนวคิดที่ชัดเจน มีแนวทางข้อเสนอหลายๆ ด้านที่เป็นประโยชน์ และสามารถปฏิบัติได้รวมทั้ง คุณลักษณะด้านจริยธรรมของนักเรียนจะพัฒนาได้สูงและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ครูจะต้องพยายามสนับสนุนติดตามให้นักเรียนนำความรู้ ความคิด ทักษะต่างๆ ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนแต่ละคนทั้งในห้องเรียน ครอบครัวยุคและชุมชนของเขา

ทิสนา เขมมณี (2545: 146-147) อธิบายตามลำดับขั้นดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การจัดกิจกรรมกลุ่มไม่หลงทาง หรือออกนอกกลุ่มนอกทางไปทางอื่น จำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มให้ชัดเจน โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะซึ่งในลักษณะหลังนี้ นิยมเขียนในเชิงพฤติกรรม (Behavior or performance objectives) นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายแต่ละประเภท อาจแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ความรู้ (Cognitive domain) ด้านทักษะ (Psychomotor) และด้านเจตคติ (Affective domain) ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของกิจกรรม

2. การกำหนดเนื้อหาหรือความคิดรวบยอด เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายชัดเจนแล้วจำเป็นต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระและความคิดรวบยอดที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และเขียนให้เข้าใจชัดเจนเพื่อใช้เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียน

3 การกำหนดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้ การจัดกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้กระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ คือการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะตามมา

3.2 ขั้นกิจกรรม คือการให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมของตน และเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายให้เกิดการเรียนรู้ที่ชัดเจนขึ้นได้ในภายหลัง

3.3 ขั้นอภิปรายคือ การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิตาความรู้สึกร และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

3.4 ขั้นสรุปและนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมความคิดและข้อมูลต่าง ๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปชัดเจน รวมทั้งการกระตุ้นให้ผู้เรียนนำเอาการเรียนรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือใช้จริงในชีวิตประจำวัน

4. การประเมินผล หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว จำเป็นต้องประเมินผลดูว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การวัดผลจะต้องวัดให้ตรงตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นควรกำหนดลงไปให้ชัดเจนว่าจะใช้วิธีการอะไรในการประเมินผลจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 23) กล่าวถึง ระยะเวลาของกลุ่มว่า เมื่อสมาชิกเริ่มเข้ากลุ่มอาจจะพบว่าพฤติกรรมที่แสดงออกในกลุ่มนั้นมีความแตกต่างจากที่ได้เข้ากลุ่มเป็นเวลานานแล้ว ทั้งนี้เพราะว่า การที่จะทำให้กลุ่มเป็นกลุ่มที่สมบูรณ์นั้นจะต้องอาศัยเวลาในการพัฒนา กลุ่ม ดังนั้นมักจะพบว่า กลุ่มจะต้องผ่านระยะต่างๆ 4 ระยะ คือ

1. ระยะที่บุคคลแต่ละคนมีการแข่งขันและมีศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (Individually Centered, Competitive Phase) เมื่อบุคคลได้มีโอกาสเข้าอยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติแล้วบุคคลจะต้องเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ ยิ่งไม่รู้จักกันแล้วการที่จะยอมรับง่าย ๆ นั้น เป็นสิ่งที่ลำบากทั้งๆ ที่อยากให้คนอื่นยอมรับตนเอง นอกจากนี้แล้วบุคคลแต่ละคน มักจะเริ่มมีการแข่งขันกับผู้ที่มีความต้องการเหมือนตนเอง บุคคลเหล่านี้ต้องการคนที่เก่งกว่าตนเองเท่านั้นมาเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อเขา

2. ระยะของความขัดแย้งและความคับข้องใจ (Frustration and Conflict Phase) เมื่อสมาชิกเกิดการแข่งขัน และยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจะมีผู้นำเอากลุ่มประเภทฝึกความไวในการรับรู้ (Sensitivity Group หรือ T-Group) มาใช้ช่วยกลุ่มให้พัฒนาขึ้น โดยหวังว่าอาจจะทำให้บุคคลเข้าใจตนเองและผู้อื่น ถ้าหากผู้นำดังกล่าวไม่สามารถจะนำกลุ่มไป ต่สำเร็จ สมาชิกจะรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับผู้นำและมองไปในแง่ของบุคคลที่ไม่มีความสามารถ ต่าหั้นในด้านความล้มเหลวแทนที่จะช่วยกันพัฒนาสัมพันธ์ภาพที่ดีอันจะทำให้ได้รับความสำเร็จในจุดมุ่งหมายของกลุ่มในระยะนี้สมาชิกจะรู้สึกขัดแย้งกันและมีความคับข้องใจมาก

3. ระยะเวลาที่มีความสำคัญ (Group-Harmony Phase) ในระยะนี้ความคิดที่สอดคล้องกันจะพัฒนาขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความพอใจและความสบายใจมากขึ้นด้วย สมาชิกได้รับการสนับสนุน คอยหลีกเลี่ยงการมีความขัดแย้ง มีการเก็บกดความต้องการของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้รับความพึงพอใจ

4. ระยะเวลาที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง (Group-Centered Productive Phase) สมาชิกยังคงแสดงความคิดเห็นถึงความเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น แต่ไม่อยู่ในระดับที่จะเพิกเฉยต่อความขัดแย้ง ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในเรื่องความสามัคคี สมาชิกจะเผชิญกับความขัดแย้งและเรียนรู้ในการที่จะแก้ไข แต่ละคนจะยอมรับความรับผิดชอบ ร่วมมือ อดทนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องค่านิยมหรือพฤติกรรมก็ตาม ในที่สุดสมาชิกจะกลายเป็นผู้ที่ยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

วีณา วโรตมะวิชัย (จุฑานุช บุษปวนิช. 2547: 25; อ้างอิงจาก วีณา วโรตมะวิชัย. 2530: 252-253) กล่าวถึง ลำดับขั้นของการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. ขั้นลงมือปฏิบัติเป็นขั้นที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม
2. ขั้นค้นพบ เมื่อนักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยมีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้วเขาจะเกิดความรู้สึกและเกิดความเข้าใจตนเองอันจะนำไปสู่การค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ขั้นวิเคราะห์เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้วิเคราะห์ถึงสิ่งที่ได้กระทำลงไป โดยครูจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ ทั้งทางด้านความรู้และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้รวมเป็นจุดเดียว
4. ขั้นนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้กับตนเองและผู้อื่น เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่ง คือ สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้กับตนเองและผู้อื่นได้

สรุปได้ว่า ลำดับขั้นการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้น หากจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ผู้จัดการคำนึงถึงเป็นอย่างมาก เพราะหากจัดกิจกรรมกลุ่มแล้วนักเรียนถูกต้องตามลำดับขั้นไปใช้ อย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่รวบรัด ไม่ตัดทอน เน้นกิจกรรมที่ต้องการจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแก่ผู้เรียน ผู้จัดกิจกรรมควรศึกษาและทำความเข้าใจกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้เข้าใจก่อนนำไปใช้จริง

2.8 ขนาดของกลุ่ม

ชอร์ (Shaw. 1981: 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คนเป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไป ก็จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่แต่ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้และมีความเห็นว่าจำนวนสมาชิกมีปัญหาคำสำคัญแต่องค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งได้แก่ความสัมพันธ์ของสมาชิก และการร่วมมือในการทำงานของสมาชิก จะมีความสำคัญต่อการทำงานกลุ่มมากกว่า

อนงค์ วิเศษสุวรรณ (2544: 107) กล่าวว่าขนาดของกลุ่มที่พอเหมาะคือ 4-6 คน กลุ่มขนาดนี้สมาชิกมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึง การยอมรับ การสนับสนุนในกลุ่มทำได้ง่าย แต่สำหรับเด็กที่ยังขาดทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะทางสังคมควรจัดกลุ่ม 2-3 คน

ศิษยาภิบาล (2545: 153) ได้กล่าวว่าขนาดของกลุ่มย่อยจะเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะ และจุดประสงค์ของกิจกรรม กลุ่มขนาดเล็กมักจะประกอบด้วยสมาชิก ประมาณ 2-5 คน ขนาดใหญ่ ประมาณ 10-20 คน แต่ขนาดที่เป็นที่นิยมคือ 6-8 คน

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545: 129) กล่าวว่าขนาดของกลุ่มจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน และตามความมาก -น้อย ยาก-ง่าย ของงานที่ผู้สอนมอบหมาย กิจกรรมบางประเภทอาจใช้กลุ่มขนาดเล็ก แต่กิจกรรมบางประเภท อาจใช้กลุ่มขนาดใหญ่ ผู้สอนจึงควรพิจารณาเองว่ากลุ่มควรมีขนาดเท่าใด จึงจะเหมาะสมกับการเรียนแต่ละครั้ง โดยทั่วไปกลุ่มที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะมีขนาด 6-8 คน

กาญจนา ไชยพันธุ์ (2549: 18) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่จะจัดเกี่ยวกับการช่วยในการทำงานหรือการเรียนการสอน สมาชิกที่เหมาะสมคือ 5-10 คน โดยครูควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม โดยเฉพาะกลุ่มขนาดเล็กที่สมาชิกไม่เกิน 15 คน จะช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ง่าย ถ้าสมาชิกมากเกินไป อาจมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้ไม่ทั่วถึง รวมถึงสมาชิกไม่เกิดความสนใจ และอาจออกจากกลุ่ม

สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มในการจัดกิจกรรม นั้น หากสมาชิกในกลุ่มมีจำนวนไม่มาก การควบคุม ดูแล ก็เป็นไปอย่างทั่วถึง แต่หากจำนวนสมาชิกในกลุ่มมีมาก ครูควรเลือกกิจกรรมกลุ่มที่เหมาะสมกับกับขนาดของสมาชิกในกลุ่ม หรือหากต้องขอความช่วยเหลือครูท่านอื่นมาช่วยดูแลด้วย เพื่อให้การจัดกิจกรรมกลุ่มนั้นๆ ประสบผลสำเร็จและสมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้สึกที่ดีและอยากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต่อไป

2.9 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่ม

ทรอทเซอร์ (ซูซัน สมิทธีไกร. 2527: 18-19; อ้างอิงจาก Trotzer. 1977) กล่าวว่า ในการกำหนดระยะเวลา และความถี่ของการเข้ากลุ่ม หากจัดในสถาบันการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงการจัดคาบเวลาเรียนของนักเรียนนั้นด้วย โรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาส่วนมากจะจัดเวลาเรียนเป็นคาบๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่มนั้น ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่ม แต่อย่างน้อยที่สุดควรจะได้มีการเข้าร่วมกลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้าหากมากกว่านี้ก็จะยิ่งเป็นการดี

ณิร สุทธิสวาท (2552: 28) กล่าวว่า เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งๆ ละ 50 นาทีแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่ามีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากน้อยเพียงใด และสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ควรจัดเวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะถ้ามากเกินไปกว่านั้นเด็กอาจจะเกิดการเบื่อหน่ายได้เนื่องจากเด็กวัยนี้จะมีความสนใจกิจกรรมในระยะเวลาที่ไม่มากนัก

สรุปได้ว่า เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม นั้น เวลาที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความเหมาะสมคือไม่เกิน 50 นาทีต่อครั้ง เพราะถ้าใช้เวลาในการจัดกิจกรรมนานเกินไป ผู้เข้าร่วมกิจกรรมอาจเกิดความเหนื่อยล้า เบื่อหน่ายได้ และควรเว้นระยะเวลาในการจัดกิจกรรมกลุ่มพอสมควร ไม่จัดเร็วเกินไป และไม่ปล่อยให้ว่างนานเกินไป เพราะถ้าเว้นระยะเวลานานเกินไป ผู้เรียนอาจจะเตรียมพร้อมไม่ทัน หรือหากเว้นระยะเวลานานเกินไป อาจทำให้การเรียนรู้ขาดความต่อเนื่องได้ เป็นต้น

2.10 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

บัทตัน (Button. 1974: 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายช่วยส่งเสริมมนุษย์ให้เติบโตและพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดกิจกรรมกลุ่ม จึงเป็นการสร้างโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อสมาชิกกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้โดยวิธีการกลุ่มจึงช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลายๆ ด้าน และด้านหนึ่งที่สำคัญคือ ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2545: 132) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มว่า

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะทางสังคม
 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า ค้นพบความรู้และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 15-19) กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Development Values) เช่น การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล เสริมสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความสามารถ ตลอดจนด้านความรู้ และทักษะต่างๆ

2. คุณค่าด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) ด้านผู้นำกลุ่มจะมีโอกาสสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้เกิดความเข้าใจสมาชิกของกลุ่มได้ดีขึ้น

3. คุณค่าด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการร่วมกลุ่มของบุคคลจะมีค่าต่อการบำบัดเป็นอย่างดีโรงพยาบาล และคลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้รักษาคนไข้โดยการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน ผู้เรียนมีปัญหาคล้ายคลึงกันอาจได้รับการช่วยเหลือโดยการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับผู้เรียนจะมีปัญหาเพียงเล็กน้อย จะได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพัฒนาอุปนิสัยของตนเอง เป็นต้น

4. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Value to the school and community) การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และชุมชนได้

กาญจนนา ไชยพันธุ์ (2549: 9-11) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาในตัวบุคคล มีดังนี้

1.1 ช่วยสนองความต้องการของบุคคลได้ โดยสนองความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความปลอดภัย และความต้องการเป็นที่ยอมรับจากกลุ่ม

1.2 ช่วยสร้างและพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม โดยการฝึกให้สมาชิกของกลุ่มรู้จักการเก็บอารมณ์การแสดงอารมณ์ให้ถูกต้องและสมเหตุสมผลรู้จักการพูดคุย ทักทาย รวมทั้งการแสดงออกตามกาลเทศะ การแสดงสัมพันธ์ภาพกับสมาชิกคนอื่นๆ ของกลุ่ม

1.3 ช่วยพัฒนาด้านทัศนคติ ความสนใจและความสามารถ เมื่อบุคคลอยู่คนเดียวหรืออยู่นอกกลุ่ม อาจมีทัศนคติที่ไม่ชอบบางสิ่งบางอย่าง เช่น ไม่ชอบคบคนมากมาย ไม่ชอบฟังผู้อื่น เป็นต้น แต่เมื่อมาอยู่ในกลุ่มต้องระงับสิ่งไม่ชอบ รู้จักฟังผู้อื่น ชื่นชมสิ่งที่เป็นสิ่งที่ดีๆ ของผู้อื่น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการพัฒนาด้านทัศนคติขึ้น

1.4 ช่วยพัฒนาคุณค่าทางด้านอาชีพ มีผู้บริหารบางคนไม่กล้าที่จะตัดสินใจไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าพูดหรือไม่กล้าแสดงออก กลุ่มจะมีกิจกรรมฝึกการกล้าแสดงออกฝึกความเป็นผู้นำ และฝึกการกล้าตัดสินใจ ซึ่งทำให้ผู้บริหารได้ฝึกสิ่งเหล่านี้ ซึ่งนำไปใช้เป็นประโยชน์ในงานหรือวิชาชีพของเขา

1.5 ช่วยพัฒนาด้านความรู้และทักษะต่างๆ ในการเข้ากลุ่มสมาชิกต้องให้ความร่วมมือในการเคารพกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ต้องให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น การเป็นผู้รู้จักฟัง รู้จักให้ข้อมูลต่างๆ แก่สมาชิก ในการฟังนี้เองทำให้เกิดความรู้เพิ่มขึ้น พัฒนาขึ้นจากสิ่งที่ตนเองได้รู้ อยู่ ได้ร่วมพัฒนาทักษะในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ว่าเป็นประโยชน์แก่สมาชิกทั้งสิ้น

2. มีคุณค่าในการวินิจฉัยเช่น เมื่อเราให้สมาชิกในกลุ่มมาเป็นผู้นำแต่ถ้าสมาชิกเกิดประพลาไม่กล้าพูด ผู้ดำเนินการก็สามารถวินิจฉัยได้ว่าเขาอายุและไม่สามารถปรับตัวได้ตั้งนั้นต้องหาวิธีการใช้กิจกรรมกลุ่มทำให้เขาได้พัฒนาตนเอง นอกจากนี้ การที่สมาชิกได้เข้ากลุ่มยังทำให้สมาชิกได้ประเมินตนเอง เช่น ประเมินความสามารถ ประเมินสำนึกในขอบเขตการกระทำของตน

3. มีคุณค่าในการบำบัด ในวงการแพทย์ได้นำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้บำบัดผู้ป่วยทางจิต โดยเรียกว่า “จิตบำบัดหมู่” (Group psychotherapy) ซึ่งซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้เป็นผู้ริเริ่มนำวิธีจิตบำบัดหมู่ไปใช้ ซึ่งต่อมาได้มีผู้นำวิธีการไปใช้กับบุคคลปกติที่ไม่มีความผิดปกติทางจิตในวงการต่างๆ เช่น วงการธุรกิจ วงการทหาร โรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนในสังคมต่างๆ

4. มีคุณค่าในวงการศึกษาดโดย จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) จากคำกล่าวของเขาที่ว่า การเรียนรู้โดยการให้เด็กได้ลงมือทำ (Learning by doing) จึงกลายมาเป็นหลักการในการศึกษาที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อทำงานและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว กลุ่มจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังฝึกทักษะในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มนั้น มีมากมายนัก อาทิเช่น ทำให้เกิดการเรียนรู้ การรับรู้ ความตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น เกิดแรงจูงใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ เห็นคุณค่า ในตนเองและผู้อื่น เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้น หรือที่เรียกว่าทักษะทางสังคมนั่นเอง ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย จึงยังไม่พบงานวิจัยในต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงศึกษาใกล้เคียง ดังนี้

อลสัน (Olson. 1999: Online) ได้ทำการพยากรณ์ความพอเพียงแห่งตนของ ผู้บริหาร ธุรกิจครอบครัวว่าจะทำนายหรือพยากรณ์อย่างไร ถ้าครอบครัวที่มีฐานะยากจนเริ่มทำธุรกิจจะสามารถประสบความสำเร็จหรือไม่ และพ้นจากความยากจนหรือไม่ ในอเมริกาค่าเฉลี่ยครอบครัวที่ทำธุรกิจสามารถนำเงิน 18,000 ดอลลาร์ซึ่งได้มากกว่ามาตรฐานความยากจนในอเมริกา และนำกำไรนั้นกลับมาสู่ครอบครัวทำให้ไม่ยากจนอีกต่อไปแต่อย่างไรก็ดี ร้อยละ 39 ของ 2.9 ล้านครอบครัวที่ได้ทำการศึกษามีไม่เพียงพอ ไม่สามารถนำเงินกลับมาสู่ครอบครัวซึ่งทำให้ยังคงยากจนอยู่

เฮอร์ลีและอัลเลน (Hurley; & Allen. 2007: Online) ได้ศึกษาการหาจำนวนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมกิจกรรมกลุ่มของนักเรียนจำนวน 132 คน เพื่อที่จะประเมินพฤติกรรมที่เป็นเครื่องบ่งชี้ของกระบวนการกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการถอดรหัสจากวิดีโอเทปของนักเรียนที่กำลังเรียนร่วมกันวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งงานก็คือ การหาจำนวนของพฤติกรรมเล็กๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการที่หายไปและกระบวนการที่ได้รับ ปัจจัยที่ทำการวิเคราะห์มี 11 ประเภทของรหัสพฤติกรรม ซึ่งได้เปิดเผย 3 ปัจจัย ที่มีผลถึงร้อยละ 67 ของการอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยได้เสนอแนะถึงความสัมพันธ์ในระหว่างตัวแปรมาจากปัจจัยต่างๆ ละการวัดประเมินผลอื่นๆ ซึ่งที่ได้ให้การสนับสนุนวิธีการหาจำนวนพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลุ่มโดยผู้วิจัยได้พิจารณาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทำให้การศึกษาเรื่องกิจกรรมกลุ่มมีความกว้างขวางยิ่งขึ้นไป

3.2 งานวิจัยในประเทศ

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2542: 42-45) ศึกษาผลการใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาและติดตามผลการสร้างเสริมค่านิยมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและชุมชนในการดำเนินโครงการอาชีพที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 54 คน ซึ่งแนวทางแก้ปัญหาของผู้วิจัย คือการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยผู้วิจัยต้องร่วมส่งเสริมในลักษณะการนิเทศโครงการ

พยายามให้นักเรียนทำโครงการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่นักเรียนจะได้รับ ความร่วมมือจากผู้ปกครอง พี่น้อง ญาติ เพื่อนบ้านและหน่วยงานในชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเกษตรตำบล ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เมื่อทุกคนมีส่วนร่วมในการทำโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนก็จะเกิดเป็นค่านิยมปฏิบัติต่อกันไปในที่สุด

เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2542: 49-50) ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ำปีที่ 3 /1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ที่มีพฤติกรรมการประหยัดอยู่ในระดับต่ำจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร 59 คน พบว่านักเรียนมีการประหยัด มากขึ้นหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ.01 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาการประหยัดของนักเรียนได้ ซึ่งผลคะแนนเฉลี่ยการประหยัดของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน ทั้งด้านการประหยัดเงินการประหยัดเวลาและการประหยัดสิ่งของเครื่องใช้

สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พานิช (2545: 49-51) ประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์: สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนบ้านเบทาเนียอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย กลุ่มที่นำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ เด็กในสถานสงเคราะห์ อายุระหว่าง 11-25 ปี และเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์อายุระหว่าง 30-50 ปี ซึ่งมีภูมิลำเนาแตกต่างกัน รวมทั้งระดับการศึกษาก็แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ปฏิบัตินั้น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กับทุกเพศทุกวัย และระดับการศึกษา แต่พบว่ามีข้อจำกัดอยู่บ้างในส่วนของการจัดวิธีการในการนำไปใช้ เช่นกิจกรรมหรือโครงการบางอย่างไม่ใช่ทุกคนจะเข้าร่วมได้เหมือนกัน หากยึดกิจกรรมหรือโครงการเป็นตัวชี้วัดการนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ก็ควรคำนึงถึงอุปสรรคด้านเวลาและความเหมาะสมของช่วงวัยด้วย

สมนึก ชัชวาล, เพียงใจ จุณศิริ และศรีแพร ปงกางศ์ (2550: 52) ทำการศึกษาความเข้าใจ ความพึงพอใจและการปรับตัวของประชาชนในเขตภาคเหนือตอนบนต่อแนวคิดและนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ด้านแหล่งรับรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โทรทัศน์ เป็นแหล่งสื่อสารสำคัญสูงสุดในการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและจากการศึกษาครั้งนี้ยังพบอีกว่า ปกติประชาชนจะได้ติดตามข่าวสาร ผ่านเพียงโทรทัศน์แหล่งเดียว สื่ออื่นๆ ก็นับว่า มีความสำคัญที่ทำให้การรับรู้ข่าวสารต่างๆ ซึ่งก็รวมถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความชัดเจนยิ่งขึ้น สื่ออื่นๆ ได้แก่ วิทยุ หนังสือพิมพ์ผู้นำชุมชน หอกระจายข่าว (เสียงตามสาย) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจ พอเพียง พบว่า ระดับความเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ถึงในระดับที่มีความเข้าใจสูง ด้านการนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่า มีประชาชนนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ค่อนข้างสูง

กวิสรา พชรเบญจกุล และคนอื่นๆ (2550: 95-98) ศึกษาปัจจัยทางชีวิตจิตสังคมที่ส่งผลต่อทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน เขตบางกะปิ ผลการวิจัยพบว่า ระดับทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียนเขตบางกะปิอยู่ในระดับสูง แสดงว่า วัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียน เขตบางกะปิ มีแนวโน้มที่จะแสดง

พฤติกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียน เขตบางกะปิ โดยจำแนกตามประเภทของโรงเรียน นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน เขตบางกะปิ มีระดับทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางจิตสังคมกับทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียน เขตบางกะปิ พบว่าการพึ่งพาตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต อิทธิพลของพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระ ปันทรัพย์ (2551: 91-92) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้

สุมาลี จันท์ชุลอ, คมสัน จิระภัทรศิลป์ และอรุวรรณ จันท์ชุลอ (2551: 122) การศึกษาความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับดีพอใช้ ประชาชนผู้ประกอบอาชีพระดับพื้นฐานมีความเข้าใจ ไม่แตกต่างจากประชาชนที่เป็นนักเรียน และจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพส่วนมากบอกว่าได้รับรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม พบว่า ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาในแง่ของ การปฏิบัติ ผลการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการดำเนินชีวิตระหว่างนักเรียนและผู้ประกอบอาชีพ พบว่า พฤติกรรมของประชาชนทั้ง 2 กลุ่ม ด้านการใช้จ่ายพอประมาณ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับบ่อยครั้ง ถึง เป็นประจำ ผลการศึกษาความคิดเห็น พบว่า ประชาชนส่วนมากเห็นด้วยกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงเกือบทุกประเด็น

สรุปได้ว่า ความพอเพียงนั้น ปัจจุบันมีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน แต่ละก็ศึกษาจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติ ผู้วิจัยเองก็เช่นกัน จึงได้นำแนวทางดังกล่าวมาศึกษาตามตัวแปรที่กำหนดขึ้นว่ามีความเป็นอยู่พอเพียงพอประมาณ มีเหตุมีผลและมีภูมิคุ้มกันตัวเองที่ดีและสามารถต่อสู้กับวิกฤตการณ์ต่างๆ กับตนเองและครอบครัวหรือไม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 70 คน ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความพอใจเพียงตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มตัวอย่างง่าย เพื่อเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามความพอใจเพียงของนักเรียน
2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอใจเพียงของนักเรียน

วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความพอใจเพียงของนักเรียน

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ ความพอใจเพียง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความพอใจเพียง

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม ความพอใจเพียง ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale) มี 5 ระดับคือ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด มีจำนวน 32 ข้อ

3. นำแบบสอบถามความพอใจเพียง หาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล และอาจารย์พรทิพา พานิชชีวะกุล ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความ สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item Objective Congruence : IOC) และพิจารณาค่าความ สอดคล้องได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ความพอเพียง ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพอเพียง จำนวน 32 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหาดอมราอักษรลักษณ์วิทยา สมุทรปราการ จำนวน 102 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination) และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัท (Cronbrach) สุดท้ายได้จำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 24 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.26 – 0.56 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .833

ตาราง ตัวอย่าง แบบสอบถามความพอเพียง

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในความพอเพียงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตาราง 1 ตัวอย่าง แบบสอบถามความพอเพียง

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านความพอประมาณ					
0. ฉันเขียนบันทึกค่าใช้จ่ายประจำวันของตนเอง					
ด้านความมีเหตุผล					
0. ฉันซื้อของที่มีใช้ห่อและกำลังเป็นที่นิยมเหมือนเพื่อน					
ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี					
0. ฉันนำเงินที่เหลือจากค่าขนม ไปหยอดกระปุกออมสิน					

เกณฑ์การให้คะแนน เป็นแบบสอบถาม วัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ข้อความที่มีความหมายทางลบ

มากที่สุด ให้คะแนน	5	1
มาก ให้คะแนน	4	2
ปานกลาง ให้คะแนน	3	3
น้อย ให้คะแนน	2	4
น้อยที่สุด ให้คะแนน	1	5

เกณฑ์ในการแปลความหมาย ใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมาย แปลผลได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 คะแนน หมายถึง มีความพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 คะแนน หมายถึง มีความพอเพียงอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 คะแนน หมายถึง มีความพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 คะแนน หมายถึง มีความพอเพียงอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 คะแนน หมายถึง มีความพอเพียงอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคต่างๆ ประกอบด้วย เกม กรณีตัวอย่าง การแสดงบทบาทสมมติ การเล่านิทาน และความพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหา และกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน

2. สร้างกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

3. นำกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล และอาจารย์พรทิพา พานิชาชิวะกุล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการ และการประเมินผล แล้วผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามความพอเพียงและดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ด้วยตนเอง

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิง กึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 62)

ตาราง 2 แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Pretest Posttest Design

สอบก่อน	ทดสอบ	สอบหลัง
TE1	X	TE2

ความหมายของสัญลักษณ์

TE1	=	การทดสอบก่อนทดลอง
TE2	=	การทดสอบหลังการทดลอง
X	=	กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบสอบ ตามความพอเพียง ที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ขั้นดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความ พอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมจำนวน 14 ครั้ง ระหว่างวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2556 – วันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

ตาราง 3 ตารางเวลากิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	ชื่อกิจกรรม
1	7 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	ปฐมนิเทศ
2	9 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	ความพอดีที่พอเพียง
3	11 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	การออมเงิน
4	14 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	คุณค่าของเงิน
5	16 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	โทรศัพท์มือถือ
6	18 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า
7	21 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	การควบคุมอารมณ์
8	23 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	ความรุนแรงไม่ใช่วิธีแก้ปัญหา

ตาราง 3 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	เวลา	ชื่อกิจกรรม
9	25 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	สารภาพ
10	28 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	บันไดเหตุผล
11	30 มกราคม พ.ศ. 56	13.00-14.00	ยอมรับฟัง
12	1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 56	13.00-14.00	มั่นใจในตนเอง
13	4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 56	13.00-14.00	การพิชิตความกลัว
14	6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 56	13.00-14.00	ปัจฉิมนิเทศ

3. ชั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 เป็นผู้ตอบฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลองแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนนก่อนและหลังการทดลองที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ความพอเพียงของนักเรียน เป็นผู้ตอบมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์สมุทรปราการ ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบ ความพอเพียง ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนและหลัง ได้รับกิจกรรมกลุ่มด้วยความพอเพียง ด้วยสถิติ สถิติ t – test แบบไม่อิสระต่อกัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามความพอเพียง ได้แก่

2.1.1 หาค่าความเที่ยงตรงโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม

ศัพท์เฉพาะ

2.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's

Product Moment Correlation Coefficient)

2.1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbrach)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบ t – test แบบไม่อิสระต่อกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการทดลองและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ΣD	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม
ΣD^2	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างยกกำลังสองจากการทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม
t	แทน	ค่าสถิติ t ที่ใช้พิจารณาใน Distribution
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการเปรียบเทียบการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ ระดับความพอเพียง ของนักเรียน และ เปรียบเทียบการใช้ กิจกรรม กลุ่ม เพื่อเสริมสร้างความ พอเพียงของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยม วัดศรีจันทร์ ประดิษฐ์สมุทรปราการ ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ระดับ	
ความพอประมาณ				
1	เมื่อเงินค่าขนมของฉันหมด ฉันยืมเงินเพื่อน ๆ ในห้องมาซื้อขนม	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ฉันใช้เงินประจำวันมากกว่าเงินที่ฉันได้รับ	4.17	3.90	มาก
3	ฉันวางแผนการใช้เงิน เพื่อให้มีพอใช้กับตนเอง	4.00	0.00	มาก
4	ฉันทำลายสิ่งของ ทั้งที่เป็นของตัวเองและของคนอื่นให้เสียหาย เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธ	4.00	0.00	มาก
5	เวลาเพื่อนยั่วโมโห ฉันตอบโต้เพื่อนทุกครั้งด้วยคำพูดหรือการใช้กำลัง	5.00	0.00	มากที่สุด
ความมีเหตุผล				
6	เมื่อฉันหงุดหงิด ฉันจะแสดงออกให้เพื่อน ๆ ได้รู้	5.00	0.00	มากที่สุด
7	เมื่อฉันทะเลาะกับเพื่อน ฉันแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง เช่น ต่อยหรือตีเพื่อนแรง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
8	เมื่อฉันมีอารมณ์โกรธ ฉันหายใจเข้าและออกยาว ๆ และเดินเลี้ยวออกมาจากเหตุการณ์ที่ทำให้ฉันโกรธ	2.00	0.00	น้อย
9	ฉันซื้อสินค้าเพราะประโยชน์และความจำเป็น มากกว่าซื้อเพราะถูกใจอยากได้	4.00	0.00	มาก
10	เมื่อฉันทำผิด ฉันยอมรับผิด	4.00	0.00	มาก
11	ฉันหาทางหลีกเลี่ยงการลงโทษ เมื่อฉันทำผิด	5.00	0.00	มากที่สุด
12	ฉันยอมรับฟังเหตุผลของเพื่อน เมื่อเวลาที่เราทะเลาะกัน	4.00	0.00	มาก
13	เมื่อฉันกับเพื่อนมีปัญหาที่ตกลงกันไม่ได้ ฉันอธิบายชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ เพื่อให้เพื่อนเข้าใจ	5.00	0.00	มากที่สุด
14	ฉันนำเงินที่เหลือจากค่าขนม ไปหยอดกระปุกออมสิน	4.08	0.29	มาก
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี				
15	ฉันออมเงินอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.08	0.29	มาก
16	ฉันนำเงินใส่กระปุกออมสินครั้งละมากๆ เพื่อจะได้มีเงินเต็มกระปุกเร็วๆ	3.00	0.00	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

	ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
17	ฉันวางแผนการออมเงินของตนเอง เมื่อฉันต้องการ ซื้อของที่อยากได้	4.00	0.00	มาก
18	ฉันกำหนดเป้าหมายในการออมเงิน	4.08	0.29	มาก
19	เมื่อถูกตักเตือนจากผู้ใหญ่ ฉันตั้งใจฟังการตักเตือน นั้น	4.08	0.29	มาก
20	ฉันปฏิบัติตามคำตักเตือนของผู้ใหญ่	5.00	0.00	มากที่สุด
21	เมื่อฉันท้อแท้และเบื่อหน่ายในการเรียน ฉันให้ กำลังใจตนเองได้	4.92	0.29	มากที่สุด
22	ฉันเข้าไปปรับความเข้าใจกับเพื่อนทันทีที่รู้ว่าเพื่อน ไม่พอใจและไม่พูดกับฉัน	4.00	0.00	มาก
23	เมื่อประสบปัญหาทางการเรียน ฉันพยายามที่จะ ต่อสู้กับปัญหานั้นๆ	4.00	0.00	มาก
24	ฉันหาทางแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นด้วย ตัวเอง	4.08	0.29	มาก

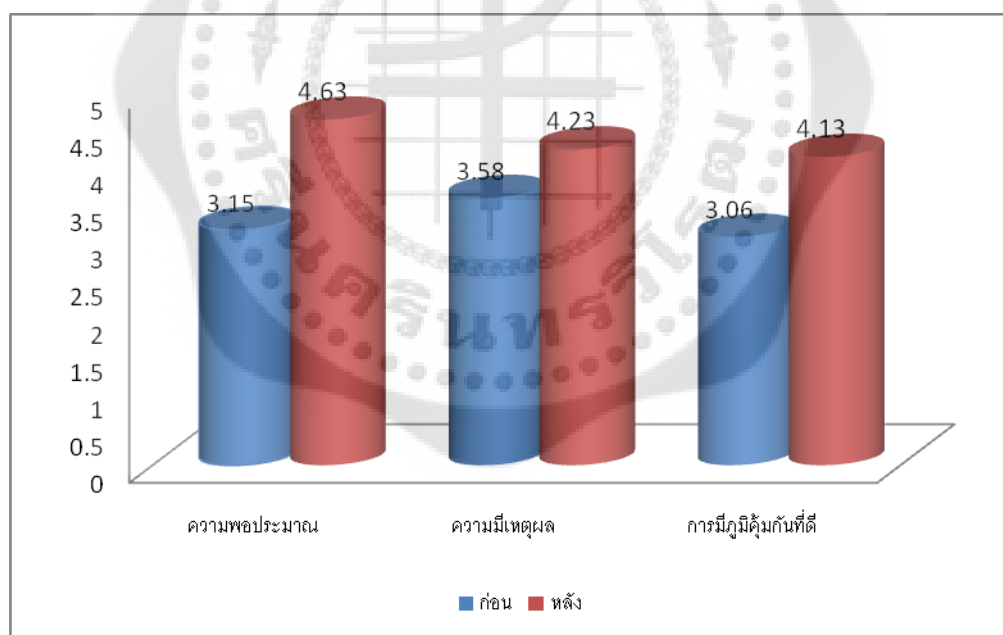
จากตาราง 4 พบว่า ระดับความพอเพียงของนักเรียน

ด้านพอประมาณ พบว่า เมื่อเงินค่าขนมหมด นักเรียนยืมเงินเพื่อนๆในห้อง และเวลาเพื่อนยืมไม่ไหว นักเรียนตอบโต้เพื่อนทุกครั้งด้วยคำพูดหรือการใช้กำลัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) ด้านความมีเหตุผล พบว่า เมื่อนักเรียนหงุดหงิด นักเรียนจะแสดงออกให้เพื่อนๆ ได้รู้ เมื่อทะเลาะกับเพื่อน แก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง เช่น ต่อยหรือตีเพื่อนแรงๆ นักเรียนหาทางหลีกเลี่ยงการลงโทษ เมื่อทำผิด และเมื่อนักเรียนกับเพื่อนมีปัญหาที่ตกลงกันไม่ได้ นักเรียนอธิบายชี้แจงเหตุผลต่างๆ เพื่อให้เพื่อนเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว พบว่า นักเรียนปฏิบัติตามคำตักเตือนของผู้ใหญ่ ($\bar{X} = 5.00$) และเมื่อนักเรียนท้อแท้และเบื่อหน่ายในการเรียน นักเรียนให้กำลังใจตนเองได้ ($\bar{X} = 4.92$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน (12 คน)

ความพอเพียง	กลุ่มทดลอง	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
1.ด้านความพอประมาณ	ก่อน	3.15	0.78	63	3969	4.795*
	หลัง	4.63	0.78			
2. ด้านความมีเหตุผล	ก่อน	3.58	0.78	127	16129	5.162*
	หลัง	4.23	0.32			
3.ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	ก่อน	3.06	0.78	132	17424	3.934*
	หลัง	4.13	0.87			
ความพอเพียง	ก่อน	3.03	0.94	322	103684	4.910*
	หลัง	4.27	0.49			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพประกอบ 3 กราฟแท่ง แสดงคะแนนเฉลี่ยความพอเพียง

จากตาราง 5 และภาพ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพอเพียง โดยรวม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความพอเพียง ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานในการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความพอเพียง ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ สมุทรปราการ ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่ เข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงหลังการทดลอง มีความพอเพียงสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการครั้งนี้ เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 มีจำนวน 280 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์สมุทรปราการ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 70 คน ที่มีคะแนนจากแบบสอบถามความพอเพียงตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา สม่ครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างง่าย เพื่อเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน
2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบสอบถามความพอเพียงที่ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างมาเป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pre-test)

2. ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวมจำนวน 14 ครั้ง

3. ขั้นตอนหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม ความพอเพียง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ตอบฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนการทดลองแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนน หลังการทดลอง (Post-test)

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนนก่อนและหลังการทดลองที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ความพอเพียงของนักเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง มีความพอเพียงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ จังหวัดสมุทรปราการ รายละเอียดการอภิปรายผล มีดังนี้

หลังจากการใช้ กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ จังหวัดสมุทรปราการ มีความพอเพียงสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนด อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยนำมาใช้นั้นได้มีกรนำเทคนิคที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนมีความอยากรู้ อยากเห็น ตื่นเต้นและกระตือรือร้นอย่างเห็นได้ชัดจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริงและก่อให้เกิด การจดจำได้

อย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของตัวนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่ ทศพร มณีศรีขำ (2539: 93-94) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการที่จัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาและพบคำตอบด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใดๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมักจะมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าการเรียนรู้ที่ได้จากการบอกเล่าจากผู้อื่น และวิชชุตา วิจิตรวงศ์ (2555: 48) กล่าวว่า รูปแบบของกิจกรรมกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนได้ เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม

เมื่อนำข้อมูลมาพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพอเพียง สูงขึ้นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพอเพียง ด้านความพอประมาณ และด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัว อาจกล่าวได้ว่า จากการจัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนได้รับความรู้จากการพอเพียงและได้เห็นความสำคัญของการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย สังเกตได้จากการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะจัดสรรเงินส่วนหนึ่งเป็นเงินออม ซึ่งจะ使自己ไม่ต้องร้อนและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วย และจากการจัดกิจกรรมในกิจกรรมที่ 14 ชื่อกิจกรรมว่า ชีวิตพอเพียง ผู้เรียนรู้สึกชื่นชอบกับกิจกรรมทุกชุดที่ผู้วิจัยจัดขึ้น และอยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้อีก เพราะได้รับความรู้โดยเฉพาะการนำข้อคิดต่างๆ ที่ได้จากการจัดกิจกรรมไปใช้ประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองมากขึ้น และมีส่วนในการฝึกความอดทนต่อสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในปัจจุบันว่าควรมีการเตรียมตัวเตรียมใจของตนเองให้พร้อมเสมอ กับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับรงค์ ประพันธ์ พงศ์ (2550: 32) ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะที่เป็นห่วงสอดร้อยประสานกัน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล และจิรภัทร กิรติดำรงสกุล (2552: 21-22) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรในการรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และประกอบด้วยเงื่อนไขความรู้ที่นำไปสู่การตัดสินใจในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับพอเพียงต้องอาศัยความรู้ คือ มีความรู้ในวิชาการต่างๆ อย่างรอบคอบ โดยครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการนำไปใช้ในโอกาสและเวลาต่างๆ ความรอบคอบ คือ ความสามารถที่จะนำความรู้ และหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ เพราะในความเป็นจริงแล้ว สถานการณ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการนำความรู้และความรอบคอบมาใช้จึงต้องอาศัย

ความระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย และเงื่อนไขคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้างในด้านจิตใจและปัญญา โดยเน้นการมีความรู้และการมีคุณธรรม คือ ตระหนัก ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรอบรู้ที่เหมาะสม และด้านการกระทำหรือแนวทางการดำเนินการ โดยเน้นให้มีความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและมีความรอบคอบ

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มนักเรียนมีความพอเพียง ทั้ง 3 ด้านสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนบางรายวิชาที่สาระสำคัญเป็นการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ในทางทฤษฎีแล้วนำไปสู่การปฏิบัติได้แท้จริงแล้ว นอกจากการบรรยายในชั้นเรียนแล้ว การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการความรู้ และสามารถรับรู้ได้อย่างเต็มที่ เกิดการบูรณาการนำความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีนั้น ดังเช่นที่ผู้วิจัยที่ได้จัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ให้เกิดกับผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมนั้นได้นำความรู้แทรกเข้าไปในทุกๆกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงานกันเป็นกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มมีการรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถนำไปเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับคมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546: 22) กล่าวว่าในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่มนั้นอาจจะได้รับความรู้และทักษะ บางประการเช่น การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบในการทำงาน เป็นต้น กลุ่มสนใจที่นักเรียนเป็นสมาชิกอาจจะเป็นการเขียน หรือกีฬา ก็ย่อมจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีทักษะเฉพาะอย่างดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่านักเรียนที่เข้ากลุ่มย่อมจะได้รับโอกาสอันดี มีประโยชน์ต่อตนเองมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้ากลุ่ม และสอดคล้องกับเทพวาทน์ วิณิชำทร (2548: 103-104) ที่ได้ทำการศึกษาการปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการปฏิบัติตนของนักเรียนตามค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร และความรอบคอบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์ มีค่าสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นเครื่องมือที่ดีอย่างหนึ่งของครูผู้สอนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมและช่วยพัฒนานักเรียนในด้านอื่นๆ ด้วย และควรมีการนำกิจกรรมกลุ่มไปบูรณาการใช้ในการเรียนการสอนในทุกๆรายวิชาต่อไป

1.2 ควรมีการอบรมครูผู้สอนตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ให้มีความรู้ความชำนาญในการนำเทคนิคหรือกิจกรรมกลุ่มไปใช้ เช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง และการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นต้น

1.3 การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง ให้แก่ นักเรียนที่มีความแตกต่างกัน เช่น นักเรียนในชนบท นักเรียนในเมืองหลวง ในชุมชนแออัด เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา วิทยุรุ่น วิทยุทำงาน ผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.2 ควรมีการนำเทคนิคทางจิตวิทยาอื่นๆ มาใช้ เช่น เทคนิคการสร้างสถานการณ์จำลอง เทคนิคการแสดงละคร เพื่อจะได้ศึกษาผลการวิจัยและนำไปเสริมสร้างความพอเพียง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2542, มกราคม). วารสารวิชาการ. 2(1): 17-18.
- กวิสรา พชรเบญจกุล; และคนอื่น ๆ. (2550). ปัจจัยทางชีวิตจิตสังคมที่ส่งผลต่อทัศนคติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของวัยรุ่นที่ศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน เขตบางกะปิ. รายงานการวิจัยของรายวิชา จต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: สาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กาญจนา บุญเรือง. (2542). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมมนต์ศันด้านเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.บ. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา. ----- (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2549, กรกฎาคม-กันยายน). ชีวิตที่เป็นสุขอย่างยั่งยืน วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 23(4): 38.
- ชญญา อภิบาลกุล. (2542, พฤษภาคม-สิงหาคม). การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการฝึกอบรม. วารสารส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน. 8(2): 17.
- ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. (2542). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ. วิทยานิพนธ์. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชัย สมितिไกร. (2527). สรุปคำบรรยายวิชาการฝึกงานด้านการให้คำปรึกษา. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาริณี ล้อมงคล. (2549). มุ่งสู่วิถีความพอเพียง. วารสารสังคมพัฒนา. 34(2): 26.
- จิรภัทร กীরดีคำเก็งสกุล. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2551). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย. ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. ฤดา จันทร์สม. หน้า 6-22. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ณิธ สุธงษ์สวาท. (2552). ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรมของนักเรียนโรงเรียนนานาชาตินี้วา เขตบางกะปิกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เดชา ศิริสุทธิเดชา. (2550, มกราคม-มีนาคม). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. วารสารสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย(สตท.). 17(43): 11.
- บุญเยี่ยม ตรีกุลวงศ์. (2531). จิตวิทยาสังคมกับการสาธารณสุข. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ชุดที่ 2. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- ปรียานุช พิบูลสรารุท. (2549). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:ระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง วันที่ 3 พฤษภาคม 2549. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2555, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>
- (2551). คลังหลวงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). MODEL การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาพระราชทานเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู พิมพ์ครั้งที่ 1. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ทศนา แคมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นิชินแอดเวอร์ตีซิงกรุ๊ป.
- เทพวาทินี วิจิคำธ. (2548). การปลูกฝังค่านิยมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการตามแนวคิดของบลูมและแรทส์. วิทยานิพนธ์ ค.บ. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภ. (2542). พฤติกรรมกลุ่ม. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วนิดาการพิมพ์.
- รงค์ ประพันธ์พงศ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- เรณูรัชต์ ประสิทธิ์เกตุ. (2542). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วิษุตา วิจิตรวงศ์ . (2555). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการทำงานร่วมกันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระหฤทัยพัฒนเวศม์ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: SAT Four.
- วีณา วโรตมะวิชญ์. (2530). กลวิธีการเรียนและการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. เชียงใหม่: ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระ ปันทรัพย์. (2551). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550, ธันวาคม). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาไทย. วิทยาจารย์. 107(2): 7-12.
- สมนึก ชัชवाल; เพียงใจ จุณศิริ; และศรีแพร ปงกาวงศ์. (2550). ความเข้าใจ ความพึงพอใจ และการปรับตัวของประชาชนในเขตภาคเหนือตอนบนต่อแนวคิด และนโยบายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2550, 5, กันยายน). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ฉบับพิเศษ เนื่องในโอกาสครบรอบวันสถาปนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- สุมาลี จันทร์ชโล; คมสัน จิระภัทรศิลป์; และอรวรรณ จันทร์ชโล. (2551). การศึกษาความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543, มีนาคม-เมษายน). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. วารสารข้าราชการ. 45(2): 1-6.
- สุรางค์ลักษณ์ โรจน์พานิช. (2545). การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานสงเคราะห์ : กรณีตัวอย่าง: สถานสงเคราะห์เด็กและเยาวชนบ้านเบธานี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุรพร วงศ์สวัสดิ์สุข. (2551). การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ; และอรทัย มูลคำ. (2545). 21 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์. (2550). *การศึกษาพอเพียง ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง*.
กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิติจ์ลิงคส์.
- แสงสุรีย์ ทศนพูนชัย. (2550, มกราคม). ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย. *For Quality*. 13(111): 128.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียง:ร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล*.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2551ก). *รายงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *นานาคำถามเกี่ยวกับ
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ.
- (2550ก). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจเอกชน*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานฯ.
- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2544). *เอกสารประกอบการสอนวิชา 414211: พลวัตกลุ่ม*. ชลบุรี: ภาควิชา
การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อนันต์ รัตนภานุสร. (2550). *ทำไมต้องเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ*.
14(23): 19.
- อภิชัย พันธเสน; สรวิชญ์ เปรมชื่น; และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา. (2546). *การประยุกต์
พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม*. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- (2549). *สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อารีย์ เชื้อเมืองพาน. (2550, มีนาคม-เมษายน). *เศรษฐกิจพอเพียง : ทางรอดของเศรษฐกิจไทย*.
วารสารแม่โจ้ปริทัศน์. 8(2): 66.
- Hurley, E.A; & Allen, B.A. (2007, January). *Asking the how questions: quantifying group
processes behaviors*. *The Journal of General Psychology* [NLM –MEDLINE].
Retrieved July 9, 2007.
- Shaw, Marvin E. (1981). *Group Dynamic : The Psychology of Small Group Behavior*. 3rd ed.
New York: McGraw-Hill Book Company.
- Ohlsen, Mert. M. (1970). *Group Counseling*. New York: Holt Rinegart and Winston.
- Olson, Patricia Dawn. (1999). *Predictors of self-sufficiency for entrepreneurial families*.
Retrieved May 9, 2007, from <http://proquest.umi.com>

ภาคผนวก ก

หนังสือความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
2. หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.ครรชิต แสนอุบล
อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์พรทิพา พานิชชีวะกุล
อาจารย์โรงเรียนมัธยมวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์
สมุทรปราการ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1. แบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน**
- 2. กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน**

แบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงตามความพอเพียงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ความพอเพียง	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความพอประมาณ เมื่อเงินค่าขนมของฉันหมด ฉันยืมเงินเพื่อนๆในห้องมาซื้อขนม					
2	ฉันใช้เงินประจำวันมากกว่าเงินที่ฉันได้รับ					
3	ฉันวางแผนการใช้เงิน เพื่อให้มีพอใช้กับตนเอง					
4	ฉันทำลายสิ่งของ ทั้งที่เป็นของตัวเองและของคนอื่นให้เสียหาย เมื่อฉันมีอาการโกรธ					
5	เวลาเพื่อนยั่วโมโห ฉันตอบโต้เพื่อนทุกครั้งด้วยคำพูดหรือการใช้กำลัง					
6	ความมีเหตุผล เมื่อฉันหงุดหงิด ฉันจะแสดงออกให้เพื่อนๆ ได้รู้					
7	เมื่อฉันทะเลาะกับเพื่อน ฉันแก้ปัญหาด้วยการใช้กำลัง เช่น ต่อยหรือตีเพื่อนแรงๆ					
8	เมื่อฉันมีอาการโกรธ ฉันหายใจเข้าและออกยาวๆ และเดินเลี้ยวออกมาจากเหตุการณ์ที่ทำให้ฉันโกรธ					
9	ฉันซื้อสินค้าเพราะประโยชน์และความจำเป็นมากกว่าซื้อเพราะถูกใจอยากได้					
10	เมื่อฉันทำผิด ฉันยอมรับผิด					
11	ฉันหาทางหลีกเลี่ยงการลงโทษ เมื่อฉันทำผิด					
12	ฉันยอมรับฟังเหตุผลของเพื่อน เมื่อเวลาที่เราทะเลาะกัน					
13	เมื่อฉันกับเพื่อนมีปัญหาที่ตกลงกันไม่ได้ ฉันอธิบายชี้แจงเหตุผลต่างๆ เพื่อให้เพื่อนเข้าใจ					
14	ฉันนำเงินที่เหลือจากค่าขนม ไปหยอดกระปุกออมสิน					
15	การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ฉันออมเงินอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง					

ข้อ	ความพอเพียง	ระดับพฤติกรรม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16	ฉันนำเงินใส่กระปุกออมสินครั้งละมากๆ เพื่อจะได้มีเงินเต็มกระปุกเร็วๆ					
17	ฉันวางแผนการออมเงินของตนเอง เมื่อฉันต้องการซื้อของที่อยากได้					
18	ฉันกำหนดเป้าหมายในการออมเงิน					
19	เมื่อถูกตักเตือนจากผู้ใหญ่ ฉันตั้งใจฟังการตักเตือนนั้น					
20	ฉันปฏิบัติตามคำตักเตือนของผู้ใหญ่					
21	เมื่อฉันห่อแค้นและเบื่อหน่ายในการเรียน ฉันให้กำลังใจตนเองได้					
22	ฉันเข้าไปปรับความเข้าใจกับเพื่อนทันทีที่รู้ว่าเพื่อนไม่พอใจและไม่พูดกับฉัน					
23	เมื่อประสบปัญหาทางการเรียน ฉันพยายามที่จะต่อสู้กับปัญหานั้นๆ					
24	ฉันหาทางแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง					

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในความพอเพียงของนักเรียนมากที่สุด

สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
ครั้งที่ 1 การปฐมนิเทศ	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศของความเป็นมิตรระหว่างผู้นำกลุ่มและนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง 3. เพื่อให้นักเรียนทราบวิธีการและเทคนิคต่างๆในการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง 4. เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง	1. กลุ่มสัมพันธ์ 2. การวิเคราะห์-ภาพ 3. การอภิปราย 4. การใช้บทบาทสมมติ	ใบหน้าปริศนา
ครั้งที่ 2 ความพอดีที่พอเพียง	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้จ่ายเงินให้มีความสมดุลกับรายรับของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองได้	เกม	ความพอดีที่พอเพียง
ครั้งที่ 3 การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการใช้จ่ายเงิน	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมเงิน 2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางในการออมเงิน	การเล่านิทาน	การออมเงิน
ครั้งที่ 4 ความมีเหตุผลด้านการใช้จ่ายเงิน	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้จ่ายตามเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้จ่ายตามแฟชั่น	สถานการณ์จำลอง	คุณค่าของเงิน

สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
ครั้งที่ 5 ความมีเหตุผล ด้านการใช้จ่ายเงิน	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้สิ่งของเกินฐานะ 2. เพื่อให้นักเรียนไม่ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีราคาแพงเพราะถูกชักชวนให้ซื้อ	1.กรณีตัวอย่าง 2.เกม	โทรศัพท์มือถือ
ครั้งที่ 6 ความมีเหตุผลด้าน การใช้จ่ายเงิน	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนซื้อสินค้าเพราะมีประโยชน์มากกว่าถูกใจ 2. เพื่อให้นักเรียนซื้อสินค้าเพราะความจำเป็นมากกว่าอยากได้ของแถม	1.กรณีตัวอย่าง 2.เกม	ใช้จ่ายอย่างมี คุณค่า
ครั้งที่ 7 ความพอประมาณ ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสงบนิ่งได้แม้ในขณะที่อารมณ์หงุดหงิด	1.บทบาทสมมติ 2.สถานการณ์จำลอง	การควบคุม อารมณ์
ครั้งที่ 8 ความพอประมาณ ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา 2. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้กำลังเวลาไม่พอใจ	บทบาทสมมติ	ความรุนแรง ไม่ใช้วิธี แก้ปัญหา
ครั้งที่ 9 ความมีเหตุผล ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้เรียนยอมรับผิดเมื่อนักเรียนทำผิดได้ 2. เพื่อให้เรียนยอมรับผลที่ได้รับจากการกระทำของตนเองได้	1.กรณีตัวอย่าง 2.เกม	สารภาพ
ครั้งที่ 10 ความมีเหตุผลด้าน การแสดงออกทาง อารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้เรียนรู้จักชี้แจงเหตุผลแทนการใช้กำลัง 2. เพื่อให้เรียนสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้น	เกม	บันไดเหตุผล

สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	เทคนิค	กิจกรรม
ครั้งที่ 11 ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับปรุงแก้ไข ตนเองให้ดีขึ้นได้เมื่อนักเรียนถูกตำหนิ 2. เมื่อนักเรียนได้รับการตักเตือนจาก ผู้ใหญ่ นักเรียนตั้งใจฟังและสามารถนำไป ปฏิบัติตามได้	เกม	ยอมรับฟัง
ครั้งที่ 12 ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ - นักเรียนสามารถให้กำลังใจตัวเอง มีความมั่นใจในตนเองและปรับความเข้าใจ กับเพื่อนได้ เมื่อนักเรียนได้รับปฏิกิริยา ต่อต้านจากเพื่อน	การเล่านิทาน	มั่นใจในตนเอง
ครั้งที่ 13 ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการแสดงออก ทางอารมณ์	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างกำลังใจ ให้กับตนเองได้เมื่อนักเรียนประสบปัญหา ทางการเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเผชิญปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยความมั่นใจ 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถหาทางออก เพื่อจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้	กรณีตัวอย่าง	การพิชิตความ กลัว
ครั้งที่ 14 ปัจฉิมนิเทศ	วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการ ปฏิบัติตามด้วยความพอเพียง 2. เพื่อให้เรียนบอกประโยชน์ที่ได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง การปฏิบัติตามด้วยความพอเพียง	กลุ่มสัมพันธ์	ชีวิตพอเพียง

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 1

สิ่งที่พัฒนา ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม ใบหน้าปริศนา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศของความเป็นมิตรระหว่างผู้นำกลุ่มและนักเรียน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง
3. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบวิธีการและเทคนิคต่างๆ ในการใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง
4. เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

แนวคิด

การที่จะทำความรู้จักกับผู้อื่นนั้นต้องเริ่มต้นจากการที่ตัวเรารู้จักและเข้าใจตัวเราก่อนและพร้อมที่จะเปิดเผยให้ผู้อื่นได้รู้จักตัวเรา ถ้าเราแสดงความจริงใจให้ผู้อื่นเห็น ผู้อื่นก็จะแสดงความจริงใจต่อเรา

เทคนิคที่ใช้ กลุ่มสัมพันธ์ เช่น การวิเคราะห์ภาพ การอภิปราย และการใช้บทบาทสมมติ

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. กระดาษ A4
2. ดินสอ / ปากกา / ยางลบ

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มแนะนำตัวและให้นักเรียนทุกคนแนะนำตัว
2. แจกกระดาษ ดินสอ ยางลบ ให้นักเรียนทุกคน
3. ให้นักเรียนวาดรูปหน้าตนเองพร้อมทั้งเน้นจุดเด่นบนใบหน้าที่จะทำให้เพื่อนจำได้ใช้เวลาคนละ 4 นาที
4. ผู้นำกลุ่มรวบรวมกระดาษที่วาดเรียบร้อยแล้วแจกสลับคนกัน โดยไม่ให้ตรงกับเจ้าของภาพ
5. ให้นักเรียนที่รับภาพ หาเจ้าของภาพโดยที่เจ้าของภาพไม่ต้องแสดงตัวให้รู้ว่าเป็นรูปของตนเอง เพื่อให้นักเรียนพิจารณาเองจนพบแล้วให้ซักถามรายละเอียด
6. เมื่อหมดเวลา (ประมาณ 10 นาที) ให้นักเรียนนั่งลงพร้อมกับเจ้าของภาพ จากนั้นให้นักเรียนพูดคุยกันถึงวิธีการค้นหาเจ้าของภาพ

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรขณะที่ตามหาเจ้าของภาพ
 - 1.2 นักเรียนใช้วิธีการอย่างไรในการตามหาเจ้าของภาพ
 - 1.3 นักเรียนมีวิธีการพูดอย่างไร ในการซักถามรายละเอียดกับเพื่อนนักเรียนคนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับภาพ
 - 1.4 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 นักเรียนมีวิธีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนใหม่ได้อย่างไรบ้าง
 - 1.3 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
3. ผู้นำกลุ่มชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง
4. ชี้แจงวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงว่าใช้เทคนิคเกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง การเล่านิทาน โดยอธิบายขั้นตอนในแต่ละเทคนิคอย่างคร่าวๆ เพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนฝึก
5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนกลุ่ม ขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 2

สิ่งที่พัฒนา ความพอประมาณด้านการใช้จ่ายเงิน

ชื่อกิจกรรม ความพอดีที่พอเพียง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้จ่ายเงินให้มีความสมดุลกับรายรับของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองได้

แนวคิด

ความพอประมาณด้านการใช้จ่ายเงิน เป็นความพอดีในการใช้จ่ายเงินของตนเองที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ทางหนึ่งที่จะช่วยให้เรามีความพอประมาณด้านการใช้จ่ายเงิน คือการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองเป็นการบริหารการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับชีวิตจริงของตนเอง ซึ่งก็คือเราต้องจดทุกอย่าง ทุกบาททุกสตางค์ และทุกครั้งที่ย้ายออกไป เพื่อให้เห็นว่าในแต่ละวันมีค่าใช้จ่ายอะไรบ้างที่จำเป็น และไม่จำเป็น การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายจะทำให้เรารู้ได้ว่าเงินหายไปไหน ทำให้รู้ว่าเราใช้จ่ายอะไรไปบ้างทำให้เรารู้จักตนเอง รู้ว่าควรใช้จ่ายอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นการวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง ทำให้มีความรอบคอบและระมัดระวังในเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น

เทคนิคที่ใช้

เกม

เวลาที่ใช้

60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. สมุดบัญชีรายรับ-รายจ่าย (แจกนักเรียนคนละ 1 เล่ม)
2. กลองทิบจำนวน 2 กลอง
3. บัตรรายการของรายรับจำนวน 15 ใบและบัตรรายการของรายจ่ายจำนวน 15 ใบ
4. ปากกาไวท์บอร์ด 2 ด้าม
5. แผ่นตาราง “บัญชีรายรับ-รายจ่าย” 2 แผ่น

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนทำตามคำสั่งดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนปรบมือ 3 ครั้งถ้าผู้นำกลุ่มบอกประโยคเกี่ยวกับรายรับ เช่น นักเรียนได้รับเงินค่าขนม, นักเรียนทำงานบ้านคุณแม่ให้เงินพิเศษ, คุณตาให้เงินนักเรียนไปซื้อขนม เป็นต้น
 - 1.2 ให้นักเรียนปรบมือ 1 ครั้งถ้าผู้นำกลุ่มบอกประโยคเกี่ยวกับ รายจ่าย เช่น นักเรียนทานอาหารกลางวัน, นักเรียนโดยสารรถประจำทาง, นักเรียนโทรศัพท์, นักเรียนดื่มน้ำผลไม้, นักเรียนแปรงฟัน เป็นต้น

2. โดยผู้นำกลุ่มจะบอกคำสั่งสลับกันไปมา และให้นักเรียนปรบมือเท่านั้นห้ามใช้เสียงตอบ ถ้าหากพบนักเรียนคนใดปรบมือผิดจะให้ยืนขึ้นและคอยสังเกตเพื่อนคนอื่นต่อไปเวลาประมาณ 3 นาที)

3. เมื่อครบกำหนดเวลาให้นักเรียนที่ยืนอยู่นั่งลงและให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้ตนเอง

4. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ผู้นำกลุ่มวางกล่องทึบ 2 กล่องไว้บนโต๊ะหน้าชั้นเรียน ที่หน้ากล่องจะเขียนไว้ว่ารายรับ 1 กล่อง และรายจ่าย 1 กล่อง ซึ่งทั้งสองกล่องจะบรรจุบัตรรายการทั้งรายรับและรายจ่ายปนกันในกล่อง

5. ผู้นำกลุ่มอธิบายกติกาการเล่นเกม "" ดังนี้

5.1 ผู้นำกลุ่มแจกแผ่นตาราง "บัญชีรายรับ-รายจ่าย" ขนาดเท่ากระดาษแข็งแผ่นใหญ่ให้กับนักเรียนกลุ่มละ 1 แผ่น (ผู้นำกลุ่มติดไว้บนกระดานดำ) ปากกาไวท์บอร์ดกลุ่มละ 1 แท่ง

5.2 นักเรียนแต่ละกลุ่มจัดแถวเรียงลำดับที่ก่อนหลัง จากนั้นเมื่อได้ยินสัญญาณให้นักเรียนคนแรกของแต่ละกลุ่มออกมาเป่ายางฉุบ หากใครชนะจะต้องวิ่งไปที่ผู้ถือกล่องรายรับแล้วหยิบบัตรรายการออกมา 1 ใบและถ้าหากใครแพ้จะต้องวิ่งไปที่ผู้ถือกล่องรายจ่ายแล้วหยิบบัตรรายการเช่นกัน

5.3 เมื่อได้บัตรรายการแล้วให้นักเรียนวิ่งกลับมาที่แผ่นตาราง "บัญชีรายรับ-รายจ่าย" แล้วเขียนลงในตารางให้ถูกต้อง

5.4 เมื่อเขียนเสร็จให้ตนเองไปต่อท้ายแถว แล้วนักเรียนคนที่สอง ออกมาเป่ายางฉุบทำเช่นนี้ไปจนครบทั้งหมด 2 รอบ

5.5 เมื่อนักเรียนทำจนครบ 2 ครั้งแล้วให้นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันคำนวณว่ามีรายรับเท่าไร มีรายจ่ายเท่าไร และมีเงินคงเหลือจำนวนเท่าไร เมื่อคำนวณเสร็จแล้วให้ปรบมือ

5.6 ผลการแข่งขันจะดูที่ความเร็ว และความถูกต้องของช่องรายรับและรายจ่าย รวมไปถึงการคำนวณตัวเลขที่ถูกต้อง ซึ่งกลุ่มที่ทำเสร็จก่อนเป็นกลุ่มชนะจะได้รับรางวัลพิเศษ ส่วนกลุ่มที่ทำเสร็จทีหลังจะได้รับรางวัลปลอบใจ

5.7 ตัดสินการแข่งขัน

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามสมาชิกเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรขณะที่ทำกิจกรรม

1.2 ถ้านักเรียนใช้จ่ายเงินเกินกว่ารายรับที่ได้มาจะเกิดอะไรขึ้น

1.3 ถ้านักเรียนใช้จ่ายเงินได้พอดีรายรับที่ได้มาจะเกิดอะไรขึ้น

1.4 นักเรียนใช้จ่ายเงินได้พอดีกับรายรับที่นักเรียนได้มาหรือไม่ถ้าไม่พอให้นักเรียน

ทำอย่างไร

1.5 นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรที่ทำให้สามารถใช้จ่ายเงินได้พอดีกับรายรับที่นักเรียน

ได้มา

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้สมาชิกช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนคิดว่าบัญชีรายรับ - รายจ่ายมีประโยชน์หรือไม่
 - 1.2 นักเรียนคิดว่าบัญชีรายรับ - รายจ่ายมีประโยชน์อย่างไร
 - 1.3 นักเรียนคิดว่าการใช้จ่ายเงินได้พอดีกับรายรับที่ได้มา เป็นการดำเนินชีวิตอยู่ตามแนวทางความพอเพียงหรือไม่
 - 1.4 นักเรียนคิดว่าการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอเป็นการดำเนินชีวิตอยู่ตามแนวทางความพอเพียงหรือไม่
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ในเรื่องการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายทำให้ใช้จ่ายเงินได้พอดีกับรายรับของตนเอง และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ
3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
5. ผู้นำกลุ่มแจกสมุดบัญชีรายรับ-รายจ่ายให้นักเรียนคนละ 1 เล่ม โดยให้นักเรียนบันทึกรายรับและรายจ่ายในแต่ละวันของนักเรียน
6. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของสมาชิกกลุ่ม ขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 3

สิ่งที่พัฒนา การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการใช้จ่ายเงิน

ชื่อกิจกรรม การออมเงิน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมเงิน
2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางในการออมเงิน

แนวคิด

ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการใช้จ่ายเงิน เป็นความสามารถในการป้องกันตนเองและการเตรียมตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้จ่ายเงินที่จะเกิดขึ้นกับตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคตตั้งจะเห็นได้ว่าการออมเงินนั้นเป็นได้ทั้งการป้องกันและการเตรียมตัวที่ดี เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้จ่ายเงินที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การออมเงินเป็นการแบ่งเงินที่ได้มาจากรายรับแล้วสะสมเอาไว้สำหรับความจำเป็นในอนาคต สำหรับการออมเงินที่ดีนั้นจะต้องมีความต่อเนื่อง อีกทั้งมีวินัยที่จะไม่นำเงินออมที่เก็บไว้ไปใช้ และมีเป้าหมายของการออมไว้อย่างชัดเจน แต่สำหรับผู้ออมที่ดีจะต้องระลึกไว้เสมอว่าจะต้องมีเงินออมเหลือไว้ใช้จ่ายจำเป็นที่คาดไม่ถึงในอนาคตเสมอ

เทคนิคที่ใช้ การเล่านิทาน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. ขวดน้ำพลาสติกใสหลายรูปทรง จำนวน 12 ขวด
2. กระดาษสี กระดาษแข็ง กาวลาเท็กซ์ เทปใส กรรไกร สีเทียน สีดินสอ
3. นิทานเรื่อง “การไม่ออมเงิน”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มสนทนาพูดคุยกับนักเรียนเรื่องบันทึกรายรับ - รายจ่ายที่ได้ให้ไปในชั่วโมงที่แล้ว โดยสอบถามถึงความก้าวหน้ารวมถึงปัญหาต่างๆที่พบ และสอบถามนักเรียนว่ามีใครมีเงินเหลือจากการทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายบ้าง

2. ผู้นำกลุ่มนำกระปุกออมสินที่ทำจากขวดน้ำพลาสติกใสและทำการตกแต่งด้วยกระดาษสีและกระดาษแข็งเรียบร้อยแล้ว 1 กระปุกให้นักเรียนดูและถามว่า “นักเรียนคิดว่าสิ่งนี้คืออะไร” และ “นักเรียนคิดว่าสิ่งนี้มีประโยชน์หรือไม่”

3. ผู้นำกลุ่มนำขวดน้ำพลาสติกใสรูปทรงต่างๆ มาให้นักเรียนดูและถามว่า “ขวดพลาสติกแบบนี้ รูปร่างเหมือนอะไร”

4. ผู้นำกลุ่มชักชวนให้นักเรียนทำกระปุกออมสินจากขวดน้ำพลาสติกใส โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วให้นักเรียนออกมารับอุปกรณ์ในการทำกระปุกออมสินที่ละกลุ่ม ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกรูปทรงของขวดพลาสติกใสที่ตนเองชอบได้คนละ 1 ขวด
5. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันทำกระปุกออมสิน (เวลาประมาณ 15 นาที)
6. เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วให้นักเรียนแนะนำกระปุกออมสินของตนเองให้เพื่อนๆ ในกลุ่มดู (เวลาประมาณ 2 นาที)
7. จากนั้นผู้นำกลุ่มกล่าวชักชวนให้นักเรียนออมเงินในกระปุกออมสินของตนเองทุกวัน
8. ผู้นำกลุ่มเล่านิทานเรื่อง “การไม่ออมเงิน” ให้นักเรียนฟัง (เวลาประมาณ 10 นาที)
9. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนคิดว่าเป็นเพราะเหตุใดจึงออมเงินไม่ได้
 - 1.2 ถ้านักเรียนเป็นพอใจ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 1.3 ถ้านักเรียนเป็นพอใจ นักเรียนจะปฏิบัติตนเช่นนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 1.4 ถ้านักเรียนเป็นพี่พอดี นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 1.5 นักเรียนคิดว่าวิธีการออมเงินของพี่พอดีถูกต้องหรือไม่
 - 1.6 นักเรียนคิดว่าระหว่างพี่พอดีกับน้องพอใจใครออมเงินได้ถูกต้อง
 - 1.7 นักเรียนคิดว่าพอใจควรจะทำอย่างไร จึงจะสามารถออมเงินได้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนคิดว่าการออมเงินที่ถูกต้องมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร
 - 1.2 นักเรียนคิดว่าการออมเงินมีประโยชน์กับนักเรียนหรือไม่ อย่างไร
 - 1.3 นักเรียนคิดว่าการมีเงินออมเป็นของตนเองดีหรือไม่
 - 1.4 นักเรียนคิดว่าการมีเงินออมเป็นของตนเองได้อย่างไร
 - 1.5 นักเรียนจะออมเงินหรือไม่
 - 1.6 นักเรียนจะมีวิธีการออมเงินของตนเองอย่างไร
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ในเรื่องการรู้จักการออมเงินที่ถูกต้องและการมีเงินออมเป็นของตนเอง และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ
3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

นิทานเรื่อง การออมเงิน

ณ.บ้านหลังหนึ่งมีพี่น้องอยู่ 2 คนมี พี่พอดี้กับน้องพอใจ วันนี้วันเสาร์ทั้งสองพี่น้องไม่ต้องไปโรงเรียน ในทุกวันหยุดคุณพ่อมักชักชวนลูกๆ เล่นสนุกอยู่เสมอ แล้วในวันนี้...พ่อลูกจะทำอะไรกันนะ

เมื่อสองพี่น้องตื่นนอนและทานอาหารเช้าเสร็จแล้ว คุณพ่อจึงเรียกทั้งสองให้มาพร้อมกันที่หน้าบ้าน คุณพ่อกถามขึ้นว่า “ขวดพลาสติกแบบนี้รูปร่างเหมือนอะไร” ทั้งสองพี่น้องช่วยกันคิด “เครื่องบินครับ”, “แจกันครับ”, “ปลาอะ”, “รถบรรทุกครับ” สองพี่น้องช่วยกันตอบ คุณพ่อยิ้มอย่างพอใจ และกล่าวชมว่า “เก่งกันทุกคนเลย วันนี้เรามาทำกระปุกออมสินกันดีไหมลูก” เด็กๆ อยากทำกระปุกออมสิน จึงเริ่มลงมือและมีคุณพ่อคอยช่วยอยู่ใกล้ๆ

“ทำไมต้องทำกระปุกออมสินคะ” น้องพอใจถาม “ก็เอาไว้หยอดเงินที่เหลือจากค่าขนมสิลูก” คุณพ่อยังบอกต่ออีกว่า “จะได้เก็บไว้ใช้ตอนจำเป็นหรือใช้ซื้อของที่เรอยากได้มากเป็นพิเศษไงล่ะ” น้องพอใจได้ยินดังนั้นจึงรีบตะโกนออกมาว่า “ใช่แล้ว...พอใจอยากได้ตุ๊กตาพีหมีตัวใหญ่” น้องพอใจกล่าวอย่างตื่นเต้น แต่ทันใดนั้นสีหน้าของพอใจก็เปลี่ยนไป “แต่ว่าราคาของพีหมีตัวใหญ่แพงมาก ไม่มีทางที่พอใจจะเก็บเงินได้หรอกคะ” คุณพ่อจึงปลอบพอใจว่า “การออมเงินนั้นไม่ใช่รอออมแค่วันสองวันก็สำเร็จนะลูก การออมเงินที่ดีจะต้องมีความต่อเนื่อง มีวินัยและมีเป้าหมาย ถ้าพอใจอยากได้ตุ๊กตาพีหมีตัวใหญ่ ก็จะต้องออมเงินอย่างต่อเนื่อง ออมเงินทุกวันวันละเล็กละน้อย และจะต้องมีวินัย ซึ่งพอใจจะต้องเตือนตนเองไม่ให้นำเงินออมออกมาใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และสุดท้ายมีเป้าหมายการออมที่ชัดเจนซึ่งก็คือตุ๊กตาพีหมีตัวใหญ่ที่พอใจอยากได้นั่นเอง แต่พอใจจะต้องระลึกไว้เสมอว่าจะต้องมีเงินออมเหลือไว้ใช้ยามจำเป็นที่คาดไม่ถึง ในอนาคตเสมอ จึงต้องระวังไม่ให้เกิดการใช้เงินออมหมดภายในครั้งเดียวนะลูก” ทั้งสองพี่น้องพยักหน้าและตั้งใจทำกระปุกออมสินจนสำเร็จ ขณะที่สองพี่น้องกำลังชื่นชมผลงานของตนเอง คุณแม่ยังช่วยเริ่มต้นหยอดกระปุกออมสินให้ลูกๆ อีกด้วย นับตั้งแต่วันนั้นทั้งสองพี่น้องต่างออมเงินของตนเองโดยมีคุณพ่อและคุณแม่คอยให้กำลังใจ

พี่พอดี้มีเป้าหมายเอาไว้ว่าอยากได้จักรยานคันใหม่ พี่พอดี้จึงออมเงินของตนเองอย่างต่อเนื่องไม่ย่อท้อ ใช้เงินเท่าที่คุณพ่อให้ แล้วเหลือเท่าไรก็นำมาหยอดกระปุก ออมเงินวันละเล็กละน้อย อีกทั้งพี่พอดี้มีวินัยในตนเองอย่างมาก ไม่เอาเงินที่ออมไว้ไปซื้อของเล่นอย่างอื่น พี่พอดี้นึกถึงแต่จักรยานคันใหม่ที่ตนเองจะได้เป็นเจ้าของอย่างมีความสุข แตกต่างกับน้องพอใจที่ออมบ้างไม่ออมบ้าง บางครั้งนึกได้ก็หยอดเงินในกระปุกออมสิน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะลืม บางครั้งจะขอเงินคุณแม่เพื่อไปหยอดในกระปุกออมสิน แต่คุณแม่ไม่ให้และบอกพอใจว่านั่นไม่ใช่การออมที่ถูกต้อง ซึ่งพอใจไม่ค่อยจะพอใจเท่าไร พอใจจึงไปแอบขอคุณยาย ซึ่งคุณยายก็ให้มาจำนวนหนึ่ง พอใจจึงไปหยอดกระปุกออมสิน แต่ผ่านมาไม่นานพอใจเห็นโบว์ผูกผมสีสวยวางขายที่หน้าโรงเรียน พอใจจึงนำเงินที่ออมไว้มาซื้อโบว์ผูกผม ซึ่งเวลาใครเห็นก็ชมว่าพอใจสวย น่ารัก ในขณะที่พี่พอดี้ก็ตั้งใจออมเงินของตนเองต่อไป แต่น้องพอใจคงลืมนึกถึงตุ๊กตาพีหมีตัวใหญ่ที่อยากได้ในตอนแรกไปเสียแล้ว

เมื่อเวลาผ่านไปหลายเดือน พี่พ่อก็จึงนำเงินที่ตนเองออมไว้มานับดูและพบว่า มีจำนวนครบตามที่ต้องการและมีเงินเหลืออีกจำนวนหนึ่งด้วย พี่พ่อดีใจมากรีบไปบอกให้คุณพ่อพาไปซื้อจักรยานคันใหม่ คุณพ่อและคุณแม่ต่างดีใจที่พี่พ่อก็ทำสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ในขณะที่เดียวกันน้องพ่อก็เห็นพี่พ่อดีใจจักรยานคันใหม่ก็นึกได้ว่าตนเองอยากได้ตุ๊กตาทามิเช่นเดียวกัน จึงรีบไปที่กระปุกออมสินของตนเองและนับเงินที่ตนเองออมไว้พบว่า มีเงินอยู่ 20 บาท พี่พ่อก็เห็นดังนั้นก็รู้สึกผิดหวังและเสียใจที่ตัวเองไม่มีความต่อเนื่องในการออมเงิน อีกทั้งไม่มีวินัยในตนเองในการออมเงิน และลืมเป้าหมายที่ตนเองตั้งใจไว้ทำให้พี่พ่อก็ไม่มีตุ๊กตาทามิตัวใหญ่เหมือนพี่พ่อดีที่มีจักรยานคันใหม่

เมื่อคุณพ่อและพี่พ่อดีเห็นน้องพ่อดีผิดหวังและเสียใจจึงเข้ามาปลอบ และให้กำลังใจแก่น้องพ่อดีในการออมเงินครั้งใหม่ น้องพ่อดีก็ตั้งใจกับตัวเองไว้ว่า ออมเงินให้ได้ แต่น้องพ่อดีก็รู้สึกไม่มั่นใจในตนเองเพราะการออมเงินครั้งแรกนั้นไม่ประสบความสำเร็จ พี่พ่อดีจึงบอกน้องพ่อดีว่า “เอาอย่างนี้ซิ ทุกเช้าที่คุณพ่อให้เงินค่าขนมให้น้องพ่อดีแบ่งส่วนหนึ่งเอามาเป็นเงินออม แล้วนำมาหยอดกระปุกออมสินไว้ก่อน เพื่อน้องพ่อดีจะได้ใช้เงินที่เหลืออย่างสบายใจ” เมื่อน้องพ่อดียินดังนั้นก็ตอบตกลงและน้องพ่อดีก็ตั้งใจออมเงินมากขึ้น และรอคอยวันที่จะได้ตุ๊กตาทามิตัวใหญ่มาเป็นของตนเองอย่างมีความสุข

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 4

สิ่งที่พัฒนา ความมีเหตุผลด้านการใช้จ่ายเงิน

ชื่อกิจกรรม คุณค่าของเงิน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้จ่ายตามเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช้จ่ายตามแฟชั่น

แนวคิด

การใช้จ่ายเงิน หากไม่รู้จักใช้อย่างถูกต้องถูกวิธี ก็มีโอกาสมอดสิ้นไป ซึ่งความต้องการหรือความอยากนี้เป็นสาเหตุหลักในการใช้จ่ายเงิน ยิ่งมีความต้องการอยากได้สิ่งของต่างๆ มากเท่าไรเราก็ต้องพยายามหาเงินมาใช้จ่ายเพื่อให้ได้สิ่งของเหล่านั้นมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นจึงควรใช้เหตุผลในการเลือกทางเดินของเราเอง ไม่จำเป็นต้องตามกระแสแฟชั่น ไม่จำเป็นต้องแต่งตัวตามแฟชั่นหรือตามเทรนด์ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความสิ้นเปลือง อย่าเลียนแบบหรือเอาอย่างคนอื่น ๆ โดยเห็นใครมีอะไรก็อยากมีบ้าง ทั้งๆ ที่ตนเองไม่อยู่ในฐานะที่จะซื้อได้ หรือไม่จำเป็นต้องใช้ ต้องรู้จักคุณค่าของเงิน ต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจ การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าตามแฟชั่น ถ้ามากเกินไปโดยไม่รู้จักยับยั้งชั่งใจอาจจะทำให้ตนเองตกเป็นทาสของวัตถุได้

เทคนิคที่ใช้ สถานการณ์จำลอง

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ร่มของไบเฟิร์น”
2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ ร่มสีดำ 2 คันและร่มหลากหลายสีหลายรูปแบบ 3 คัน

สีหลายรูปแบบ 3 คัน

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่นเกม “แปลงร่าง” ดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนยืนเป็นวงกลม ผู้นำกลุ่มยืนตรงกลางวง เมื่อผู้นำกลุ่มบอกให้นักเรียน

ทำท่าอะไร ก็ให้นักเรียนทำท่าทางให้เหมือนสิ่งนั้น เช่น แปลงร่างเป็นต้นไม้ นักเรียนต้องทำท่าให้เหมือนต้นไม้, แปลงร่างเป็นผีเสื้อ นักเรียนต้องทำท่าให้เป็นผีเสื้อ แปลงร่างเป็นประตู แปลงร่างเป็นนาฬิกา เป็นต้น

- 1.2 ถ้าผู้นำกลุ่มให้นักเรียนแปลงร่างเป็นคู่ นักเรียนต้องจับคู่แล้วแปลงร่าง เช่น คนตกปลา นักเรียนต้องจับคู่แล้วคนหนึ่งแปลงร่างเป็นคนกำลังจับปลา และอีกคนหนึ่งแปลงร่างเป็นปลากำลังถูกจับ, แปลงร่างเป็นช้อนกับส้อม, แปลงร่างเป็นเด็กถือลูกโป่ง เป็นต้น

2. ผู้นำกลุ่มสนทนาร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับแพชชั่นต่างๆที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันของนักเรียนในโรงเรียน
3. ผู้นำกลุ่มขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติและผู้สังเกตการณ์
4. ผู้นำกลุ่มแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “รมของไบเฟิร์น” ให้อาสาสมัครอ่านและเตรียมตัวแสดง จัดสถานที่และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
5. นักเรียนเริ่มการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีผู้สังเกตการณ์และผู้ที่ไม่ได้แสดงตั้งใจดู (เวลาประมาณ 15-20 นาที)

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนเคยทำแบบไบเฟิร์นหรือไม่ (อาจจะไม่ใช่แต่เป็นสิ่งของอย่างอื่น)
 - 1.2 นักเรียนรู้สึกว่ไบเฟิร์นเป็นคนอย่างไร
 - 1.3 ถ้านักเรียนเป็นไบเฟิร์นเห็นเพื่อนๆ มีร่่มค่นใหม่ แล้วนักเรียนยังใช้ร่่มค่นเก่าอยู่ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร
 - 1.4 หลังจากคุณแม่ขอให้ไบเฟิร์นไปคิดตัดสินใจ ถ้านักเรียนเป็นไบเฟิร์นจะตัดสินใจอย่างไร
 - 1.5 นักเรียนเห็นด้วยกับการตัดสินใจของไบเฟิร์นหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 1.6 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้ นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 นักเรียนมีวิธีการตัดสินใจอย่างไรที่จะไม่ใช้จ่ายตามเพื่อนและไม่ใช้จ่ายตามแพชชั่น
 - 1.3 นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรบ้างในการไม่ใช้จ่ายตามเพื่อน
 - 1.4 นักเรียนมีเหตุผลอย่างไรบ้างในการไม่ใช้จ่ายตามแพชชั่น
 - 1.5 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้นี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ในเรื่องการไม่ใช้จ่ายตามเพื่อน การไม่ใช้จ่ายตามแพชชั่น และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ
3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ร่วมของไบเฟิร์น”

เนื่องจากวันนี้ฝนตกไบเฟิร์นกับพีตะวันจะต้องกางร่มเดินไปโรงเรียน ทั้งสองมีร่มสีดำคนละคันคุณแม่ซื้อให้ตั้งแต่ปีที่แล้ว สภาพค่อนข้างเก่าแล้วแต่ยังใช้ได้อยู่ เมื่อทั้งสองมาถึงโรงเรียนพีตะวันก็เดินแยกไปหากลุ่มเพื่อน ส่วนน้องไบเฟิร์นก็เดินไปเข้าห้องเรียน ในระหว่างนั้นไบเฟิร์นสังเกตเห็นว่าเพื่อนๆ ส่วนใหญ่ต่างถือร่มคันใหม่สีส้มสวยงาม มีรูปของนักร้องเกาหลีที่กำลังออกฉายทางโทรทัศน์ ดูทันสมัยขนาดก็กะทัดรัด ทำให้ไบเฟิร์นรู้สึกว่าร่มสีดำที่ตนเองถืออยู่นั้นเก่ามากกว่าเดิมร้อยเท่า ไบเฟิร์นจึงรีบเดินไปให้ถึงห้องเรียนให้เร็วที่สุดและเก็บร่มของตนเองให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

หลังเลิกเรียนวันนี้ฝนยังคงตกอยู่ ไบเฟิร์นเห็นเพื่อนๆ พวกกันถือร่มที่มีสีส้มสวยงาม ไบเฟิร์นรู้สึกอายร่มสีดำคันเก่าของตนเองจึงรอให้เพื่อนๆ ออกไปกันจนหมดก่อนแล้วตนเองจึงออกมาที่หลัง ไบเฟิร์นจึงตัดสินใจจะขอให้คุณแม่ซื้อร่มคันใหม่ให้ ระหว่างทางกลับบ้านไบเฟิร์นนึกถึงร่มคันใหม่อย่างมีความสุข

เมื่อไบเฟิร์นกลับถึงบ้าน เห็นคุณแม่กำลังเตรียมอาหารเย็น ไบเฟิร์นจึงรีบบอกคุณแม่ว่า “แม่ขาไบเฟิร์นอยากได้ร่มคันใหม่ค่ะ วันนี้ไบเฟิร์นเห็นเพื่อนๆ ถือร่มคันใหม่ไปโรงเรียน มีแต่ร่มสวยๆ ค่ะแม่ลายการ์ตูนก็ดีนะคะ ไบเฟิร์นเห็นเพื่อนถือกันเยอะเลยคะนะคะแม่ขา”

คุณแม่จึงบอกไบเฟิร์นว่า “แต่ร่มสีดำคันเก่าก็ยังใช้ได้ไม่ใช่หรือลูก ไบเฟิร์นจำได้ไหมในหลวงของเราได้พระราชทานแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียงมาให้พวกเราได้ปฏิบัติกัน ร่มสีดำคันเก่านั้นถึงแม้มันจะเก่าแต่ก็ยังใช้ประโยชน์ได้นะลูก แต่ถ้าไบเฟิร์นอยากได้ร่มคันใหม่ ไหนไบเฟิร์นลองบอกเหตุผลดีๆ ให้แม่ฟังซิว่าถ้าซื้อร่มคันใหม่แล้วจะเกิดประโยชน์กับไบเฟิร์นมากกว่าร่มคันเก่าได้ยังไงบ้าง”

ไบเฟิร์นอึกอัก นึกหาเหตุผลดีๆ ให้คุณแม่ไม่ได้ แต่ในที่สุดไบเฟิร์นก็ยืมและตัดสินใจบอกกับคุณแม่ว่า “ไบเฟิร์นตัดสินใจเลือกซื้อร่มคันเก่าค่ะ เพราะว่าร่มคันเก่ายังใช้ได้ แถมยังกว้างกว่าร่มของพวกเพื่อนๆ อีกค่ะ แล้วร่มใหม่ๆ ใช้ไปมันก็เก่าเหมือนๆ กัน ไบเฟิร์นคิดว่าให้คุณแม่เอาเงินไปซื้อของอย่างอื่นที่จำเป็นและมีประโยชน์ดีกว่าค่ะ”

ฉากโรงเรียน (ก่อนเข้าเรียน)

บทบาทของเพื่อนๆ(3 คน)

เพื่อนๆ ถือร่มคันใหม่ที่มีสีส้มสวยงาม มีลวดลายนักร้องวัยรุ่นเกาหลีที่ดูทันสมัย ขนาดก็กะทัดรัด เดินคุยกัน

บทบาทของพีตะวันกับน้องไบเฟิร์น

พีตะวันกับน้องไบเฟิร์นเดินทางร่วมไปโรงเรียน ทั้งสองมีร่มสีดำคนละคัน พอถึงโรงเรียนพีตะวันก็เดินแยกไปหากลุ่มเพื่อน ส่วนไบเฟิร์นสังเกตเห็นว่าเพื่อนๆ ส่วนใหญ่ต่างถือร่มคันใหม่ สีสด ดูทันสมัย ขนาดก็กะทัดรัด ทำให้ไบเฟิร์นรู้สึกว่าร่มสีดำที่ตนเองถืออยู่นั้นเก่ามากกว่าเดิมร้อยเท่า ไบเฟิร์นจึงรีบเดินไปให้ถึงห้องเรียนให้เร็วที่สุดและเก็บร่มของตนเองให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ฉากโรงเรียน (หลังเลิกเรียน)

บทบาทของเพื่อนๆ(3 คน)

เพื่อนๆ ถูกร่มคันใหม่ที่มีสีสนสวยงาม ดูทันสมัย ขนาดก็กะทัดรัด เดินคุยกัน

บทบาทของน้องไบเฟิร์น

ไบเฟิร์นรู้สึกอายร่มสีดำคันเก่าของตนเองจึงรอให้เพื่อนๆ ออกไปกันจนหมดก่อนแล้วตนเองจึงออกมาที่หลัง ไบเฟิร์นตัดสินใจจะขอเงินคุณแม่ซื้อร่มคันใหม่

ฉากที่บ้าน (ตอนเย็น)

บทบาทของคุณแม่

กำลังทำอาหารเย็น

บทบาทของน้องไบเฟิร์น

ไบเฟิร์นเห็นคุณแม่กำลังเตรียมอาหารเย็น จึงเดินไปบอกคุณแม่ว่า “แม่ขา ไบเฟิร์นอยากได้ร่มคันใหม่ค่ะ วันนี้ไบเฟิร์นเห็นเพื่อนๆ ถูกร่มคันใหม่ไปโรงเรียน มีแต่ร่มสวยๆค่ะแม่ ลายน่ารัก เกาหลีก็ดีนะค่ะ ไบเฟิร์นเห็นเพื่อนถือกันเยอะเลยค่ะ นะค่ะแม่ขา”

บทบาทของคุณแม่

คุณแม่บอกไบเฟิร์นว่า “แต่ร่มสีดำคันเก่าก็ยังใช้ได้ไม่ใช่เหรอลูก ไบเฟิร์นจำได้ไหมในหลวงของเราได้พระราชทานแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียงมาให้พวกเราได้ปฏิบัติกัน ร่มสีดำคันเก่านั้นถึงแม้มันจะเก่าแต่ก็ยังใช้ประโยชน์ได้นะลูก แต่ถ้าไบเฟิร์นอยากได้ร่มคันใหม่ ไหนไบเฟิร์นลองบอกเหตุผลดีๆ ให้แม่ฟังซิว่าถ้าซื้อร่มคันใหม่แล้วจะเกิดประโยชน์กับไบเฟิร์นมากกว่าร่มคันเก่าได้ยังไงบ้าง”

บทบาทของน้องไบเฟิร์น

ไบเฟิร์นอีกอึก นึกหาเหตุผลดีๆ ให้คุณแม่ไม่ได้ แต่ในที่สุดไบเฟิร์นก็ยิ้มและตัดสินใจบอกคุณแม่ว่า “ ไบเฟิร์นตัดสินใจเลือกซื้อร่มคันเก่าค่ะ เพราะว่าร่มคันเก่ายังใช้ได้ แถมยังกว้างกว่าร่มของพวกเพื่อนๆ อีกค่ะ แล้วร่มใหม่ๆ ใช้ไปมันก็เก่าเหมือนกัน ไบเฟิร์นคิดว่าให้คุณแม่เอาเงินไปซื้อของอย่างอื่นที่จำเป็นและมีประโยชน์ดีกว่าค่ะ”

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 5

สิ่งที่พัฒนา ความมีเหตุผลด้านการใช้จ่ายเงิน

ชื่อกิจกรรม ใช้จ่ายเงินเท่าที่จำเป็น

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนไม่ซื้อสิ่งของเกินฐานะ
2. เพื่อให้นักเรียนไม่ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีราคาแพงเพราะถูกชักชวนให้ซื้อ

แนวคิด

รู้จักใช้ รู้จักจ่ายในสิ่งที่ควรต้องใช้ ควรต้องจ่าย โดยใช้จ่ายตามกำลังเงินที่เรามีอยู่จริง อย่าใช้จ่ายเกินตัวจนเป็นสาเหตุทำให้ต้องมีหนี้สิน เราควรใช้จ่ายตามฐานะที่เราจะมีดีที่สุด ไม่จำเป็นต้องอยากมีอยากได้ตามคนอื่น เพราะความต้องการของคนเรามีไม่หยุดและไม่มีการสิ้นสุด เวลาที่จะใช้เงินก็ควรนึกถึงคุณค่าของเงินให้มาก และที่สำคัญควรใช้เงินตามความจำเป็น ดังนั้นเมื่อมีเงินจึงจำเป็นต้องรู้จักใช้ให้เหมาะสม อย่าซื้อสิ่งของโดยใช้อารมณ์ หรือความอยากได้เพียงชั่ววูบ ต้องรู้จักคิดก่อนซื้อ รู้จักพิจารณาและใช้เวลาไตร่ตรองให้มากขึ้น ว่าสิ่งที่เราต้องการนั้นมีความจำเป็นต่อเราหรือไม่อย่างไร เพื่อให้การใช้จ่ายของเรานั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง มีเหตุผล ทำให้เกิดประโยชน์และความสุขได้

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง เกม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “โทรศัพท์มือถือยี่ห้อไอโฟน”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่นเกม “รวมเงิน” ดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนยื่นเป็นวงกลม ผู้นำกลุ่มยืนตรงกลางวง ผู้นำกลุ่มบอกให้นักเรียนหญิงเป็นเงิน 1 บาท นักเรียนชาย 50 สตางค์
 - 1.2 เมื่อผู้นำกลุ่มบอกให้รวมเงินชน 2 บาท 50 สตางค์ หมายถึงให้รวมนักเรียนหญิง 2 คนและนักเรียนชาย 1 คน หรือรวมเงิน 2 บาท หมายถึงให้รวมนักเรียนชาย 4 คนก็ได้ เป็นต้น
2. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนว่า “ในฐานะที่เป็นนักเรียนอยู่ นักเรียนคิดว่าควรเลือกซื้อเลือกใช้สิ่งของอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับฐานะของนักเรียน

3. ผู้นำกลุ่มสุ่มนักเรียนขึ้นมา 1 คนให้เสนอชื่อสินค้าที่เหมาะสมกับฐานะที่เป็นนักเรียนหรือสินค้าที่ไม่เหมาะสมกับฐานะที่เป็นนักเรียนก็ได้ แล้วให้เพื่อนๆ ในกลุ่มช่วยกันตอบ จากนั้นให้นักเรียนคนที่เสนอชื่อสินค้าเลือกเพื่อนคนต่อไป แล้วทำต่อเนื่องจนเหมาะสมแก่เวลา (เวลาประมาณ 10 นาที)

4. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ผู้นำกลุ่มแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “โทรศัพท์มือถือ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใดประมาณจึงต้องการที่จะซื้อโทรศัพท์มือถือ

1.2 นักเรียนรู้สึกว่าเป็นคนอย่างไร

1.3 นักเรียนเห็นด้วยกับการตัดสินใจของประมาณหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.4 ถ้าอภิสิทธิ์ซื้อโทรศัพท์มือถือ นักเรียนคิดว่าอภิสิทธิ์ใช้สิ่งของเกินฐานะหรือไม่

เพราะอะไร

1.5 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

1.2 นักเรียนจะอย่างไรถ้าเจอบ้านขายมาเสนอสินค้าและบริการที่มีราคาแพง

1.3 ถ้านักเรียนเลือกใช้สิ่งของที่เกินฐานะความเป็นอยู่ของนักเรียน จะมีผลอย่างไร

1.4 ถ้านักเรียนตัดสินใจซื้อสินค้าที่มีราคาแพงตามคำชักชวน จะมีผลอย่างไร

1.5 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องนักเรียนไม่ใช้สิ่งของเกินฐานะ นักเรียนไม่ซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีราคาแพงเพราะถูกชักชวนให้ซื้อ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง

4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “โทรศัพท์มือถือยี่ห้อไอโฟน”

ประมาณกับอภิสิทธิ์เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ครอบครัวของประมาณมีฐานะยากจน แต่ก็ถือว่าไม่ได้ลำบากมากนัก เพราะได้ดำเนินชีวิตอยู่ตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ส่วนครอบครัวของอภิสิทธิ์มีฐานะร่ำรวย

วันหนึ่งในระหว่างที่ทั้งสองกำลังเดินทางกลับบ้าน ก็ได้พบว่ามีร้านขายโทรศัพท์มือถือเปิดใหม่และกำลังจัดรายการส่งเสริมการขายโดยประกาศลดราคาโทรศัพท์มือถือ หนึ่งในพนักงานขายเดินมาชวนทั้งสองให้เข้าไปดูสินค้าในร้าน เมื่อเข้าไปทั้งสองเห็นโทรศัพท์มือถือมากมาย หลายยี่ห้อ หลายแบบ และมีราคาที่แตกต่างกัน พนักงานขายถามว่า “ตอนนี้น้องมีโทรศัพท์มือถือใช้แล้วหรือยัง” ทั้งสองตอบว่า “ยังไม่มีครับ” พนักงานขายจึงบอกว่า “สมัยนี้ใครๆ ก็ใช้ไอโฟนกันหมดแล้วนะ” พร้อมทั้งชักชวนทั้งสองว่า “ลองดูรุ่นนี้ซิ ราคาถูกมากเนื่องจากฉลองเปิดร้านใหม่ เจ้าของร้านเลยลดราคากันสุดๆ ไม่มีที่ไหนขายถูกไปกว่านี้แล้วนะ ต้องรีบตัดสินใจ” ทั้งสองตอบว่า “ซื้อไม่ได้หรอกครับตอนนี้เพราะไม่มีเงิน” พนักงานขายจึงตอบว่า “ไม่เป็นไรลองดูไปก่อน ถ้าชอบยังไงก็พาคุณพ่อคุณแม่มาซื้อนะ สมัยนี้ไม่มีไอโฟนเซยแยะเลย”

เมื่อทั้งสองเดินออกมาจากร้าน อภิสิทธิ์พูดขึ้นว่า “ที่พี่เค้าพูดมาก็น่าสนใจนะประมาณ เรายังคิดว่าน่าจะจะมีโทรศัพท์มือถือไว้ใช้สักเครื่อง” ประมาณตอบว่า “อืม...แต่ขนาดทางร้านลดราคาแล้วยังมีราคาแพงอยู่เลย อภิสิทธิ์ตอบว่า “แต่เราเห็นบางรุ่นก็ราคาไม่แพงเกินไปนะแต่ดูแล้วไม่ค่อยสวยแถมยังเล่นเกมไม่ได้ เราเห็นบางคนใช้โทรศัพท์เล่นเกม แถมบางรุ่นก็ถ่ายรูปได้ด้วย น่าสนุกดีนะ” ประมาณได้ยั้งตั้งนั้นก็ตอบว่า “งั้นวันหยุดนี้เราสองคนพาคุณพ่อคุณแม่มาดูโทรศัพท์กันดีไหม” อภิสิทธิ์ตอบว่า “ตกลง”

เมื่อประมาณกลับถึงบ้านจึงเล่าเรื่องโทรศัพท์มือถือยี่ห้อไอโฟนที่กำลังลดราคาให้คุณพ่อคุณแม่ฟัง คุณพ่อจึงถามประมาณอย่างอารมณ์ดีว่า “ลูกเห็นว่าไอโฟนมีความจำเป็นกับลูกไหม แล้วลูกคิดว่าไอโฟนมีความสำคัญกับลูกแค่ไหน จริงอยู่ที่พนักงานขายอาจจะพูดจาใช้เหตุผลของเขาชักชวนลูกต่างๆ นานา แต่ลูกก็ต้องพิจารณา ตัดสินใจด้วยเหตุผลของลูกเองนะว่า จริงๆ แล้วลูกต้องการที่จะใช้โทรศัพท์มือถือหรือว่าลูกแค่อยากได้ไอโฟน” ประมาณนั่งคิดอยู่นานจึงตอบว่า “จริงๆ แล้วผมเองก็คิดว่าไอโฟนไม่มีความจำเป็นมากนัก ถ้ามีฐานะเร่งด่วนผมใช้โทรศัพท์สาธารณะก็ได้ ถ้าจะคุยกับเพื่อนก็ใช้โทรศัพท์บ้านก็ได้ อีกร้อยอย่างถ้าผมมีไอโฟนก็ต้องคอยระวังไม่ให้ถูกลักขโมยอีก ถ้าอย่างนั้นผมไม่ต้องการไอโฟนแล้วครับ”

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 6

สิ่งที่พัฒนา ความมีเหตุผลด้านการใช้จ่ายเงิน

ชื่อกิจกรรม ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนซื้อสินค้าเพราะมีประโยชน์มากกว่าถูกใจ
2. เพื่อให้นักเรียนซื้อสินค้าเพราะความจำเป็นมากกว่าอยากได้ของแถม

แนวคิด

การซื้อ 1 แกรม 1 หรือการเสนอขายสินค้าที่มีของแถมเป็นวิธีกระตุ้นให้ซื้อสินค้าได้อย่างหนึ่ง แต่ของแถมที่ได้นั้นอาจไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อะไรและไม่ได้มีความจำเป็นอะไร บางครั้งของแถมอาจเป็นสินค้าที่ตกชั้นหรือเป็นสินค้าที่ขายไม่ค่อยดี ทางที่ดีที่สุดคือต้องพิจารณา ตัดสินใจให้ดีว่าสินค้าที่มีของแถมนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด และเป็นประโยชน์ต่อเราหรือไม่ ก่อนซื้อจึงต้องเปรียบเทียบราคาของสินค้าก่อนเสมอ หรือหลายครั้งที่ซื้อสินค้าเพราะความถูกใจจากหีบห่อภายนอก แต่พอนำมาใช้งานจริงก็สร้างความผิดหวังให้กับตนเองไม่น้อย ดังนั้น การพิจารณาตัดสินใจใช้เงินของตนเองที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดของแต่ละคน ด้วยการซื้อสินค้าต่างๆ ที่มีประโยชน์และมีคุณค่ามากกว่าการตัดสินใจซื้อสินค้าเพราะถูกใจอยากได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวสินค้าหรือของแถมที่มากับตัวสินค้า ควรจะต้องประเมินความต้องการและความจำเป็นก่อนการใช้จ่ายเงิน เพื่อให้การใช้จ่ายเงินของตนเองนั้นเป็นไปอย่างมีคุณค่าทำให้เกิดประโยชน์และความสุขได้

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง เกม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า”
2. แผนภาพรายการสินค้าต่างๆพร้อมราคาประกอบที่สินค้าชัดเจน (จัดให้มีทั้งสินค้าที่มีราคาแพงและไม่แพง, มีของแถมและไม่มีของแถม, มีความจำเป็นกับนักเรียนและไม่มีความจำเป็นเป็นต้น)
3. ใบงานใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนทุกคนยื่นเป็นวงกลม จากนั้นอธิบายว่า ถ้าผู้นำกลุ่มเรียกชื่อใครพร้อมกับโยนลูกบอลไปให้ นักเรียนคนนั้นต้องรับอย่างรวดเร็ว และเรียกชื่อเพื่อนคนอื่นพร้อมกับโยนลูกบอลไปให้เพื่อนคนนั้นทันที แต่ถ้ามีใครทำลูกบอลหล่น หรือสะดุดเพื่อนก็ชื่อเพื่อนนานเกินไป จะต้องเริ่มเล่นใหม่

2. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ตัวแทนกลุ่มออกมาจับแผ่นภาพรายการสินค้า 1 แผ่น และไปงานใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า 1 แผ่น

3. ผู้นำกลุ่มจะกำหนดให้นักเรียนทุกกลุ่มมีเงินอยู่จำนวนหนึ่งที่เท่ากัน และให้แต่ละกลุ่มตัดสินใจว่าจะใช้เงินที่มีอยู่ซื้อสินค้าตามแผ่นภาพรายการสินค้านั้นหรือไม่ พร้อมให้เหตุผลบันทึกในตาราง

4. เมื่อหมดเวลาให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าชั้น รวมทั้งบอกเหตุผลที่ซื้อหรือไม่ซื้อสินค้านั้นๆ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน (รวมเวลาประมาณ 10 นาที)

5. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเรื่องการใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า

6. ผู้นำกลุ่มแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนคิดว่า เพราะเหตุใดพรทิวจึงใช้เงินที่ตัวเองสะสมมาจนหมด

1.2 นักเรียนเคยมีประสบการณ์ซื้อสินค้าเพื่อต้องการของแถมเหมือนพรทิวหรือไม่

อย่างไร

1.3 ถ้านักเรียนเป็นคุณแม่ของพรทิว หลังจากทราบเรื่องทั้งหมด นักเรียนจะตัดสินใจทำอะไร

1.4 ถ้านักเรียนเป็นพรทิว นักเรียนจะเลือกทำอะไร

1.5 นักเรียนคิดว่าการใช้จ่ายเงินของพรทิว สมเหตุสมผลหรือไม่ อย่างไร

1.6 นักเรียนมีความรู้สึกรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้ให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

1.2 นักเรียนมีวิธีการอย่างไรที่จะใช้จ่ายเงินของตนเองอย่างคุ้มค่า

1.3 นักเรียนคิดว่าการไม่ซื้อสินค้าเพราะถูกใจมากกว่าเห็นคุณค่า จะเกิดประโยชน์กับนักเรียนอย่างไรบ้าง

1.4 ผลที่ตามมาจากการซื้อสินค้าเพราะอยากได้ของแถมจะเป็นอย่างไร

1.5 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการไม่ซื้อสินค้าเพราะถูกใจมากกว่าเห็นคุณค่าและการไม่ซื้อสินค้าเพราะอยากได้ของแถม และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง

4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า”

หลังจากเก็บเงินออมได้ 1,000 บาท พรทิตย์ต้องการที่จะนำเงินไปฝากธนาคาร เนื่องจากธนาคารอยู่ใกล้บ้านมาก คุณแม่จึงอนุญาตให้พรทิตย์เดินไปฝากเงินเองได้ และสัญญาว่าถ้าพรทิตย์ฝากเงินเรียบร้อยจะพาพรทิตย์ไปซื้อกระเป๋านักเรียนใบใหม่ เนื่องจากใบเก่านั้นขาดเป็นรูแล้ว พรทิตย์ดีใจมากจึงรีบเดินไปธนาคารโดยทันที แต่ในระหว่างทางนั้นพบว่ามียี่ห้อร้านค้าต่างๆ ได้นำสินค้ามาลดราคากันมากมาย พรทิตย์เห็นดังนั้นจึงคิดว่า ไหนๆ ก็เป็นทางผ่านไปธนาคาร แวะดูสินค้าหน่อยเดี๋ยวคงไม่เสียเวลามาก คิดได้ดังนั้นพรทิตย์จึงเดินดูสินค้าต่างๆ ที่นำมาวางขายอย่างเพลิดเพลิน มีทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้าเครื่องใช้ต่างๆ โดยสินค้ามีป้ายบอกลดราคาอยู่ทั่วไป พรทิตย์สะดุดตานาฬิกาข้อมือสีชมพูเรือนหนึ่ง ซึ่งพรทิตย์ชอบมากเมื่อดูราคาแล้วพบว่าไม่แพงมาก เจ้าของร้านบอกว่าลดราคาเหลือครึ่งหนึ่งจากราคาเดิม แต่พรทิตย์นั้นมึนนาฬิกาเป็นของตนเองอยู่แล้ว ซึ่งคุณแม่เพิ่งจะซื้อให้พรทิตย์เดือนที่แล้ว แต่พรทิตย์กลับคิดว่าเรามีเงินนี้หาราคาแค่นี้ไม่เป็นไรหรอก พรทิตย์จึงตัดสินใจซื้อนาฬิกา หลังจากนั้นเมื่อเดินไปอีกหน่อย พรทิตย์เห็นโคมไฟตั้งโต๊ะขนาดเล็กมีป้ายบอกซื้อหนึ่งแถมซีดีเพลงเกาหลี พรทิตย์ไม่อยากจะโคมไฟเพราะที่บ้านมีแล้ว แต่พรทิตย์อยากได้ซีดีเพลงเกาหลี พรทิตย์จึงตัดสินใจซื้อทันทีโดยไม่ลังเล เดินมาอีกหน่อยพรทิตย์เห็นสร้อยข้อมือร้อยลูกปัดสีสนสวยงาม พรทิตย์จึงรีบซื้อทันทีและสวมใส่ข้อมือของตนเอง ทันใดนั้นพรทิตย์มองเห็นป้ายบอกว่าซื้อปากกา 2 โหลแถมปากกามหัศจรรย์มีสีสีในแท่งเดียว พรทิตย์ก็ตัดสินใจซื้ออีกทั้งๆ ที่พรทิตย์ก็มีปากกาใช้อยู่แล้ว พรทิตย์เดินมาจนใกล้ถึงธนาคาร พรทิตย์เห็นป้ายบอกว่าซื้อลูกอม 3 แพ็คๆ ละ 120 เม็ด แถมที่คาดผมแบบมีไฟกระพริบ 1 อัน พรทิตย์เห็นดังนั้นก็ตั้งใจรีบซื้อเพราะอยากได้ที่คาดผมมานานแล้ว ในที่สุดพรทิตย์มาถึงหน้าธนาคารพรทิตย์รู้สึกหิวน้ำมากจึงเดินไปซื้อน้ำเมื่อพรทิตย์ก้มลงหยิบเงินในกระเป๋าก็ตกใจมาก เมื่อไม่มีเงินเหลืออยู่ในกระเป๋ายเลย พรทิตย์ทั้งหิวน้ำทั้งตกใจ ไม่รู้จะทำอย่างไร เพราะมาถึงธนาคารแต่ไม่มีเงินไปฝาก

เมื่อพรทิตย์กลับถึงบ้านพร้อมกับสิ่งของที่ซื้อมากมาย คุณแม่เห็นดังนั้นจึงถามพรทิตย์ว่าเกิดอะไรขึ้น พอคุณแม่ทราบเรื่องทั้งหมดจึงบอกพรทิตย์ว่า ในเมื่อพรทิตย์ไปฝากเงินที่ธนาคารไม่ได้เพราะว่าพรทิตย์นำเงินไปซื้อสิ่งของต่างๆ เพราะพรทิตย์ถูกใจสิ่งของเหล่านั้นมากกว่าเห็นคุณค่า และซื้อสิ่งของที่ไม่จำเป็นต่างๆ เพราะพรทิตย์อยากได้ของแถม ดังนั้นแม่จะไม่ซื้อกระเป๋านักเรียนใบใหม่ให้จนกว่าพรทิตย์จะเก็บเงินได้ใหม่และนำไปฝากธนาคารได้อีกครั้งหนึ่ง

ใบงาน
ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่า

ให้นักเรียนดูภาพและตัดสินใจใช้เงินที่มีอยู่ในการซื้อหรือไม่ซื้อสินค้า พร้อมให้เหตุผล

จำนวนเงินที่มี.....บาท

ภาพสินค้า	ราคา	ซื้อ	ไม่ซื้อ	เหตุผลที่ตัดสินใจ
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				
20.				

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 7

สิ่งที่พัฒนา ความพอประมาณด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม การใช้เหตุผลในดำรงชีวิต

จุดมุ่งหมาย

1. เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธ นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสงบนิ่งได้ แม้ในขณะที่อารมณ์หงุดหงิด

แนวคิด

ความโกรธเป็นอารมณ์พื้นฐานที่เกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไป ความโกรธนั้นจะส่งผลเสียทั้งต่อร่างกายและจิตใจ การเก็บกดอารมณ์โกรธไว้นานและสะสมมากขึ้นทำให้จิตใจอ่อนล้า แสดงออกเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวหรือเป็นความเจ็บป่วยทางร่างกายที่รุนแรง ดังนั้นการแสดงความรู้สึกโกรธของตนเองออกมา ก็ควรจะเป็นไปในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้และไม่เป็นอันตรายต่อตนเองหรือผู้อื่น ควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองไม่ให้มีมากเกินไปจนทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนเมื่อรู้สึกโกรธ ให้ยอมรับว่าตนเองโกรธ หาสาเหตุของความโกรธโดยไม่เข้าข้างตนเอง หรือตำหนิตัวเองจนเกินเหตุ จากนั้นจึงตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลแล้วปฏิบัติตามนั้น สิ่งที่ไม่ควรทำขณะที่กำลังโกรธคือการกล่าวหาผู้อื่น ตะโกนด่าทอ การทำร้ายตนเอง ทำร้ายผู้อื่น หรือการทำลายทรัพย์สิน

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อมีอารมณ์โกรธ”
2. ใบความรู้เรื่อง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน ส่วนนักเรียนที่เหลืออีก 4 คนให้ออกมาเป็นผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม
2. ผู้นำกลุ่มอธิบายกติกาของ “เกมพันหน้า” ว่านักเรียนทั้งสองกลุ่มจะต้องคอยสังเกตว่าผู้ช่วยผู้นำกลุ่มจะแสดงอารมณ์อะไรทางสีหน้า (ประกอบด้วยอารมณ์โกรธ ดีใจ เสียใจ กลัว เบื่อหน่ายกังวล ตื่นเต้น เป็นต้น) เมื่อทราบแล้วให้รีบยกมือตอบกลุ่มไหนตอบถูกมากที่สุดเป็นกลุ่มที่ชนะ
3. จากนั้นผู้นำกลุ่มจึงนัดแนะกับผู้ช่วยผู้นำกลุ่มว่า ให้ออกไปแสดงอารมณ์ทางสีหน้าที่ละคนโดยห้ามพูดและแสดงท่าทางอะไร (ผู้นำกลุ่มอาจจะบอกอารมณ์ต่างๆ ให้ผู้ช่วยผู้นำกลุ่มแสดง หรือผู้ช่วยผู้นำกลุ่มคิดเองก็ได้)

4. เมื่อเหมาะสมกับเวลา ผู้นำกลุ่มสรุปคะแนนและให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้ตนเอง (เวลาประมาณ 10 นาที)

5. ผู้นำกลุ่มถามนักเรียนว่า ใครเคยแสดงอารมณ์โกรธเพื่อนบ้าง นักเรียนโกรธเพื่อนเพราะอะไร และนักเรียนแสดงออกอย่างไรเมื่อนักเรียนมีอารมณ์โกรธ

6. ผู้นำกลุ่มแจกใบความรู้เรื่องการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้นักเรียนทุกคนอ่าน และให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมอารมณ์ของตนเอง

7. ผู้นำกลุ่มขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติและผู้สังเกตการณ์ จากนั้นผู้นำกลุ่มแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อมีอารมณ์โกรธ” ให้อาสาสมัครอ่านและเตรียมตัวแสดง จัดสถานที่และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

8. นักเรียนเริ่มการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีผู้สังเกตการณ์และผู้ที่ไม่ได้แสดงตั้งใจดู (เวลาประมาณ 15-20 นาที)

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนรู้สึกว่าเป็นคนอย่างไร
 - 1.2 ถ้านักเรียนเป็นเซอร์รี่ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 1.3 นักเรียนเห็นด้วยกับวิธีการของคุณครูในการควบคุมอารมณ์ของเซอร์รี่หรือไม่อย่างไร
 - 1.4 อารมณ์โกรธของเซอร์รี่ทำให้เซอร์รี่และเพื่อนๆ ได้รับความเดือดร้อนอย่างไร
 - 1.5 นักเรียนคิดว่าเซอร์รี่ทำผิดหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 1.6 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 ถ้านักเรียนถูกเพื่อนล้อหรือถูกข่มขู่ โทษนักเรียนรู้สึกไม่พอใจ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 1.3 นักเรียนมีวิธีการที่จะควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองอย่างไรบ้าง
 - 1.4 นักเรียนควรจะแสดงอารมณ์โกรธของตนเองอย่างไร ที่จะเป็นไปในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้และไม่ทำให้ตนเองหรือผู้อื่นเดือดร้อน
 - 1.5 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการควบคุมอารมณ์ของตนเอง เมื่อนักเรียนรู้สึกโกรธหรือถูกเพื่อนข่มขู่ โทษ การรู้จักสงบนิ่งในขณะที่อารมณ์หงุดหงิด และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติได้

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
 4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
 5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป
- ขั้นการประเมินผล**

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “เมื่อมีอารมณ์โกรธ”

เชอร์รี่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วันนี้เป็นวันเปิดเทอมวันแรก เชอร์รี่รู้สึกตื่นเต้นที่ได้เจอเพื่อนใหม่ เมื่อเชอร์รี่เข้าไปในห้องเรียนพบว่า มีเพื่อนๆ มานั่งกันในห้องกันเยอะแล้ว เนื่องจากเชอร์รี่มีรูปร่างอ้วนและมีผิวสีคล้ำ ทำให้เชอร์รี่รู้สึกเขินอายเล็กน้อย เมื่อเชอร์รี่สังเกตเห็นว่าในห้องเรียนของเธอนั้นไม่มีเพื่อนนักเรียนคนใดมีรูปร่างอ้วนเหมือนเชอร์รี่

เมื่อเริ่มเรียนวิชาแรกครูประจำชั้นให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน เมื่อถึงคราวของเชอร์รี่ออกไปแนะนำตัวเพื่อนพากลุ่มกันหัวเราะท่าทางงุ่มง่ามของเชอร์รี่ ทำให้เชอร์รี่รู้สึกหงุดหงิดและไม่พอใจ และเมื่อถึงเวลาที่คุณครูให้นักเรียนจับกลุ่มกันทำงาน ก็ไม่มีใครยอมจับกลุ่มกับเชอร์รี่และล้อเลียนเชอร์รี่ว่า “อ้วน ดำ” เมื่อคุณครูเห็นดังนั้นจึงปรามว่า “ล้อเลียนเพื่อนอย่างนี้ไม่ดีเลยนะ” จากนั้นคุณครูจึงจับกลุ่มให้เชอร์รี่แต่เพื่อนๆ ก็ยังคงหัวเราะขบขันเชอร์รี่อยู่ตลอดเวลา ทำให้ตอนนี้เชอร์รี่รู้สึกโกรธขึ้นมาแล้ว

เมื่อถึงเวลาเลิกเรียนเชอร์รี่กำลังทานขนมอยู่ ก็มีเพื่อนๆ มาล้อว่า “อ้วน ดำ” คราวนี้มีเพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องพากันล้อเลียนเชอร์รี่ เชอร์รี่โกรธมากจนตัวสั่นแต่ไม่รู้จะทำอย่างไร เชอร์รี่เลยร้องไห้ออกมา และขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อนๆ อีกทั้งตะโกนด่าทอเพื่อนๆ จนเพื่อนๆ วิ่งหนีไปและไปฟ้องคุณครูทำให้คุณครูต้องนำเชอร์รี่เข้ามาในห้องและให้เชอร์รี่สงบสติอารมณ์เสียก่อน จากนั้นคุณครูจึงบอกเชอร์รี่ว่า “สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดก็คือเชอร์รี่ควรควบคุมตนเองให้ได้แม้จะถูกเพื่อนยั่วโมโห ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ได้ เชอร์รี่ต้องมีความมั่นใจในตนเอง เชอร์รี่ลองมองหาสิ่งที่ตัวเองทำได้ที่ดีที่สุดก่อน อย่ามัวแต่โมโหเพราะเพื่อนล้อ เพราะเพื่อนๆ ก็ยังอยากแกล้งและล้อเรา แต่ถ้าเชอร์รี่พยายามทำในสิ่งที่เราทำได้ดี และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ก็จะทำให้เพื่อนๆ เลิกสนใจ และหันมาสนใจความสามารถของเราแทนนะจ๊ะ เชอร์รี่คิดว่ายังไง”

ฉากโรงเรียน (ก่อนเข้าเรียน)

บทบาทของเชอร์รี่

เชอร์รี่รู้สึกตื่นเต้นที่จะได้เจอเพื่อนใหม่ เมื่อเชอร์รี่เข้าไปในห้องเรียนพบว่า มีเพื่อนๆ มานั่งกันในห้องกันเยอะแล้ว เชอร์รี่รู้สึกเขินอายเล็กน้อย เมื่อเชอร์รี่สังเกตเห็นว่าในห้องเรียนไม่มีใครมีรูปร่างอ้วนเหมือนเชอร์รี่

บทบาทของเพื่อนๆ

เพื่อนๆ ในห้องต่างพากันจ้องมองเชอร์รี่ และซุบซิบนินทา บ้างก็หัวเราะเยาะเชอร์รี่

จากโรงเรียน (ในห้องเรียน)

บทบาทของคุณครู

ครูให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน และคอยปรามนักเรียนเมื่อมีการล้อเลียนกันในห้องเรียน

บทบาทของเซอริ่

เซอริ่ออกไปแนะนำตัวด้วยท่าทางไม่มั่นใจ และเขินอาย (เดินออกไปหน้าชั้นแบบคนอ้วนอ้วน) เมื่อโดนเพื่อนๆ หัวเราะจึงรู้สึกหงุดหงิดและไม่พอใจ และเมื่อถึงเวลาที่คุณครูให้นักเรียนจับกลุ่มกันทำงาน เซอริ่ก็ต้องนั่งอยู่คนเดียว ตอนนี่เซอริ่มีความรู้สึกไม่มั่นใจและรู้สึกโกรธขึ้นมาแล้ว

บทบาทของเพื่อนๆ

เพื่อนๆ พากันหัวเราะท่าทางงุ่มง่ามของเซอริ่ และล้อเลียนเซอริ่ว่า “อ้วน ดำ”

จากโรงเรียน (หลังเลิกเรียน)

บทบาทของเซอริ่

เซอริ่กำลังทานขนมอยู่ ก็มีเพื่อนๆ มาล้อว่า “อ้วน ดำ” คราวนี้มีเพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องพากันล้อเลียนเซอริ่ เซอริ่โกรธมากจนตัวสั่น เซอริ่เลยร้องไห้ออกมา และขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อนๆ อีกทั้งตะโกนด่าทอเพื่อนๆ อย่างรุนแรง

บทบาทของเพื่อนๆ

เพื่อนๆ มาล้อเซอริ่ว่า “อ้วน ดำ” รวมถึงเพื่อนรุ่นพี่และรุ่นน้องต่างพากันล้อเลียนเซอริ่อย่างสนุกสนาน เมื่อเซอริ่โกรธและขว้างปาสิ่งของใส่เพื่อนๆ อีกทั้งตะโกนด่าทอเพื่อนๆ อย่างรุนแรงเพื่อนๆ ต่างทำท่าหลบหลีกสิ่งของที่เซอริ่ขว้างและตกใจกับอารมณ์ของเซอริ่ จึงวิ่งหนีไปและไปฟ้องคุณครู

บทบาทของคุณครู

คุณครูนำเซอริ่เข้ามาในห้อง และให้เซอริ่สงบสติอารมณ์เสียก่อน จากนั้นคุณครูจึงบอกเซอริ่ว่า “สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดก็คือ เซอริ่ควรควบคุมตนเองให้ได้แม้จะถูกเพื่อนยั่วโมโห ต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ได้ เซอริ่ต้องมีความมั่นใจในตนเอง เซอริ่ลองมองหาสิ่งที่ตัวเองทำได้ดีที่สุดก่อน อย่ามัวแต่โมโหเพราะเพื่อนล้อ เพราะเพื่อนๆ ก็ยิ่งอยากแกล้งและล้อเรา แต่ถ้าเซอริ่พยายามทำในสิ่งที่เราทำได้ดี และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ก็จะทำให้เพื่อนๆ เลิกสนใจและหันมาสนใจความสามารถของเราแทนนะจ๊ะ”

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 8

สิ่งที่พัฒนา ความพอประมาณด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม ความรุนแรงไม่ใช่วิถีแก้ปัญหา

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา
2. เพื่อให้นักเรียนไม่ใช่กำลัง หรือไม่พอใจ

แนวคิด

อารมณ์และการใช้ความรุนแรงนั้นมีอยู่ในตัวเราทุกคน การใช้อารมณ์หรือการใช้กำลังเพื่อเอาชนะเมื่อถูกขัดใจ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ เนื่องจากคนเรานั้นมีความเชื่อ และความคิดที่แตกต่างกันไป ดังนั้นความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ควรเลือกที่จะจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง กระบวนการสันติวิธีเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขความรุนแรงและความขัดแย้งให้หมดไป เป็นการปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้อง เป็นแนวปฏิบัติที่ให้ลดละความรุนแรง มีการเบียดเบียนกันให้น้อยลงมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เป็นวิธีการที่ช่วยระงับความรุนแรงนั้นได้โดยไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

เทคนิคที่ใช้ บทบาทสมมติ

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ปัญหาความรุนแรง”
2. ภาพที่แสดงถึงความขัดแย้ง จำนวน 4 ภาพ

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มกลุ่มละ 4 คน และให้นักเรียนยืนเป็นวงกลม 3 วงมีระยะห่างภายในวงพอสมควร จากนั้นผู้นำกลุ่มอธิบายว่า

- 1.1 ผู้นำกลุ่มวางตะกร้าขนาดเล็กไว้ตรงกลางวงของทุกกลุ่ม
- 1.2 ผู้นำกลุ่มแจกลูกบิงปองให้นักเรียนคนละ 3 ลูก
- 1.3 เมื่อผู้นำกลุ่มให้สัญญาณให้นักเรียนทุกคนผลัดกันโยนลูกบิงปองให้ลงตะกร้า
- 1.4 ลูกบิงปองที่ไม่ลงตะกร้านักเรียนไม่ต้องวิ่งไปเก็บให้นักเรียนรีบโยนลูกต่อไปทันที
- 1.5 เมื่อหมดเวลาผู้นำกลุ่มให้สัญญาณอีกครั้ง และทำการนับคะแนนลูกบิงปองใน

ตะกร้า

- 1.6 ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนปรบมือให้กลุ่มที่ชนะ และมอบของรางวัล

2. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามกับนักเรียน
 - 2.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อโยนลูกบอลไม่ลงตะกร้า
 - 2.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนในกลุ่มโยนลูกบอลไม่ลงตะกร้า
3. ผู้นำกลุ่มร่วมพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องการใช้กำลังเวลาที่มีอารมณ์ การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การขาดความยับยั้งชั่งใจ แล้วทำให้เกิดผลเสียตามมา
4. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนดูภาพความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้น แล้วผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียน
 - 4.1 นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้บ้าง (เห็นคนทะเลาะกัน, มีคนใช้กำลังต่อสู้ เป็นต้น)
 - 4.2 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพเหล่านี้
 - 4.3 นักเรียนคิดว่าความขัดแย้งเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะเหตุใด
5. ผู้นำกลุ่มขออาสาสมัครเพื่อแสดงบทบาทสมมติและผู้สังเกตการณ์ จากนั้นผู้นำกลุ่มแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง "ปัญหาความรุนแรง" ให้อาสาสมัครอ่านและเตรียมตัวแสดง จัดสถานที่และอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
6. นักเรียนเริ่มการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีผู้สังเกตการณ์และผู้ที่ไม่ได้แสดงตั้งใจดู (เวลาประมาณ 15-20 นาที)

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้
 - 1.2 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนร่วมกลุ่มกับต้นเอก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรเมื่อต้นเอกจะไม่ช่วย
 - 1.3 นักเรียนคิดว่าวิธีการแก้ปัญหของต้นเอก ถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 1.4 ถ้านักเรียนเป็นต้นเอก นักเรียนจะแก้ปัญหานี้อย่างไร
 - 1.5 ถ้านักเรียนเป็นเก่ง นักเรียนจะทำอย่างไร

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้ นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรบ้างในการแก้ไขปัญหแทนการใช้กำลัง
 - 1.3 ถ้าเพื่อนของนักเรียนเข้ามาใช้กำลังกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 1.4 นักเรียนคิดว่าการไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญห จะเกิดผลอย่างไร
 - 1.5 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการปฏิเสธที่จะใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การไม่ใช้กำลังเมื่อไม่พอใจ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง “ปัญหาความรุนแรง”

ใกล้ถึงวันประกวดห้องเรียนดีเด่น นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกห้องต่างก็ตื่นเต้นที่จะทำความสะอาดและตกแต่งห้องเรียนให้ดูสะอาดและมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี ห้องเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากปีที่แล้วห้องมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 ได้รับรางวัลห้องเรียนดีเด่นปีนี้อยู่ในฐานะที่ต้องรักษาตำแหน่งเอาไว้ให้ได้

หัวหน้าห้องจึงแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มเพื่อแบ่งงานกันทำกลุ่มแรกทำหน้าที่เกี่ยวกับความสะอาดทั้งหมด และอีกกลุ่มทำหน้าที่จัดตกแต่งห้องเรียน โดยครั้งแรกหัวหน้าห้องขออาสาสมัครแต่เมื่อตกลงกันไม่ได้หัวหน้าห้องจึงใช้วิธีการจับสลาก เมื่อแบ่งกลุ่มได้แล้วปรากฏว่าต้นเอกจับได้กลุ่มที่ต้องทำความสะอาดห้องแต่ต้นเอกไม่ชอบแต่ไม่รู้จะทำอย่างไรได้

ภายในกลุ่มที่ต้องทำความสะอาดต่างตกลงกันว่าจะมาช่วยกันทำความสะอาดกันในวันเสาร์ที่จะถึงนี้เนื่องจากวันจันทร์เป็นวันประกวด ทุกคนต่างตกลงที่จะมาช่วยกัน ยกเว้นต้นเอก ต้นเอกบอกว่า “ในวันเสาร์นี้เราไม่ว่าง เราจะต้องไปธุระกับคุณพ่อคุณแม่” เก่งจึงพูดขึ้นว่า “ต้นเอกนี้เป็นงานส่วนรวมนะ นายอย่าเห็นแก่ตัวนักซิ” ต้นเอกได้ยินดังนั้นจึงโกรธมากและเดินตรงไปหาเก่งแล้วพูดว่า “ใครจะมาทำเองเถอะ เราไม่มาด้วยหรอก งานแบบนี้เราไม่เอาด้วยหรอก” เมื่อพูดจบต้นเอกก็ผลึกเก่งล้มลง เก่งก็โกรธที่ต้นเอกทำแบบนี้ ทั้งสองจึงชกต่อยกันรุนแรง จนคุณครูต้องมาห้ามและสุดท้ายก็โดนทำโทษทั้งสองคน

ฉากในห้องเรียน

บทบาทของหัวหน้าห้อง

หัวหน้าห้องแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มเพื่อแบ่งงานกันทำ โดยครั้งแรกหัวหน้าห้องขออาสาสมัครแต่เมื่อตกลงกันไม่ได้หัวหน้าห้องจึงใช้วิธีการจับสลาก

บทบาทของต้นเอก

ต้นเอกจับได้กลุ่มที่ต้องทำความสะอาดห้องแต่ต้นเอกไม่ชอบและทำท่าไม่พอใจ

ฉากในห้องเรียน (หลังจากแบ่งกลุ่มกันเรียบร้อยแล้ว)

บทบาทของเพื่อน (2 คน)

เพื่อน ๆ ต่างตกลงกันว่าจะมาช่วยกันทำความสะอาดกันในวันเสาร์ เนื่องจากวันจันทร์เป็นวันประกวดและทุกคนต่างตกลงที่จะมาช่วยกัน

บทบาทของต้นเอก

ต้นเอกรีบบอกว่า “ในวันเสาร์นี้เราไม่ว่าง เราจะต้องไปธุระกับคุณพ่อคุณแม่” พูดเสร็จทำท่าจะเดินออกไปจากห้องอย่างไม่สนใจ

บทบาทของแก๊ง

แก๊งเดินเข้าไปหาต้นเอกแล้วพูดอย่างไม่พอใจว่า “ต้นเอกนี่เป็นงานส่วนรวมนะ นายหะอย่าเห็นแก่ตัวนักซี”

บทบาทของต้นเอก

เมื่อต้นเอกได้ยินจึงโกรธมากและเดินตรงไปหาแก๊งอย่างเอาเรื่อง แล้วพูดเสียงดังว่า “ใครจะมาถ่มเอาเองเถอะ เราไม่มาด้วยหรือกงานแบบนี้เราไม่เอาด้วยหรือ” เมื่อพูดจบต้นเอกก็ผลักแก๊งล้มลง

บทบาทของแก๊ง

แก๊งโกรธมากที่ต้นเอกทำแบบนั้น จึงลุกขึ้นและต่อยต้นเอกเข้าเต็มแรง ในที่สุดทั้งสองคนจึงชกต่อยกันรุนแรง

บทบาทของคุณครู

คุณครูเข้ามาห้าม และทำโทษทั้งสองคนโดยการหักคะแนนความประพฤติ และเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 9

สิ่งที่พัฒนา ความมีเหตุผลด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม สารภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนยอมรับผิดเมื่อนักเรียนทำผิดได้
2. เพื่อให้นักเรียนยอมรับผลที่ได้รับจากการกระทำของตนเองได้

แนวคิด

เมื่อเราทำผิดไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ต้องกล้าที่จะยอมรับความผิดและรับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง และใช้ความสามารถในการให้เหตุผลของตนเองที่จะแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ โดยพิจารณาถึงการกระทำของตนเองและผลที่ตามมาจากการกระทำของตนเอง โดยอาจจะกล่าวคำขอโทษ หรือขอโอกาสปฏิบัติใหม่ การยอมรับผิดไม่ได้เป็นการเสียศักดิ์ศรีแต่อย่างใด การยอมรับผิดบางครั้งอาจจะช่วยผ่อนสถานการณ์จากหนักให้เป็นเบาได้อีกด้วย ผลดีของการยอมรับผิดคือ เหตุการณ์ต่างๆ จะคลี่คลาย คนอื่นจะชื่นชมและให้อภัยมากกว่าทำผิดแล้วไม่ยอมรับ ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ จิตใจก็เป็นสุข และเป็นที่ยกย่องของคนอื่นๆ

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง เกม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “สารภาพ”
2. ลูกบอล 2 ลูก
3. วิทย์เทพ

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนทุกคนยืนเป็นวงกลมขนาดใหญ่ (ผู้นำกลุ่มอาจจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้อยู่ที่บริเวณมุมห้องหรือหลังห้องเพื่อไม่ให้ขัดขวางการดำเนินกิจกรรม) จากนั้นอธิบายกติกาการเล่น เกม “ส่งบอล” ดังนี้ เมื่อนักเรียนได้ยินเสียงเพลงที่ผู้นำกลุ่มเปิดขึ้นให้นักเรียนที่มีลูกบอลอยู่ในมือ ส่งผ่านลูกบอลให้เพื่อนคนที่อยู่ด้านข้างไปเรื่อยๆ จนกระทั่งผู้นำกลุ่มปิดเพลง โดยที่นักเรียนห้ามโยนลูกบอลให้เพื่อน ห้ามกลิ้งลูกบอลบนพื้น ถ้าลูกบอลตกหรือหลุดมือให้นักเรียนคนที่ทำตกนั้นเป็นผู้เก็บขึ้นมาแล้วส่งต่อทันที

2. เมื่อผู้นำกลุ่มปิดเพลงแล้วลูกบอลอยู่ที่นักเรียนคนใดให้ออกมาจากกลุ่ม ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครบกำหนดเวลา (เวลาประมาณ 5 นาที)

3. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนทุกคนจัดโต๊ะและเก้าอี้ให้เหมือนเดิม จากนั้นให้มานั่งรวมกลุ่ม ผู้นำกลุ่มร่วมสนทนากับนักเรียนดังนี้

3.1 ถ้านักเรียนคนที่มีลูกบอลอยู่ตอนที่เพลงหยุดแล้วไม่ยอมออกจากกลุ่มไปที่หน้าชั้นเรียนจะเกิดอะไรขึ้น

3.2 ถ้าเพื่อนนักเรียนคนที่มีลูกบอลอยู่ตอนที่เพลงหยุด ส่งลูกบอลต่อให้นักเรียน เนื่องจากไม่ยอมออกไปที่หน้าชั้นเรียน นักเรียนจะอย่างไร

4. ผู้นำกลุ่มแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “สารภาพ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน **ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย**

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด ไตรภพทำความผิดแต่ไม่ต้องถูกลงโทษ

1.2 นักเรียนคิดว่าไตรภพทำถูกหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.3 ถ้าไตรภพทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับไตรภพ

1.4 ถ้านักเรียนเป็นคุณครูจรัสศรี นักเรียนจะตัดสินใจทำอะไรกับเหตุการณ์ที่

เกิดขึ้น

1.5 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

2. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับเมื่อทำผิดแล้วยอมรับผิด

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

1.2 เมื่อนักเรียนทำผิดแล้วสารภาพผิด จะมีอะไรเกิดขึ้น

1.3 ถ้านักเรียนทำผิดแล้วต้องการที่จะสารภาพผิดแต่ไม่กล้า นักเรียนจะอย่างไร

1.4 ถ้านักเรียนทราบว่าเป็นเพื่อนทำผิดและไม่ยอมรับผิด นักเรียนจะอย่างไร

1.5 ถ้าเพื่อนของนักเรียนทำผิดต่อนักเรียนแล้วมาสารภาพผิดนักเรียนจะอย่างไร

1.6 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการทำผิดแล้วยอมรับผิดและยอมรับผลที่ได้รับจากการกระทำของตนเองได้ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง

4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “สารภาพ”

โชคชัยและไทรภพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กำลังเล่นฟุตบอลอยู่ในสนามกับเพื่อนๆ อีก 5 คนในเวลาพักกลางวันขณะที่โชคชัยเตะลูกบอลให้กับเพื่อนอีกคนที่อยู่ข้างหลังไทรภพ แต่ไทรภพรีบลูกบอลได้ก่อนและเตะลูกอย่างแรง จนลูกบอลลอยออกนอกสนาม ไปโดนด้านหลังคุณครูจรัสศรีอย่างจังจนคุณครูเซ โชคดีมีนักเรียนหญิงยืนอยู่ข้างๆ ช่วยประคองคุณครูไว้ได้

โชคชัยและไทรภพรวมทั้งเพื่อนคนอื่นๆ ต่างตกใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ต่างมองหน้ากันแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ทั้งหมดยืนนิ่งอยู่กับที่จนกระทั่งคุณครูจรัสศรีเรียกให้ทั้งหมดมาหาคุณครู

คุณครูจรัสศรีถามทั้งหมดว่า “ใครเป็นคนเตะลูกบอลมาโดนครู” ทั้งหมดก้มหน้าก้มตาไม่กล้าพูดอะไรออกมา เพราะกลัวว่าจะโดนทำโทษสถานหนักรวมทั้งโดนเชิญผู้ปกครองมาโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทรภพนั้นกลัวมากกว่าเพื่อนๆ ทุกคน เพราะรู้ว่าตนเองเป็นคนเตะลูกบอลไปโดนคุณครูคุณครูจรัสศรีจึงถามอีกครั้งว่า “ใครเป็นคนเตะลูกบอลมาโดนครู ถ้าไม่มีใครยอมรับครูจะทำโทษหมดทุกคนเลยนะ” คราวนี้ทุกคนกระวนกระวายใจ พวกเขามองหน้าไทรภพเป็นเชิงว่าให้ยอมรับเถอะ ไทรภพก็ยิ่งอึดอัดเพราะยังลังเลใจกลัวถูกทำโทษ ในขณะที่เองไทรภพก็คิดได้ว่าจริงๆ แล้วถึงแม้ตนเองจะเตะลูกบอลไปโดนคุณครูจริงแต่ว่าตนเองก็ไม่ได้ตั้งใจ อีกทั้งถ้าตนเองไม่ยอมรับผิด เพื่อนๆ ก็จะไม่ลงโทษกันหมด ถ้าเป็นอย่างนั้นเพื่อนๆ ก็คงไม่ยอมเล่นกับตนอีกแน่ แล้วถ้าคุณครูรู้ทีหลังว่าตนเองไม่ยอมรับผิด แล้วปล่อยให้เพื่อนๆ โดนลงโทษ ตนเองอาจโดนลงโทษเป็นสองเท่า คิดได้ดังนั้นไทรภพจึงยกมือขึ้นแล้วสารภาพว่า ตนเองเป็นคนเตะลูกบอลเองและยินดีจะรับโทษแต่เพียงผู้เดียว

คุณครูจรัสศรีได้ยินดังนั้นจึงกล่าวชื่นชมไทรภพว่าเป็นคนที่กล้าหาญที่ยอมรับว่าตนเองทำผิดและการที่ยอมรับโทษจากการกระทำของตนเองได้นั้นก็แสดงว่าเป็นคนที่มีเหตุมีผล ดังนั้นครูจึงจะไม่ลงโทษใครเลยในครั้งนี้นี้ เพราะครูทราบว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นอุบัติเหตุที่คาดไม่ถึง และนักเรียนก็ยอมรับการกระทำของตนเอง เพียงแต่ครั้งต่อไปครูขอให้ทุกคนเล่นกันอย่างระมัดระวังให้มากกว่านี้ละจ๊ะ

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 10

สิ่งที่พัฒนา ความมีเหตุผลด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม บันไดเหตุผล

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักชี้แจงเหตุผลแทนการใช้กำลัง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เมื่อเกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้น

แนวคิด

เมื่อเกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้น ควรใช้วิธีการพูดจาแก้ไขปัญหากันด้วยเหตุผลมากกว่าที่จะใช้กำลัง เพราะการพูดจาหรือการแสดงความคิดเห็นโดยการใช้เหตุผลนี้ จะนำมาซึ่งข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกันโดยไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง นอกจากนี้การพูดจากันด้วยเหตุผลย่อมเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น เพราะประกอบด้วยความจริงใจในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่การพูดจาถกเถียงโต้แย้งถากถาง มุ่งที่จะเอาชนะกันแต่เพียงอย่างเดียว มีการพิจารณาไตร่ตรองความเห็นที่แตกต่างกันด้วยความเป็นเหตุเป็นผลและด้วยใจที่เป็นธรรม

เทคนิคที่ใช้ เกม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เกมบันไดเหตุผล
2. ต้นไม้กระดาษ 3 ต้น
3. กล้องความขัดแย้ง

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ทีมและแต่ละทีมเลือกอาสาสมัครตัวแทน 1 คน
 - 1.1 กำหนดให้ทีมที่ 1 และทีมที่ 2 ยืนห่างกันประมาณ 6-7 เมตรแต่ละทีมส่งตัวแทนออกมายืนนอกทีม และหันหลังให้กัน
 - 1.2 วิธีการเล่นคือ ตัวแทนทีมจะต้องเดินถอยหลังให้แผ่นหลังชนกัน โดยต้องไม่หันหน้าไปมอง แต่ให้ฟังเสียงบอกจากเพื่อน ถ้าใครหันหลังไปมองถือว่าผิดกติกาให้ออกจากการเล่น
 - 1.3 สาธิตวิธีการเล่น แล้วเริ่มเล่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเล่นทุกคน
2. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คนและให้นั่งตามกลุ่มให้เรียบร้อย ผู้นำกลุ่มนำแผ่นเกมบันไดเหตุผลขนาดใหญ่มาติดไว้บนกระดานดำแล้วอธิบายกติกาการเล่นเกมว่าให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเป่ายางฉุบกัน ใครชนะจะได้โยนลูกเต๋าก่อนเป็นลำดับแรก และชนะรองลงมาได้เป็นลำดับสอง และคนที่แพ้ได้เป็นลำดับสาม

3. จากนั้นกลุ่มแรกให้ส่งตัวแทนมาโยนลูกเต๋า ได้จำนวนเท่าไรให้เดินหมากไปตามช่องของบันไดเหตุผล ตามมาด้วยกลุ่มที่สองและกลุ่มที่สาม(คนโยนลูกเต๋าคงต้องมีการเปลี่ยนคนทุกครั้ง)

4. ในเกมบันไดเหตุผลจะมีช่องอุปสรรค ช่องทางเลือก ช่องนำโชค และช่องหยุดพัก

4.1 ในช่องอุปสรรคนักเรียนจะต้องหยิบสลากปัญหาและความขัดแย้งขึ้นมาจากกล่อง ความขัดแย้งแล้วกลับไปปรึกษากับสมาชิกในกลุ่มว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร (ให้ใช้เหตุผลเป็นหลัก) แล้วเขียนลงในกระดาษสีแดงที่ผู้นำกลุ่มเตรียมไว้ให้ เมื่อเขียนเสร็จแล้วนำไปผูกไว้กับต้นไม้ของกลุ่ม

4.2 ในช่องทางเลือกนักเรียนจะต้องอ่านปัญหาความขัดแย้งที่มีทางเลือก 2 ทางให้นักเรียนได้ตัดสินใจ นักเรียนต้องกลับไปปรึกษากับสมาชิกในกลุ่มว่าจะเลือกทางไหน เพราะเหตุใด แล้วเขียนลงในกระดาษสีเหลืองที่ผู้นำกลุ่มเตรียมไว้ให้แล้วนำไปผูกไว้กับต้นไม้ของกลุ่ม (ทางเลือกการใช้เหตุผลหรือทางเลือกการใช้กำลังความรุนแรง)

4.3 ในช่องนำโชคนักเรียนจะเป็นผู้ที่มีเหตุผล สามารถใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ นักเรียนจะผ่านไปได้อย่างถึง 5 ช่อง

4.4 ในช่องหยุดพัก นักเรียนจะต้องหยุดการเล่นไป 1 ตา

5. เมื่อกลุ่มใดถึงจุดหมายของบันไดเหตุผล ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้กลุ่มผู้ชนะ และดำเนินกิจกรรมต่อไปจนกว่าทุกกลุ่มจะถึงจุดหมาย และทำการมอบรางวัลให้กับทุกกลุ่ม

6. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนนำต้นไม้ของกลุ่มมาวางไว้บนโต๊ะหน้าห้องที่จัดเตรียมไว้ แล้วให้ส่งตัวแทนออกมาอ่านข้อความที่สมาชิกในกลุ่มได้ร่วมกันแสดงเหตุผลเอาไว้ที่ละกลุ่ม

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

1.2 นักเรียนคิดว่าการพูดจากันด้วยเหตุผลจะสามารถแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

1.3 นักเรียนคิดว่าการใช้กำลังในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง จะมีผลที่ตามมาอย่างไร

1.4 นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผู้ที่ชอบใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรม และการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง

1.2 นักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.3 เมื่อนักเรียนมีความคิดเห็นไม่ตรงกันกับเพื่อน นักเรียนจะอย่างไร

1.4 นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเพื่อนพยายามใช้กำลังกับนักเรียน

1.5 นักเรียนคิดว่าการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง แทนการใช้กำลังต่อสู้มีประโยชน์กับนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.6 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการรู้จักชี้แจงเหตุผล แทนการใช้กำลัง การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา เมื่อเกิดปัญหาและความขัดแย้งขึ้น และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติได้

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง

4. หลังจากการอภิปรายสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 11

สิ่งที่พัฒนา ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม ยอมรับฟัง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นได้ เมื่อนักเรียนถูกตำหนิ
2. เมื่อนักเรียนได้รับการตักเตือนจากผู้ใหญ่นักเรียนตั้งใจฟังและสามารถนำไปปฏิบัติตามได้

แนวคิด

เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือถูกตำหนิ เรามักไม่พอใจ และไม่ยอมแม้แต่จะยอมรับฟังคำแนะนำหรือความคิดเห็นของเขา ทำให้เราพลาดโอกาสที่จะได้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองเมื่อถูกตำหนิควรจะอดกลั้นอารมณ์โกรธเอาไว้ก่อน ทำใจให้เย็นลง แล้วย้อนกลับไปคิดว่าเราทำอะไรผิดไปบ้าง ซึ่งถ้ามีปัญหากเกิดขึ้นจริง เราต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขนิสัยที่ไม่ดีของตนเองได้ความล้มเหลวและคำตำหนิเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่เมื่อมองให้ลึกก็จะเห็นว่าสิ่งที่เขาตำหนิหรือตักเตือนมานั้น มีอะไรที่เราจะนำไปใช้ปรับปรุงแก้ไขตนเองได้บ้าง การเตรียมใจที่จะรับมือกับคำตำหนิและความล้มเหลวอยู่เสมอ นั่นคือภูมิคุ้มกันที่จะช่วยป้องกันตนเองไม่ให้ความทุกข์ครอบงำจิตใจได้มาก และพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างมีความสุข

เทคนิคที่ใช้ เกม

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. กล่องกระดาษ
2. สลากข้อความ
3. กระดาษขนาด A4
4. กระดาษสีแดงแบบอ่อน (ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็ก)
5. กระดาษสีฟ้าแบบอ่อน (ตัดเป็นรูปหัวใจขนาดใหญ่)

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะของกลุ่ม
2. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน และให้แต่ละกลุ่มจัดแถวเป็นแถวตอน จากนั้นผู้นำกลุ่มอธิบายเกม “บอกต่อ” ดังนี้

1.1 ให้นักเรียนตกลงกันว่าจะให้ใครเป็นคนแรกและใครจะเป็นคนสุดท้าย เพราะคนแรกจะเป็นผู้มาจับสลากข้อความและอ่านจนจำได้ จากนั้นให้คนแรกไปแตะหลังคนที่สองให้หันมาและกระซิบบอกข้อความให้ฟังโดยที่ห้ามส่งเสียงดัง จากนั้นคนที่สองหันไปแตะหลังคนที่สามให้หันมาและกระซิบบอกข้อความเช่นเดียวกันและคนที่สามทำต่อไปเรื่อยๆ จนคนสุดท้าย และให้คนสุดท้ายวิ่งไปเขียนข้อความดังกล่าวลงในกระดาษแข็งที่เตรียมไว้

1.2 เมื่อผู้นำกลุ่มให้สัญญาณ นักเรียนเริ่มปฏิบัติได้ และเมื่อหมดเวลาผู้นำกลุ่มพิจารณาความถูกต้องของข้อความ กลุ่มไหนตอบถูกมากที่สุดเป็นกลุ่มที่ชนะและได้รับรางวัล ส่วนกลุ่มที่ไม่ชนะจะได้รับรางวัลปลอบใจ

3. ผู้นำกลุ่มใช้คำถาม ถามนักเรียนดังนี้

3.1 เพราะเหตุใดกลุ่มของนักเรียนจึงเขียนข้อความผิด

3.2 กลุ่มนักเรียนใช้วิธีการใดจึงเขียนข้อความได้ถูกต้อง

3.3 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

4. จากนั้นให้นักเรียนหนึ่งเป็นวงกลม จากนั้นผู้นำกลุ่มอธิบายกิจกรรม “ฉันทำได้” ดังนี้

ผู้นำกลุ่มแจกแผ่นกระดาษสีแดงให้นักเรียนทุกคน และให้นักเรียนเขียนข้อบกพร่องของเพื่อนนักเรียนคนใดก็ได้โดยไม่ต้องระบุชื่อประมาณ 1-2 ข้อ โดยผู้นำกลุ่มขอให้เขียนข้อความนั้นด้วยความหวังดีเพื่อนของนักเรียนจริงๆ และขอให้นักเรียนเขียนในสิ่งที่เป็นอย่างจริง

5. เมื่อสมควรแก่เวลาผู้นำกลุ่มถือกล่องกระดาษไปให้นักเรียนหย่อนกระดาษสีแดงลงในกล่อง จากนั้นผู้นำกลุ่มหยิบกระดาษสีแดงออกมาอ่านให้นักเรียนฟังทีละแผ่น และให้นักเรียนคิดตามว่าถ้านักเรียนมีข้อบกพร่องเหล่านั้น นักเรียนจะอย่างไร ทุกครั้งที่อ่านเสร็จผู้นำกลุ่มจะเย็บกระดาษสีฟ้ารูปหัวใจไว้กับกระดาษสีแดง ทุกแผ่น

6. ผู้นำกลุ่มนำชุดกระดาษสีแดงและกระดาษสีฟ้ารูปหัวใจใส่กลับลงไปในกลุ่มและเขย่าให้ชั้นกระดาษสลับกันและแจกให้นักเรียนทีละคนอีกครั้ง จากนั้นให้นักเรียนอ่านแผ่นกระดาษสีแดงและเขียนวิธีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องนั้น หรือวิธีปฏิบัติตนให้ดีขึ้นจากข้อบกพร่องนั้นลงในกระดาษสีฟ้ารูปหัวใจ

7. เมื่อเขียนเสร็จให้นักเรียนส่งต่อให้คนข้างๆ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนนักเรียนทุกคนได้เขียนลงในกระดาษสีฟ้ารูปหัวใจ

8. ให้นักเรียนนำชุดกระดาษสีแดงและกระดาษสีฟ้ารูปหัวใจไปติดไว้ที่บอร์ด “ฉันทำได้”

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน

1.1 นักเรียนเคยถูกตำหนิหรือไม่ (ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนลองเล่าประสบการณ์สั้นๆ)

1.2 เมื่อนักเรียนถูกตำหนิ นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร

1.3 นักเรียนคิดว่าผู้ที่ถูกตำหนิ แล้วสามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้นั้นเป็นคนอย่างไร

1.4 การที่นักเรียนตั้งใจฟังและนำคำตักเตือนที่ได้รับจากผู้ใหญ่ไปปฏิบัติ จะเกิดประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร

1.5 นักเรียนสามารถป้องกันไม่ให้ตนเองโดนตำหนิได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

1.6 นักเรียนรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 เมื่อนักเรียนได้รับคำตักเตือนจากผู้ใหญ่ นักเรียนจะอย่างไร
 - 1.3 เมื่อนักเรียนถูกตำหนิ นักเรียนจะอย่างไร
 - 1.4 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ในเรื่องการปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นได้เมื่อถูกตำหนินักเรียนตั้งใจฟังเมื่อได้รับการตักเตือนจากผู้ใหญ่และนำไปปฏิบัติตามได้
3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 12

สิ่งที่พัฒนา ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม มั่นใจในตนเอง

จุดมุ่งหมาย

นักเรียนสามารถให้กำลังใจตัวเอง มีความมั่นใจในตนเองและปรับความเข้าใจกับเพื่อนได้ เมื่อนักเรียนได้รับปฏิกริยาต่อต้านจากเพื่อน

แนวคิด

ความเข้าใจผิดหรือความคิดเห็นไม่ตรงกันในหมู่เพื่อนนับเป็นเรื่องปกติ แต่การที่จะปรับความเข้าใจกันนั้น เราอาจจะต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อน และไม่ควรรีบบอกว่าเขาผิดหรือใครผิด แต่อาจบอกว่าการที่เราไม่พูดกันนั้นทำให้เราไม่สบายใจหรือมีความทุกข์ใจ และเรายังคงอยากเป็นเพื่อนกับเขาต่อไปทั้งนี้ไม่ควรมีความรู้สึกดูถูกตัวเอง ต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเอง ขอให้คิดถึงข้อดีของตนเองก่อนเป็นอันดับแรกและพยายามแสดงออกมาให้เพื่อนๆ เห็น

เทคนิคที่ใช้ การเล่านิทาน

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

เอกสารนิทานเรื่อง “กล้าหาญ”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายนักเรียนและให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะของกลุ่ม
2. ผู้นำกลุ่มอธิบายกิจกรรม “โจรสลัด” ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนตกลงกันว่าใครจะเป็นโจรสลัด 3 คน ใครจะเป็นสมบัติล้าค่า 1 คนและอีก 8 คนที่เหลือให้มาเป็นเรือโจรสลัด

2.2 ให้นักเรียน 8 คนที่เป็นเรือยืนเป็นวงกลมและจับมือกันให้แน่นให้นักเรียน 1 คนที่เป็นสมบัติล้าค่ายืนอยู่ในวงกลม และให้นักเรียนอีก 3 คนที่เป็นโจรสลัดยืนอยู่นอกวงกลม

2.3 โจรสลัดทั้ง 3 คนจะต้องพยายามเข้าไปในวงกลมเพื่อแย่งเอาสมบัติล้าค่ามาให้ได้โดยที่นักเรียนที่เป็นเรือจะต้องคอยระวังและเคลื่อนที่เป็นวงกลม พยายามไม่ให้มือหลุดออกจากกันเพื่อป้องกันไม่ให้โจรสลัดเข้ามาเอาสมบัติล้าค่าไปได้ ถ้าโจรสลัดสามารถเข้ามาเอาสมบัติล้าค่าได้จะเป็นฝ่ายชนะ แต่ถ้าเรือโจรสลัดสามารถป้องกันสมบัติล้าค่าไว้ได้ก็จะเป็นฝ่ายชนะ

2.4 แต่ถ้ายังไม่มีใครเสียเปรียบใครผู้นำกลุ่มดูว่าสมควรแก่เวลาแล้วก็หยุดกิจกรรมและประกาศว่าทั้งฝ่ายเสมอกัน

3. ผู้นำกลุ่มใช้คำถาม ถามนักเรียนดังนี้
 - 3.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้
 - 3.2 โจรสลัดใช้วิธีการใดในการที่จะเข้าไปในเรือ
 - 3.3 นักเรียนที่เป็นสมบัติล้ำค่ารู้สึกอย่างไรตอนที่อยู่ในเรือ
 - 3.4 นักเรียนที่เป็นเรือรู้สึกอย่างไรตอนที่คอยป้องกันไม่ให้โจรสลัดเข้ามา
 - 3.5 โจรสลัดรู้สึกอย่างไรที่ถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปในเรือ
4. ผู้นำกลุ่มเล่านิทานเรื่อง “กล้าหาญ” ให้นักเรียนฟัง (เวลาประมาณ 10 นาที)
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้
 - 1.2 ถ้านักเรียนเป็นกล้าหาญ นักเรียนจะอย่างไร
 - 1.3 ถ้านักเรียนโดนเพื่อนๆ ต่อต้านและไม่ยอมให้เข้ากลุ่ม นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
 - 1.4 ถ้ากล้าหาญร้องเพลงไม่เพราะ อีกทั้งบีนไม่เก่ง นักเรียนคิดว่ากล้าหาญควรทำอย่างไรที่จะทำให้เพื่อนๆ ยอมรับและเข้าใจได้
 - 1.5 นักเรียนคิดว่าการที่กล้าหาญได้รับการยอมรับจากเพื่อนๆ นั้นเป็นเพราะนางฟ้าให้ความช่วยเหลือหรือไม่ เพราะเหตุใด

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้ นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 ถ้าเพื่อนของนักเรียนโกรธนักเรียน ไม่ยอมพูดด้วยและพยายามที่จะชักชวนเพื่อนคนอื่นๆ ไม่ให้คบหาเป็นเพื่อนกับนักเรียนอีกต่อไป นักเรียนจะอย่างไร
 - 1.3 ถ้าเพื่อนของนักเรียนโกรธนักเรียนนักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรในการปรับความเข้าใจกับเพื่อนของนักเรียน
 - 1.4 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการยอมรับและการปรับความเข้าใจกับเพื่อนได้เมื่อนักเรียนได้รับปฏิบัติต่อต้านจากเพื่อน และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ
3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุปและการนำไปประยุกต์ใช้ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น
5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

นิทานเรื่อง “กล้าหาญ”

ณ ป่าแห่งหนึ่งมีฝูงนกเขาชวาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก นกฝูงนี้เป็นฝูงที่ชอบร้องเพลงมากที่สุด เมื่อลูกนกเกิดมาก็จะต้องหัดร้องเพลง เพราะนกเขาชวาจะต้องใช้เสียงอันไพเราะของตนเองในหาคู่ครองที่เหมาะสม ก่อนที่จะถึงฤดูร้อนมีลูกนกเกิดใหม่จำนวนมาก หนึ่งในนั้นชื่อกล้าหาญ

วันแรกที่กล้าหาญจะต้องไปเรียนร้องเพลงนั้น กล้าหาญตื่นเต้นเป็นอย่างมากที่จะได้ฝึกร้องเพลงแต่ในช่วงเช้าครูเสียงใสยังไม่สอนให้ลูกนกร้องเพลงหรอก แต่พาลูกนกทั้งหลายเล่นเกมต่างๆ เป็นที่สนุกสนานกล้าหาญเข้ากับเพื่อนๆ ได้ดีและเพื่อนๆ ก็เข้ากับกล้าหาญได้ จนถึงช่วงบ่ายที่เป็นเวลาฝึกร้องเพลง ครูเสียงใสให้ลูกนกแต่ละตัวร้องเพลงสั้นๆ ตามครู ซึ่งเพื่อนๆ ทุกตัวต่างก็ร้องเพลงได้ดีและมีความสุข เมื่อถึงคราวที่กล้าหาญต้องร้องเพลงบ้าง กล้าหาญก้าวออกมาจากแถวและเริ่มร้องเพลง ปรากฏว่าเพื่อนๆ ทุกตัวต่างเอามือปิดหู บางตัวบินออกจากห้องไปเลย จนครูเสียงใสต้องโบกปีกให้กล้าหาญหยุดร้องเพลง ครูเสียงใสต้องบอกให้กล้าหาญไปฝึกร้องเพลงที่บ้าน คราวหน้าอาจจะร้องได้ดีกว่านี้ ในระหว่างที่กล้าหาญบินกลับบ้าน ปรากฏว่าเพื่อนต่างทำท่ารังเกียจและไม่ยอมพูดกับกล้าหาญ บางตัวเห็นกล้าหาญบินมาใกล้ๆ ก็บินหนีไป บางตัวก็จับกลุ่มซุบซิบกัน เมื่อกล้าหาญบินเข้าไปหาเพื่อนๆ ต่างก็บินหนีไป กล้าหาญรู้ว่าต้องเป็นเพราะการร้องเพลงของตนเองแน่ๆ แต่ทำไมกล้าหาญถึงร้องเพลงไม่ได้เหมือนคนอื่นนะ กล้าหาญจึงบิน บินไปและบินไป บินไปเรื่อยๆ ด้วยความเร็วสูงและบินผาดโผนอยู่หลายรอบจนมาหยุดอยู่ที่หนองน้ำ นกกระจิบตัวหนึ่งที่อาศัยอยู่แถวนั้นจึงพูดว่า “เฮ้ เพื่อนบินสวยนี่ แถมเร็วมากด้วยทำได้ไงนะ” กล้าหาญหันมาแล้วพูดว่า “ขอบใจนะ แต่คงไม่มีประโยชน์เพราะเพื่อนๆ ของฉัน ต่างก็รังเกียจฉันกันหมด” กล้าหาญทำหน้าเศร้า จากนั้นก็เล่าเรื่องทั้งหมดให้นกกระจิบฟัง นกกระจิบได้ยินดังนั้นจึงรู้สึกสงสารกล้าหาญยิ่งนัก จึงพามกล้าหาญมายังที่แห่งหนึ่ง ที่แห่งนี้เป็นที่ที่นางฟ้าต่างๆ ชอบมาปรากฏตัว กล้าหาญกับนกกระจิบรอนางฟ้าอยู่นานมากจนเกือบจะค่ำแล้ว แต่นางฟ้าก็ยังไม่มา จนกล้าหาญจะกลับแล้วนางฟ้าจึงปรากฏตัว นกกระจิบก็เล่าเรื่องต่างๆ ให้นางฟ้าฟัง นางฟ้ายิ้มอย่างใจดีแล้วบอกกับกล้าหาญว่า “กล้าหาญ เจ้าเป็นนกที่พิเศษมากนะ เจ้ามีความสามารถเหนือกว่านกตัวใดในฝูงอย่างกังวลใจไปเลย ลองค้นหาความสามารถของเจ้า แล้วใช้มันให้เกิดประโยชน์เถิด” กล้าหาญจึงถามว่า “ความสามารถใดๆ ก็ไม่มีประโยชน์ เพราะฉันร้องเพลงไม่เพราะเหมือนนกตัวอื่นๆ ” นางฟ้าตอบว่า “จงมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในตนเอง” และแตะมือลงบนปีกของกล้าหาญแล้วนางฟ้าก็จากไป กล้าหาญไม่เข้าใจ ว่าตนเองมีความพิเศษอย่างไร แต่อย่างไรกล้าหาญก็กล่าวขอบใจเพื่อนนกกระจิบและสัญญาว่าจะกลับมาเยี่ยมอีกเมื่อกล้าหาญกลับถึงบ้าน ก็เฝ้าแต่ครุ่นคิดถึงคำพูดของนางฟ้าจนหลับไป

เช้าวันรุ่งขึ้นระหว่างทางที่กล้าหาญบินไปโรงเรียน ก็พบเพื่อนๆ กำลังบินไปโรงเรียนเช่นกัน กล้าหาญจึงบินเข้าไปทักทาย แต่เพื่อนๆ เห็นกล้าหาญก็ก่อนจึงบินหนีไปกันหมด กล้าหาญนึกเศร้าอยู่ในใจขณะนั้นเองกล้าหาญก็ได้ยินเสียงเพื่อนๆ ร้องเอะอะ และบินแตกกระจายกันไปคนละทิศละทาง แยมแล้ว! เหี้ยยตัวใหญ่ตัวหนึ่งกำลังจะจับเพื่อนๆ ของกล้าหาญไป ไม่ได้การต้องทำอะไร

สักอย่างแล้ว ทันใดนั้นเองกล้าหาญก็นึกขึ้นได้ “ฉันบินได้ และฉันบินได้ดีด้วย” จากนั้นกล้าหาญจึงใช้ความสามารถทางการบินของตนเอง บินด้วยความเร็วสูงและตะโกนบอกเพื่อนๆ ว่า “หนีไป เดี่ยวฉันจะล่อมันให้ไปอีกทาง”ว่าแล้วกล้าหาญก็บินไปไกลๆ เหี่ยวและตะโกนท้าทาย “ว่าไงเจ้าเหี่ยว แน่จริงมาจับเราดีกว่า” เจ้าเหี่ยวเห็นดังนั้นก็รีบบินมาทางกล้าหาญทันที เปิดโอกาสให้เพื่อนๆ ของกล้าหาญบินหนีไป แต่ตอนนี้กล้าหาญต้องใช้ความสามารถและความกล้าอย่างมาก ที่จะบินหนีเจ้าเหี่ยวตัวนี้ให้ได้ แต่โชคดีที่กล้าหาญบินได้เก่ง และบินผาดโผนไปมา จนเจ้าเหี่ยวบินตามไม่ไหว และล่าถอยไปในที่สุด

เมื่อกล้าหาญบินกลับถึงโรงเรียนเพื่อนๆ ต่างพากันมาหากกล้าหาญ และต่างขอโทษที่ได้ทำตัวไม่ดีกับกล้าหาญและขอใจที่ช่วยชีวิต จากนั้นมากกล้าหาญก็ไม่ต้องกลัวการร้องเพลงอีกต่อไป เพราะเพื่อนๆ ต่างเข้าใจกล้าหาญแล้ว และเข้าใจว่าถึงแม้กล้าหาญจะร้องเพลงไม่เก่งแต่กล้าหาญก็บินเก่งกว่าใครในฝูงต้องขอบคุณนางฟ้าผู้ใจดี ที่มอบพลังความมั่นใจให้กับกล้าหาญ และทำให้กล้าหาญมีความสุขอีกครั้ง

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 13

สิ่งที่พัฒนา ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้านการแสดงออกทางอารมณ์

ชื่อกิจกรรม การพิชิตความกลัว

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างกำลังใจให้กับตนเองได้เมื่อนักเรียนประสบปัญหาทางการเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยความมั่นใจ
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถหาทางออกเพื่อจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ได้

แนวคิด

ชีวิตเป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้ ต้องฟันฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อที่จะอยู่ได้ด้วยตนเอง กำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ต้องสร้างกำลังใจให้ตนเองเพื่อที่จะเอาชนะกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ กำลังใจที่เข้มแข็งเท่านั้นที่จะช่วยให้เราฝ่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปได้อย่างมั่นใจ แน่หนอนว่าเราต้องพบกับอุปสรรคต่างๆ มากมาย ให้คิดว่านั้นคือการเรียนรู้ที่จะแก้ไขและเริ่มต้นที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ ปัญหาทุกอย่างย่อมมีทางแก้เสมอ ต้องกล้าที่จะเผชิญด้วยการทำความเข้าใจกับปัญหานั้นให้ดี ต้องมีสติและเชื่อมั่นว่าปัญหาทุกอย่างมีทางออก และต้องเตรียมตัวให้พร้อมรับกับผลที่จะเกิดขึ้นกับตนเองการหนีปัญหาไม่ได้ช่วยอะไรแต่การกล้าเผชิญปัญหาทำให้เราได้ก้าวไปได้อย่างมั่นคง

เทคนิคที่ใช้ กรณีตัวอย่าง

เวลาที่ใช้ 60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

1. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “พิชิตภาษาอังกฤษ”
2. กระดาษแข็งตัดเป็นชิ้นส่วนรูปทรงเรขาคณิต จำนวน 21 ชิ้น

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นการมีส่วนร่วม

1. ผู้นำกลุ่มกล่าวทักทายกับนักเรียน และให้นักเรียนปรบมือตามจังหวะ
2. ผู้นำกลุ่มแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน จากนั้นผู้นำกลุ่มให้ตัวแทนกลุ่มออกมา รับกระดาษแข็งตัดเป็นชิ้นส่วนรูปทรงเรขาคณิตกลุ่มละ 7 ชิ้น และอธิบายว่าเมื่อนักเรียนได้รับชิ้นส่วนรูปทรงเรขาคณิตแล้ว ให้นักเรียนช่วยกันพิจารณาว่าจะนำชิ้นส่วนเหล่านี้มาต่อกันให้ได้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสรูปเดียวได้อย่างไร โดยนักเรียนมีเวลาทั้งหมด 7 นาทีในการที่จะต่อชิ้นส่วนให้สำเร็จ กลุ่มไหนทำเสร็จก่อนเป็นกลุ่มที่ชนะและได้รับรางวัล
3. นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและช่วยกันต่อชิ้นส่วนรูปทรงเรขาคณิตทั้ง 7 ชิ้น
4. เมื่อผู้นำกลุ่มให้สัญญาณหมดเวลา ให้นักเรียนนำเสนอผลงาน จากนั้นผู้นำกลุ่มพิจารณาความถูกต้องและประกาศรางวัลแก่กลุ่มที่ชนะ

5. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้
 - 5.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้
 - 5.2 นักเรียนมีวิธีการอย่างไรในการต่อชิ้นส่วนรูปทรงเรขาคณิตให้สำเร็จ
6. ผู้นำกลุ่มแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “พิชิตภาษาอังกฤษ” ให้นักเรียนทุกคนอ่าน

ขั้นการวิเคราะห์และอภิปราย

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามถามนักเรียนเพื่อให้อภิปรายร่วมกัน
 - 1.1 นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเรื่องนี้
 - 1.2 ถ้านักเรียนประสบปัญหาทางการเรียนเหมือนพะแพงและผ้าไหม นักเรียนจะทำอย่างไร
 - 1.3 นักเรียนเห็นด้วยกับวิธีการเรียนของผ้าไหมหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - 1.4 นักเรียนคิดว่าการที่พะแพงไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษนั้น เป็นเพราะอะไร
 - 1.5 นักเรียนคิดว่าพะแพงควรทำอย่างไร เพื่อแก้ปัญหาทางการเรียนวิชา

ภาษาอังกฤษ

- 1.6 นักเรียนคิดว่าผ้าไหมมีวิธีการสร้างกำลังใจให้ตนเอง เมื่อประสบปัญหาทางการเรียนได้อย่างไร

เรียนได้อย่างไร

ขั้นสรุปและการประยุกต์ใช้

1. ผู้นำกลุ่มใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากกิจกรรมและการนำไปประยุกต์ใช้
 - 1.1 นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้บ้าง
 - 1.2 ถ้านักเรียนต้องเรียนในวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ นักเรียนจะมีความรู้สึกอย่างไร
 - 1.3 นักเรียนจะมีวิธีการเตรียมตัวอย่างไร ในการเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ
 - 1.4 เมื่อต้องประสบปัญหาทางการเรียน นักเรียนจะมีวิธีการสร้างกำลังใจให้ตนเอง

อย่างไร

- 1.5 นักเรียนคิดว่าการกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะส่งผลต่อนักเรียนอย่างไร
- 1.6 นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้เรื่องการสร้างกำลังใจให้กับตนเองเมื่อประสบปัญหาทางการเรียน การกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค และการหาทางออกเพื่อจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

3. นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายร่วมกันบันทึกลงในสมุดบันทึกชีวิตที่พอเพียง
4. หลังจากการอภิปรายสรุป และการนำไปประยุกต์ใช้ ผู้นำกลุ่มสรุปเพิ่มเติมให้ชัดเจนอีกครั้งตามแนวคิดที่เขียนไว้ข้างต้น

5. นัดหมายและตกลงกับนักเรียนเกี่ยวกับ วัน เวลา และสถานที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งต่อไป

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตความสนใจของนักเรียนในกลุ่มขณะเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
4. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นต่อคำถามหลังกิจกรรม

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “พิชิตภาษาอังกฤษ”

พะแพงและผ้าไหมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พะแพงเป็นเด็กเรียนดีสามารถทำคะแนนในวิชาต่างๆ ได้อันดับต้นๆ ของห้อง ยกเว้นวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่พะแพงไม่ถนัด และทำให้พะแพงไม่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษเลย อีกทั้งคุณครูวาณีซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษของระดับชั้น ม.4 ก็เข้มงวดมาก นักเรียนทุกคนต่างพากันหวาดกลัวทุกครั้งที่ต้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในขณะที่ผ้าไหมก็เป็นเด็กเรียนดีแต่ไม่เท่ากับพะแพง และไม่ชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน

ในคาบเรียนวิชาภาษาอังกฤษวันนี้ พะแพงก็หวาดระแวงเช่นเคย กลัวว่าจะถูกครูวาณีเรียกให้อ่านประโยคภาษาอังกฤษ เพราะพะแพงไม่กล้าอ่านออกเสียง กลัวว่าตนเองจะอ่านผิดและถูกเพื่อนๆ หัวเราะ อีกทั้งโดนคุณครูหักคะแนน ส่วนผ้าไหมนั้นถึงแม้ว่าตนเองจะไม่ชอบวิชาภาษาอังกฤษ แต่ผ้าไหมก็เตรียมตัวมาอย่างดีโดยการอ่านมาก่อน พร้อมทั้งหาความหมายของคำศัพท์ใหม่มาล่วงหน้า ทำให้ผ้าไหมไม่กลัวที่จะถูกเรียกให้อ่านหรือแปลภาษาอังกฤษ เมื่อครูวาณีมาถึงก็ให้นักเรียนอ่านประโยคภาษาอังกฤษเป็นรายบุคคล ซึ่งพะแพงโดนเรียกให้อ่านเป็นคนแรก พะแพงรู้สึกกลัวมากจนอ่านไม่ได้เลย ทำให้ครูวาณีทำโทษโดยการให้ออกมายืนหน้าชั้น และเมื่อถึงคราวของผ้าไหมบ้าง ผ้าไหมจึงอ่านประโยคของตนเอง ถึงแม้ว่าจะไม่ถูกทั้งหมดแต่ผ้าไหมก็พยายามอ่านต่อไป ถูกครูวาณีดุบ้างในหลายๆ คำที่ผ้าไหมอ่านผิด แต่ผ้าไหมก็อ่านจนจบคุณครูวาณีจึงชมผ้าไหมว่ามีความตั้งใจดี จึงไม่หักคะแนนของผ้าไหมเลย

เมื่อหมดคาบวิชาภาษาอังกฤษพะแพงจึงเข้ามาถามผ้าไหมว่า “ผ้าไหม เธอชอบเรียนวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่เมื่อไหร่กัน” ผ้าไหมจึงตอบว่า “ตอนนี้ก็ยังไม่ได้เป็นวิชาที่เราชอบหรือพะแพง แต่เราจะได้มีการเตรียมตัวเอาไว้ก่อน เพราะคุณแม่บอกว่าถ้าเราไม่เตรียมตัวเอาไว้แบบนี้ เราก็จะไม่ได้ความรู้และต้องอยู่กับความกลัวต่อไปเรื่อยๆ แต่ถ้าเรามีวิธีป้องกันไม่ให้ตนเองรู้สึกกลัววิชาภาษาอังกฤษ และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเข้าเรียนเสมอ ซึ่งจะทำให้เรามีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีขึ้น ทำให้กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยความมั่นใจ และก็จะทำให้เราไม่กลัววิชานี้และวิชาอื่นๆ ด้วย อีกทั้งมีกำลังใจที่จะเรียนต่อไปไงละ”

กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง

ครั้งที่ 14

ชื่อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม ชีวิตพอเพียง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียง
2. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

แนวคิด

เมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียงแล้วจะส่งผลให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียง และดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

เทคนิคที่ใช้

กลุ่ม สัมพันธ์

เวลาที่ใช้

60 นาที

วัสดุอุปกรณ์

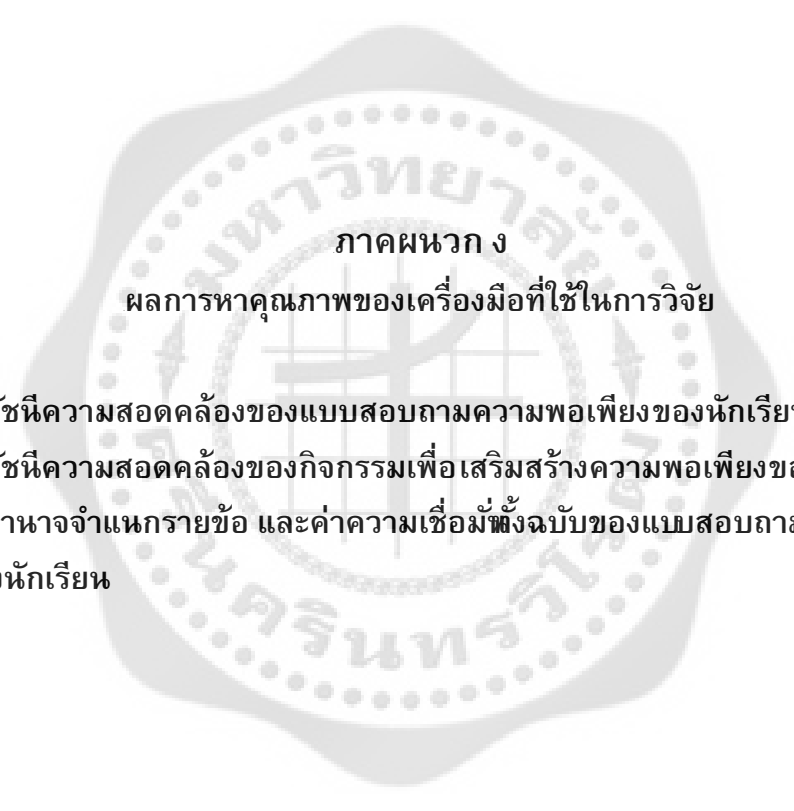
แบบสอบถามวัดความพอเพียง

การดำเนินกิจกรรม

1. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนหนึ่งเป็นวงกลมหันหน้าเข้าหากัน
2. ผู้นำกลุ่มให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง
3. ผู้นำกลุ่มสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความพอเพียง
4. ผู้นำกลุ่มแจกแบบสอบถามความพอเพียงให้กับนักเรียน
5. นักเรียนลงมือทำแบบสอบถามความพอเพียง
6. เมื่อนักเรียนทำเสร็จแล้วผู้นำกลุ่มเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด
7. ผู้นำกลุ่มกล่าวขอจบใจนักเรียนและกล่าวปิดการเข้าร่วมกิจกรรมในโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางการเป็นอยู่อย่างพอเพียง

ขั้นการประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือของนักเรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรม
2. สังเกตการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็น

ภาคผนวก

ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน
2. ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน
3. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียน

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามความพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนน รวม	ดัชนี ค่าความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	1	1	1	3	1
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	1	1	3	1
5	1	1	1	3	1
6	1	1	1	3	1
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	1	1	1	3	1
10	1	1	1	3	1
11	1	1	1	3	1
12	1	1	1	3	1
13	1	1	1	3	1
14	1	1	1	3	1
15	1	1	1	3	1
16	1	1	1	3	1
17	1	1	1	3	1
18	1	1	1	3	1
19	1	1	1	3	1
20	1	1	1	3	1
21	1	1	1	3	1
22	1	1	1	3	1
23	1	1	1	3	1
24	1	1	1	3	1
25	1	1	1	3	1
26	1	1	1	3	1
27	1	1	1	3	1
28	1	1	1	3	1
29	1	1	1	3	1

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนน รวม	ดัชนี ค่าความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
30	1	1	1	3	1
31	1	1	1	3	1
32	1	1	1	3	1

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความพอเพียงของนักเรียน

กิจกรรม ที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			คะแนน รวม	ดัชนี ค่าความสอดคล้อง
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	1	1	1	3	1
2	1	1	1	3	1
3	1	1	1	3	1
4	1	1	1	3	1
5	1	1	1	3	1
6	1	1	1	3	1
7	1	1	1	3	1
8	1	1	1	3	1
9	1	1	1	3	1
10	1	1	1	3	1
11	1	1	1	3	1
12	1	1	1	3	1
13	1	1	1	3	1
14	1	1	1	3	1

ตาราง 8 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของแบบสอบถามความพอใจเพียงของนักเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	เกณฑ์การตัดสินใจ
1	.093	ไม่ผ่าน
2	.408	ผ่าน
3	.351	ผ่าน
4	.452	ผ่าน
5	.427	ผ่าน
6	.440	ผ่าน
7	.366	ผ่าน
8	.328	ผ่าน
9	.359	ผ่าน
10	.011	ไม่ผ่าน
11	.083	ไม่ผ่าน
12	.167	ไม่ผ่าน
13	.391	ผ่าน
14	.150	ไม่ผ่าน
15	.192	ไม่ผ่าน
16	.368	ผ่าน
17	.260	ผ่าน
18	.164	ไม่ผ่าน
19	.555	ผ่าน
20	.560	ผ่าน
21	.276	ผ่าน
22	.286	ผ่าน
23	.310	ผ่าน
24	.375	ผ่าน
25	.496	ผ่าน
26	.542	ผ่าน
27	.568	ผ่าน
28	.119	ไม่ผ่าน

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	ค่าอำนาจ จำแนกรายข้อ	เกณฑ์การตัดสินใจ
29	.516	ผ่าน
30	.314	ผ่าน
31	.530	ผ่าน
32	.519	ผ่าน

ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .833

ภาคผนวก จ

1. คะแนนความพอใจของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
2. ผลรวมคะแนนความต่างของความพอใจของนักเรียน โดยรวมและรายด้าน ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ตาราง 9 คะแนนความพอใจโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม	หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
1	69	102
2	59	106
3	61	102
4	62	102
5	61	102
6	45	102
7	89	102
8	92	102
9	75	102
10	95	102
11	102	103
12	98	103

ตาราง 10 คะแนนความพอเพียงรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คนที่	ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม			หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม		
	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันที่ดี
1	19	23	27	23	38	41
2	18	20	21	23	39	44
3	15	27	19	23	38	41
4	17	23	22	23	38	41
5	17	20	24	23	38	41
6	8	18	19	23	38	41
7	21	31	37	23	38	41
8	20	32	40	23	38	41
9	19	26	30	23	38	41
10	20	35	40	23	38	41
11	24	26	42	24	38	41
12	17	39	42	24	38	41

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวทัศนีย์ วงศ์ศรี
วันเดือนปีเกิด	14 เมษายน พ.ศ.2508
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 124 หมู่ 4 ตำบลเวียง อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	477/181 เทพลีลาคอนโดทาว์น ซอยลาดพร้าว 94 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10320
สถานที่ทำงาน	รับราชการครู
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเชียงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา
พ.ศ. 2534	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาจิตวิทยาการแนะแนว จากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2556	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร